Regională
Hunedoara-Deva

Proletari din toate țările, uniți-vă!

Gazeta literară

Anul IX nr. (424) **17**

Joi 26 aprilie 1962

ORGAN SĂPTĂMINAL AL UNIUNII SCRIITORILOR DIN REPUBLICA POPULARĂ ROMINĂ

8 pagini 50 bani

IN ACEST NUMAR:

SERGIU FARCAȘAN: „O seară liniștită"

N. STOIAN: „In fața pîinii"

IANNIS RITSOS: „Comunismul e viața"

AL. ANDRIȚOIU

Stanțe de Mai

Oamenii lumii, cei mulți, se adună-n coloane, —
coloană, nume frumos ca de marmură mare.
Umerii lor se-ncălzesc de alți umeri vecini. Milioane
de umeri, milioane de inimi la aceeași chemare.

Steagul muncii e roșu, solemn profilat pe orizontul albastru,
Oamenii lumii, cei mulți, își adună simboluri mărețe.
Al Revoluției astru e roșu, lumescul el astru
dă libertate, puteri și dă liniște și frumusețe.

Cîntă ciocane, viori și cascade și voci laolaltă
cîntecul muncii rotund ca un nou ecuator de lumină.
Clipa se face cu aripi și epoca dreaptă și-naltă
și, cu utilul, frumosul, în tot ce durăm se îmbină.

Patos mai sfînt și mai grav ca acesta de azi, nu există.
E-o contopire, în mers, de idei și frumoase elanuri.
Imprejuru-ne patria, la onomastica-i socialistă
caid tipărită-n oțel și răsfrîntă-n pămînturi și lanuri.

Oamenii lumii, cei mulți, se adună-n coloane, —
coloană, nume frumos ca de marmură mare.
Umerii lor se-ncălzesc de alți umeri vecini. Milioane
de umeri, milioane de inimi la aceeași chemare.

TEODOR BALȘ

Cîntec

In Mai,
cind pulbere de sori
culorile
irump aprinse-n univers,
din jocul flăcării pe flori
mătasea steagului noi ne-am ales.

In Mai,
cind stele noi răsar
in galaxii,
din universul proletar,
cu aripi de lumini stelare,
stăpin al timpului
țîșni
Partidul clasei muncitoare.

Lui Mai —
cînd, taur de pămînt,
cîmpia
impunge orizontul strîmt —
i-am scris tulburătorul cînt:
poemul colectivizării.

In Mai,
sub clopotul marin
al cerului,
iau cupa soarelui torid
și-nchin izvorul de lumini
pentru partid.

Desen de NEAGU PAUL

Știuletele și Spicul

De cînd strădania plugarului s-a înfrățit cu brazda, în fiecare an miracolul se repetă. Broboana de sudoare, boaba de porumb, grăuntele de grîu și fărîma de pămînt, întîlnite, dau două giuvaere, știuletele și spicul: știuletele cu mărgăritare și spicul cu cercei.

Pune omul o țîră și, ogorul mulțumindu-i că i l-a încredințat cîntînd, îi dă în schimb o mie.

Trece carul încărcat cu aur: știuleții, ciucalăii...

Noroc bun frate-meu, trăi-ți-ar plăvanii!

Dar Gheorghiță s-a luat de braț cu Ion, cu Marin, cu Dumitru al Agafiei, cu flăcăii și fetele satului, ca într-o horă adunată, muncind țarina împreună, cu vitele lor.

Au ieșit boii noi la cîmp, taurii de fier, și cuvintele noi: tractoare, colectivizare. Așa merge graiul, se schimbă de jos în sus, ca și viața și ca și țara. Ieri umblai desculț, în obiele și opinci. Azi, Pavele, ai ciorapi buni și bocanci. Nu-i așa?

Vezi-le cum sînt așezate mărgăritarele de porumb, învelite în cămeși de pănuși. Ca să nu-i răcească puii, maica Pămîntului îi înfășoară în scutece strînse și-l îmbracă, să nu-i vatăme vîntul, grindina, mana și mălura.

Dincolo de pășune, se leagănă din scîrlionți alte giuvaere fermecate, ciorchinii, strugurii și păstaia.

Ce meșter argintar s-ar încumeta, cu sculele lui, să facă un spic, un ciucalău, o boabă? In taină, țarina face clăi peste clăi.

Țarina, făcătoare de piscuri, născocitoarea graiurilor noastre, a izvoarelor, a drumurilor de apă, a curcubeelor și mării. In fundul lor se ascunde noaptea cînd fuge de la noi și tot din el iese măreața lumină.

Tu știi să fii și uriașă și măruntă, gingașă cu vioreaua, dulce cu mireazma, mîngîioasă cu firimița sămînții de mac și muștar, și generoasă întodeauna.

TUDOR ARGHEZI

ZIUA TINERETULUI

In miezul primăverii s-a ivit lingă Ziua muncii și Ziua tineretului. Ingemănate firesc, primăvara, munca, tinerețea, sint cintecele noastre de fiecare zi, sint chiar numele la care poate răspunde fiecare dintre noi: Primăvară, Muncă, Tinerețe!

Dacă ar fi să alegem o imagine in care să trăiască simbolic unitatea acestor cuvinte, n-am avea decit să ieșim în soare, in livada largă a țării, și să privim ca un grădinar nesfîrșitul șir de pomi. In fiecare se poate citi aceeași istorie.

Mai intii, să nu uităm că pomul tinereții noastre, cu brațele lui inflorite in lumină, cintind cu toate păsările văzduhului, își are rădăcinile în noaptea neagră a țărinii. De-acolo, din adincime, invingind bezna, cătușele gerului, carcerele inghețate ale nopții, pomul a izbucnit in sus, ca un cintec de luptă.

Istoria a dat și nume luptătorilor — utecistii... Năzuința lor spre lumină, spre orizonturile fără margini, a fost intotdeauna hrănită de soarele cel mai curat.

Istoria a dat nume acestui soare: Partidul Comunist Romin... Deasupra pămintului pomul a luat in piept inălțimile, s-a incărcat de flori și de stele. Cu cit au fost rădăcinile mai adinci, cu atît a indrăznit el mai sus, cu atît a crescut mai inalt. De nici o incercare nu s-a temut, pe toate, infruntindu-le, le-a topit și le-a făcut flori. Visurile au căpătat ființă, mireasmă și culoare.

In bună înțelegere cu primăvara, Istoria a dat nume acestor impliniri, acestor visuri: Socialism...

Roadele sint o certitudine, frumusețea lor joacă de pe-acum in ochii grădinarului. Iar soarele strălucind din plin, ascultind cintecele de muncă și voie bună ale tineretului, mindria țării noastre, a scris in pămint și in văzduhul limpede: spre comunism, tot inainte!

Iți mulțumim, Partid Muncitoresc Romin, odată cu in văzduhul limpede: spre comunism, tot inainte!

Ion BRAD

Reamintire

lui Camil Petrescu

S-au scurs, scumpe Camil, cinci ani încheiați, de cînd ne-ai părăsit, fără ca tu să-i fi băgat de seamă. Orologiile eternității nu marchează timpul. Incremenite de-a pururi, la ziua și clipa în care te-ai hotărît pentru drumul fără de întoarcere al veșniciei, minutarele ornicului tău te-au păstrat la fel de aievea ca și-n cei aproape patruzeci de ani de neîntreruptă comunitate. A-i fi uitat, n-ar fi fost cu putință.

Imi amintesc, de parcă ar fi fost ieri, întîiile noastre întîlniri, de după întîiul război mondial, în Bucureștii marilor nădejdi, atît de curînd dezamăgite. Veneai din Timișoara vremelnicei tale reculegeri, cu dubla experiență a unei gazete și a unei catedre și, pe deasupra, cu manuscrisele unui volum de versuri și a unei piese de teatru. Te văd și acum, în casa din Gramont, a fostului nostru dascăl de literatură, paternul Mihail Dragomirescu, citind și apărîndu-ți cu îndîrjire, finalul, de atîtea ori remaniat, al primei versiuni din „Jocul ielelor". Arătai, dintre noi toți, cel mai puțin blazat, argint viu ți-era sîngele, arcuri încordate gesturile și gata de harță ca un gladiator trepidînd în arena vacantă. La „Letopiseți", efemera noastră publicație, unde, alături de Tudor Vianu și de Scarlat Struțeanu tipăreai cîteva scene din „Jocul ielelor"; la „Sburătorul", celebrul cenaclu de pe vremuri, unde, primă violină, te răzvrăteai, nu o dată, împotriva dirijorului; la „Spre ziuă", unde, alături, de Aderca, inaugurai, ca și mine: întîia serie de mențiuni, o acidă cronică cu venin; la cafenea, în jurul lungilor mese, unde, în umbra seniorilor, deprinsesem armele dialecticei — pretutindeni apariția ta reaprindea focul discuțiilor, paradoxele tale scăpărau în arabescuri capricioase și, ca-n versul poetului, convinși că ținem în degetul nostru mic Universul, peroram, în vreme ce timpul, cu toate vitregiile lui, trecînd pe deasupra capetelor noastre ne aila surîzînd ca-n mijlocul tranșeelor descoperite, din care abia ieșiserăm...

Insă, mai cu seamă, țin minte eroica ta experiență de la „Săptămîna muncii intelectuale și artistice". A fi crezut, într-o epocă de totală dezorientare, cînd totul se improviza, și finanțe, și economie, și învățămînt și cultură: cînd politicieni de lungă tradiție levantină basculau cu ușuratică nevinovăție între mizeria indigenă și luxul hotelurilor de pe țărmul Lemanului, nu departe de moara de palavre a Ligii Națiunilor lor; cînd salariile de foamete, subalimentația și ruina agriculturii anulau orice brumă de demnitate — n-ai veștejit tu jalba prin care decanul facultății de medicină cerșea, pentru studenții săi, mila restauratorilor? — necum de conștiință civică; a fi nutrit iluzia că, într-o vreme în care averile proaspeților îmbogățiți creșteau în raport direct cu incendiile depozitelor și cu falimentele băncilor, se va afla un crîmpei de Mecena și pentru publicația ta și, în ciuda evidențelor, nu numai a fi stăruit într-o întreprindere himerică, dar și a fi rezistat, luptînd cu înverșunare, timp de treizeci de zile, pe cea mai șubredă dintre baricade — iată ce numesc: eroică experiență. Ce au însemnat cele patru numere din ianuarie 1924 ale „Săptămînii" tale, cîtă energie ai solicitat, cîți nervi au consumat și cîtă suferință au acumulat, singur un martor al zilelor acelora ar putea povesti. Cît despre rostul însuși al luptei tale, aceea federalizare a asociațiilor de muncitori intelectuali, începută sub atît de promițătoare auspicii — ce coasta o aderare de principiu? — și sfîrșită — doar ne de utopii îți ardea istoriei noastre contemporane la vremea aceea — odată cu ultimul număr al „Săptămînii", își dădu seamă că el era, *pe cît de nobil*, tot pe atîta și de pretimpuriu. Dar dacă n-ai izbutit, la timpul acela, experiența n-a fost zadarnică și în primul rînd pentru tine, deoarece nu cred să greșesc afirmînd că, acolo, în atelierele supraîncinse ale „Săptămînii" și ți-ai făurit armele viitoarelor tale victorii, și că tot acolo ai deprins și dîrzenia și vigoarea cu care ți-ai cucerit gradele. Cei treizeci de ani, de după aceea, pe care i-ai dăruit poeziei, romanului, teatrului, ziaristicei și, nu mai puțin, polemicei și activității obștești, asociații profesionale și Academiei, sînt mult prea împletiți cu numele tău și prea adînc intrați în conștiința publică, pentru a mai stărui...

Și iată cinci ani de cînd ne lipsești, și nouă, și operei tale, și epocei. Mi-ar fi plăcut să te văd participînd la toate cîte s-au petrecut, în anii aceștia de absență, afară din comun, chiar senzaționale. Cu ce entuziasm ai fi salutat, tu, veteran inveterat al peregrinărilor stelare, lansarea sateliților artificiali, zborul incredibil al cosmonauților și însăși revelarea celeilalte fețe a Lunei, pe care toți am invocat-o în nopțile incerte de campanie, dar din care tu ai țesut, într-un poem de înaltă inspirație, un svon de pacificare pentru toți luptătorii fronturilor. Cît de mult ți-ar fi mers la inimă ție, căruia estetica orașelor nu-ți era indiferentă, ritmul accelerat al construcțiilor, nu numai în această veche capitală orientală, din care romanele tale au înregistrat atîtea aspecte de epocă, dar și pretutindeni în țară, unde nici prin gînd nu ți-ar fi dat. Emulația sfaturilor populare a schimbat fața districtelor. Istorica cetate a Sucevei, atît de scumpă eroilor emi-

PERPESSICIUS

(Continuare în pag. 6)

SONDE

Probabil că primele sonde din viața mea le-am văzut printre crengile unui prun, din fuga trenului, în Valea Prahovei. Pe dealurile cu meri, peri și pruni, țițeiul mirosea a țuică. Petrolul era totuna cu Prahova.

In socialism, ghirlandele de sonde înconjoară, din Moldova în Oltenia, grumazul puternic al Carpaților.

Am fost de curînd în Argeș, comuna Cobia. In 1952 s-a pus prima sondă de forare în vatra satului Căpșuna. Sat de muncitori la pădure și de covrigari (covrigii se fabricau la Mislea, în împrejurimi și se vindeau la București).

Bucureștiul, cu luminile lui, era foarte departe. Noaptea, satul se cufunda în beznă și tăcere. Numai lătratul cîinilor puncta, gros, pînza neagră, uniformă.

Azi, satul, prins între stația „Gaz-Compresoare" și schelă, este electrificat. Aproape toate gospodăriile au radio iar păienjenișul antenelor de televiziune se întinde cu repeziciune.

Se împrimăvărează și pomii schițează primul gest de înmugurire. Prin sat trece o căruță încărcată vîrf cu pueți. O fată frumoasă — tehnician agronom — lasă la fiecare gospodărie cîțiva: un măr, un păr, un prun, un piersic, crescuți în pepiniera sfatului. Gestul cu care gospodina primește pomul plăpînd din mîna fetei are noblețe și grație.

Calmă, surîzătoare, zeița Pomona lasă puiul de pom în poartă și trece mai departe.

Mă îndrept spre școală unde am întîlnire cu cei 60 de elevi ai cursului mediu seral. Toți sînt muncitori la schelă. Cei mai mulți tineri, foarte tineri. Discuția se desfășoară viu pe probleme de cultură, de viață, de poezie. Nimeni nu arată plictisit, obosit, indiferent. E seară. In urma lor sînt opt ore de muncă, în atelier sau la sonde, și trei ore de școală. Azi au rezolvat ecuații de gradul al patrulea, au studiat viața și opera lui Bălcescu și anatomia broaștei.

Pe uliță, noaptea, la înapoiere, tînărul muncitor Vlad mă întreabă dacă-mi place Byron. A citit „Lara" și „Childe Harold", l-au încîntat și a fost curios să cunoască și viața poetului. Și-a procurat-o, în colecția „Oameni de seamă" — foarte interesant!

Tînărul electrician Gheorghe Constantinoaia îmi povestește o anecdotă despre Titu Maiorescu și Hasdeu, pe care eu n-o cunoșteam. Rîdem. El rămîne serios. Există în acest tînăr înalt, a cărui adolescență parcă nu s-a sfîrșit, un echilibru, o pondere dublată de umor, o atitudine reținută care inspiră încredere în calitatea lui umană și în viitorul lui.

Vioi, mărunței, bruneți, vorbăreți, cei doi prieteni nedespărțiți — Manafu și Mușoi, îmi povestesc isprăvile lor, peripeții și izbînzi, în care se vorbește mult despre electricitate, radiofonie, o ghitară electrică și amor. — „Vedeți" întinde Mușoi brațul spre lanțul de lumini care înconjoară stația de compresoare, „toate luminile astea noi, noi doi le-am pus".

Pe uliță însă, nu sînt prea multe becuri. Inaintăm prin noroiul ploilor de primăvară proiectînd înaintea noastră fascicolul de lumină al lanternei. Au trecut cîteva zile. Sînt iar la București. Pe paleta nevăzută unde se amestecă senzațiile poetului, pensula se-nmoaie odată în albastrul irizat al țițeiului, odată în vinețiul brumat al prunelor, odată în negrul marin, violeț al cernelii școlare.

Prin toate se conturează net, ca pe-o stampă japoneză, profilul sondelor înșirate pe dealuri, cu mult văzduh proaspăt circulînd între ele, cu păduri înmugurite de stejari și de carpeni, cu turme de oi, venite să pască la picioarele schelăriilor de oțel. Aud gîlgîitul profund, geologic al țițeiului în claviatura selectoarelor și pulsația lui zgomotoasă, imprevizibilă din rezervoare, ca un fundal sonor pentru alte pulsații, pentru alte șuvoaie. Țițeiul subcarpatic miroase a cerneală și a păcură, din modeste stilouri de elevi muncitori. Aplecați deasupra cărților și caietelor, ei visează băncile politehnicei și muncesc cu înverșunare ca să le poată atinge într-o zi.

Maria BANUȘ

AURORA CORNU:

„Distanțe"

Pentru autoarea „Distanțelor" poezia începe cu iubirile adolescenței, care se prefac repede în vers și imagine: *„Trebuia să găsești tu, ca inima mea să se umple, / Și din tremurul ei să țîșnească luceferul sfînt / Floarea cîntecului, cîntecul dragostei țîmpie"* (Trebuia)

Sentimentul erotic, stăruitor în volumul Aurorei Cornu, reprezintă un punct de plecare în evocarea adolescenței și a copilăriei sfîrșite de război *(Cine sînt ?)*, a peisajului natal *(Preludiu)*, a deal-

lurile albastre cu sonde, a *„cărărilor pădurii podite cu alune"*, a satului cu *„țărani și cu meșteri"* (Trebuia). Din păcate, în ciclul *„Suită lirică"* varietatea tematică e mai mult o aparență decorativă. Deși Aurora Cornu scrie înflorate stihuri de dragoste, dovedind finețe *(Preludiu)*, simț plastic *(Întîlnirea)*, autentică vibrație lirică *(Sonetul I)*, totuși ea nu izbutește să micșoreze o anumită distanță care o ține încă departe de timpul nostru. Versurile ei sînt lipsite în mare măsură de o viziune mai înaltă asupra iubirii. Aurora Cornu se irosește în evocări desprinse de contingențele istorice *(Flacăra albastră, Clipa)*, cultivînd cu insistență atitudinea despresiv-melancolică *(În iarnă, Cimitir străvechi)*. Se conturează în asemenea poezii un ideal mărginit, care exprimă izolarea distanțarea poetului de realitate. Meditația devine sterilă: *„Și clipa de repaos gustînd-o doar poetul / se-ndurerează-n sine- că ziua se inclină"* („Amurg de țară") sau de-a dreptul hilară: *„Ciudat amor, ciudată trudă-mi luai, / -Că nu-s nemuritoare-i tot ce-arată / Norocul meu la soarta comparată"*. (Sonetul II).

Dacă, reinviind amintirea lui Nicolae Labiș *(Nopți ciudate)* și anii propriei sale copilării și adolescențe *(Preludiu, Cine sînt ?)*, Aurora Cornu demonstrează că poate scrie o poezie de adîncă emoție lirică, de ce să-și istovească talentul în căutări minore? Din cîte înțelegem, întrebarea și-a pus-o chiar și poeta, încercînd (și reușind în parte) să răspundă. În poeme ca *Închinare, Te salut nemurire*, ea scrie despre sondori și mineri, despre țăranii colectiviști, despre activiștii de nădejde ai partidului, „bătrînii zidari ai revoluției". Abia acum își dobîndește adevăratele ei dimensiuni confesia autobiografică: *„Ce capăt îmi aruncă memoria adîncă ? / Era-n copilărie, în Prahova. Cu tata / Venisem la Doftana să dăm dimii la piuă / În zgomotul căruții dormind în plină ziuă, / M-am deșteptat de-un strigăt înfricoșînd: / „Nu bate" / Parc-un flaviu mare izbea cu pieptu-n stîncă"*. *(Închinare)*

Freamătul necontenit al vieții socialiste care sporește entuzismul și poezia, se concretizează în cele mai avintate stihuri din poemul *Zeița cu sprinceana albă*. Ne întîmpină aici o conștiință activă, preocupată de problemele grave și importante ale timpului său. *„Care-s armele mele-?* — se întreabă poeta. De astă dată răspunsul ni se înfățișează răspicat: *„Slujim o muză aspră și blîndă deodată, / Revoluția morală, și la un semn al ei / Se nărui ce-i putred și ce e bun se-naltă / E-o slujbă de vestală, e de păzit un foc, / De curățat de zgură această-naltă vatră"*.

Spre a vedea mai bine de unde vin spectrele trecutului, poeta reconstituie un panopticum infernal (avariția, șarlatania, demagogia, trădarea, mistificarea, lașitatea, calomnia etc) care semnifică însuși universul apus al lumii burgheze. Poemul are tensiune lirică, are idei, își încorporează sensul hotărît al noului. Odată afirmate aceste calități, nu de mică însemnătate, am avea prilejul să încheiem, invocînd versurile finale, care găsesc în noi rezonanța unui legămînt față de marea cauză a revoluției:

„Fă sufletul meu să scînteie ca un joc de vestală / Sub fulgerul ochilor tăi, / Sub arcul de spadă al sprincenelor tale ciudate / Zeiță pașnică, zeiță teribilă".

Pe alocuri Aurora Cornu cultivă însă o imagistică obscură, simbolul cețos în care ilogismul se întîlnește cu imprecizia și chiar cu vulgaritatea. *„Linii dure* — spune undeva poeta — *ca un ochi de tricou scăpau (!?) / Și obraji eliberați se desfăceau (!?)*. S-ar mai putea cita în acest sens și alte destule exemple.

Asemenea umbre într-un poem în genere bine realizat sînt cu totul regretabile. Ele demonstrează că autoarea foarte inegalului volum „Distanțe" nu depune destule eforturi spre a-și valorifica îndeajuns talentul. O privire mai constantă și mai atentă asupra vieții și o mai mare conștiinciozitate artistică ar înlătura obscuritățile și ilogismele, neglijențele și vorbele întîmplătoare transformîndu-i cu adevărat poezia într-o creație lirică interesantă, plină de calități.

Al. SĂNDULESCU

MARIN MIHALACHE:

„O viață de om"

Marin Mihalache, autorul cîtorva cărți de popularizare a unor figuri de artiști plastici munteni din trecut, a publicat cîndva povestea luptei sale din 1956, „O viață de om".

Scriitorul povestește viața unui muncitor, Vasile Tudose, participant activ la luptele proletariatului pentru la perioada 1933—1944. Fiu de țărani săraci, eroul cunoaște încă de mic mizeria celor din sat și pe ei lupta lor aprigă pentru existență. Autorul înfățișează puține întîmplări din copilăria lui Vasile Tudose, dar semnificative prin faptul că prefigurează atitudinea de mai tîrziu a acestui luptător ne-

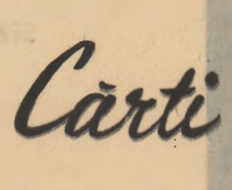

înduplecat împotriva asupririi.

Gonit de sărăcie, Tudose intră ucenic la atelierele C.F.R. unde cunoaște condițiile grele de viață ale muncitorimii. Curînd se apropie de comuniști și sub directa îndrumare a lui Vasile Roaită ia parte la primele acțiuni muncitorești.

Partea a doua a cărții înfățișează viața din închisoare a lui Vasile Tudose, arestat de siguranță pentru activitate ilegală. Sînt descrise temnițele de la Jilava, Caransebeș, Doftana, insistîndu-se asupra tăriei de caracter a comuniștilor și uteciștilor și a luptei lor organizate împotriva regimului de exterminare din închisoare.

Ieșind din închisoare, Vasile Tudose își continuă lupta. Moare în timpul bombardamentului american din aprilie 1944.

Marin Mihalache și-a situat cartea între biografie și roman, căutînd să îmbine relatarea unor evenimente cunoscute cu nararea unor întîmplări imaginate. Prezentarea vieții lui Tudose, fără a intra în categoria biografiei romanțate, revendică totuși și rigoare biografică și capacitate de selecție a faptelor în funcție de semnificațiile lor artistice.

Cartea nu reușește întotdeauna să lege armonios cele două aspecte, așa încît suferă de un oarecare dezechilibru sub raportul compoziției. Aceasta influențează negativ și construirea personajului. Astfel, autorul nu insistă asupra procesului de maturizare politică a tînărului utecist care trece prea brusc la acțiunile de luptă conștientă.

În genere însă Marin Mihalache a reușit, prin această evocare literară, să înfățișeze cîteva momente din lupta U.T.C.-ului, contribuind astfel la educația comunistă a tineretului.

Sorin ALEXANDRESCU

NICOLAE DUNĂREANU:

„Oameni și fapte"

Coleg de generație cu Mihail Sadoveanu, prozatorul acestuia, N. Dunăreanu aduce la configurația literaturii noastre o nouă distincție. Scriitorul înfățișează chipuri din lumea deltei, a pescarilor, a muncitorimii portuare. (Lui scriitorului i-a fost [illegible] de vas militar [illegible] din timpul [illegible], al țărănimii sătenești în mijlocul căreia [illegible] o parte din viață.

Recomandînd acest mediu, povestirile lui N. Dunăreanu se disting prin realismul lor. Ele [illegible] subiectele din viața cunoscute direct și trăite cu atîta [illegible], scriitorul urmărind să pună în lumină [illegible] dramatic al [illegible] pe care le [illegible]. Sînt [illegible] [illegible] simple la [illegible] capitalistă, conflicte de muncă, înfruntări violente între lucrători și patroni.

Remarcăm faptul că N. Dunăreanu nu ocolește prezentarea unor întîmplări cu puternic caracter social. Eroii povestirilor sale, cum ar fi Lavrentie („Oameni în deltă"), Maxim Ciocara, din povestirea cu același nume sau Pamfil sînt oameni care luptă împotriva nedreptăților, nereușind însă să se ridice pînă la o înțelegere revoluționară a dinamicei sociale. Astfel de oameni, fie că sînt firi aprige ca Hrustalev sau visători și romantici ca Pamfil, rămîn întipăriți în memoria cititorului.

Volumul „Oameni și fapte" e completat de sugestive amintiri din copilăria scriitorului și, de asemeni, de cîteva evocări literare privind pe Emil Girleanu, George Goșbuc, Korolenko. Toate se disting prin remarcabile însușiri portretistice.

Literatura de frumoasă

semnificație umană a lui N. Dunăreanu și-a găsit fidel ecou și un bun comentator în Demostene Botez care semnează introducerea volumului „Oameni și fapte".

Camil BALTAZAR

Revista revistelor

„Secolul 20"

nr. 2/1962

După cum se știe, în cadrul Conferinței pe țară a scriitorilor, revista Secolul 20 a constituit obiectul unei atenții speciale. S-a arătat că revista a obținut anumite realizări în ceea ce privește popularizarea literaturii de peste hotare, dar că n-a izbutit încă să corespundă sarcinilor ideologice deosebit de importante care-i stau în față. Revista avea îndatorirea de a da cititorilor — prin intermediul unor comentarii critice limpezi, ascuțite, concepute în spirit marxist-leninist — o justă orientare în problemele literaturii contemporane, de a releva în mod sintetic experiența literaturii înaintate revoluționare, precum și de a contribui la o mai exactă înțelegere a tendințelor literaturii țărilor capitaliste.

Citind numărul 2 din 1962 al „Secolului 20", apărut după Conferința pe țară a scriitorilor — și, din păcate cu mare întîrziere — avem posibilitatea să apreciem și modul cum răspunde acum revista sarcinilor ei generale. Numărul de care ne ocupăm e închinat temei „Călătoriilor" și conține pagini care se citesc cu interes. Se publică, între altele, un fragment semnificativ din cartea închinată revoluției cubane și realităților cubane actuale de către cunoscutul scriitor francez J.—P. Sartre. Cîteva pagini pline de căldurioasă simpatie și de reală, pătrunzătoare înțelegere. Impresionează cu deosebire scenele de reportaj în centrul cărora se află figura eroului revoluției cubane, Fidel Castro. Se urmărește cu interes și jurnalul de călătorie prin Uniunea Sovietică al scriitorului american Mitchel Wilson. Merită subliniată preocuparea acestuia pentru a înlătura prejudecățile și calomniile, pentru a dezvolta un climat de înțelegere și prețuire a valorilor societății sovietice. „America așa cum este" — sub acest titlu citim un reportaj inspirat de realitățile americane, scris de A. Grebnev, publicist sovietic recent întors dintr-un voiaj în S.U.A. Marin Preda ne oferă versiunea românească a unor fragmente dintr-o carte a scriitorului occidental Henry Miller. Facem cunoștință și cu opera tînărului prozator american Jack Kerouac (fragmentul este tradus în românește de Eugen Barbu). G. Macovescu semnează articolul „Drumuri". Cum se vede, cîteva materiale care solicită atenția cititorului, deși se poate face observația că revista nu cuprinde, ca altădată, și o lucrare mai amplă, de greutate, în jurul căreia celelalte s-ar fi putut axa, numărul suferind de acela de o anumită fărîmițare. Ne întrebăm totuși dacă un număr de revistă astfel constituit în jurul unei teme, în cazul de față: „Călători și călătorii", reprezintă modul cel mai nimerit de îndeplinire a îndatoririlor ce revin „Secolului 20", în cadrul vieții noastre literare. Ne amintim că un număr anterior al revistei fusese dedicat memorialisticii. Toate acestea sfîrșesc prin a crea o ambianță cam periferică în raport cu sarcinile de bază ale revistei. Și apoi, trebuie spus că temei nu i se epuizează implicațiile ideologice, etice, de reală contemporaneitate. În definitiv, chiar și o astfel de temă, tratată în adîncime, ar fi fost capabilă să ne ofere, într-un fel sau altul, prilejul unei dezbateri cu implicații majore. Ceea ce, din păcate, nu se întîmplă, în primul rînd din pricina slăbiciunilor sectorului de critică. Articolul menit să sintetizeze literatura călătoriilor semnat de Radu Tudoran („De la Jack London la Iuhan Smuul") reflectă în mod semnificativ carențele revistei, lipsa unor preocupări importante. Este o trecere în revistă — romanțată — a reportajelor turistice, fără stăruința de a releva conținutul temei tratate, modul în care se confruntă — chiar în cuprinsul ei limitat — concepțiile despre viață. Cartea lui Iuhan Smuul este judecată doar sub aspectul său documentar, subliniindu-se meritul „autenticității" și aproape nimic mai mult. Despre scriitorul sovietic ni se spune că „a avut parte și el de încercări grele, a fost și el martorul unor întîmplări tragice"; cartea sa „oferă cititorilor de departe un document plin de autenticitate..." etc. Nici articolul lui Alexandru Balaci „Despre literatura munților", prin chiar contextul de preocupări în care se situează nu depășește interesul — firesc, desigur — de mărturie a unui turist entuziast. Studiul lui Mihnea Gheorghiu „Lawrence Durrel și viața relativă" nu prea se integrează temei unitare a numărului; justificarea că „orice carte este în fond povestea unei călătorii" — e prea puțin convingătoare. Articolul este lipsit de o apreciere critică limpede, fermă asupra operei scriitorului analizat. În ciuda caracterului ei precumpănitor decadent acesteia i se acordă o atenție disproporționată, mai ales dacă ținem seama că alți scriitori valoroși, progresiști n-au fost încă analizați de revistă.

E cazul de a spune, în concluzie, că revista „Secolul 20" n-a izbutit încă să valorifice îndeajuns observațiile critice formulate în presă și în cadrul Conferinței pe țară a scriitorilor. Revista are menirea să ofere comentarii exacte și profunde asupra fenomenului literar de peste hotare, un punct de vedere hotărît asupra tendințelor ideologice și artistice care se manifestă în literatura lumii de azi. Enumerarea problemelor pe care revista ar trebui să le trateze la un nivel științific corespunzător — este dealtfel cuprinsă în recenzia asupra cărții Tatianei Motileova „Literatura universală și contemporaneitatea" — recenzie publicată la sfîrșitul acestui număr. Preocupările pe care le semnalează: o încercare de sinteză a fenomenului literar contemporan, o paralelă între diferitele curente și metode literare din secolul 20, între creația literară de astăzi și tradițiile clasice ale secolului 19, raportul între realismul socialist și realismul critic în literatura universală actuală, opoziția unor mari scriitori contemporani față de curentele decadente etc. nu stau încă în centrul atenției.

Asupra acestor probleme va trebui să se concentreze în viitor efortul redacției și al colaboratorilor revistei.

Tudor ROTARU

„Biblioteca pentru toți"

Constituirea Comitetului național pentru organizarea comemorării a 50 de ani de la moartea lui I. L. Caragiale

Pe baza Hotărîrii Consiliului de Miniștri, a fost constituit Comitetul național pentru organizarea comemorării a 50 de ani de la moartea lui I. L. Caragiale.

Din comitet fac parte: **Costache Antoniu**, artist al poporului, directorul Institutului de teatru „I. L. Caragiale", acad. **Tudor Arghezi**, scriitor, **Sică Alexandrescu**, artist al poporului, **Ștefan Bălan**, adjunct al ministrului Învățămîntului și culturii, **Radu Beligan**, artist al poporului, acad. **Mihai Beniuc**, președinte al Uniunii scriitorilor, acad. **Geo Bogza**, vicepreședinte al Comitetului național pentru apărarea păcii din R. P. Romînă, **Demostene Botez**, vicepreședinte al Societății pentru răspîndirea științei și culturii, **Constanța Crăciun**, adjunct al ministrului Învățămîntului și culturii, **Ion Cozma**, președintele Comitetului executiv al Sfatului popular al Capitalei, **Mihail Davidoglu**, dramaturg, **Lucia Demetrius**, scriitoare, **Sabin Drăgoi**, compozitor, maestru emerit al artei, **Maria Groza**, secretară a Consiliului național al femeilor din R. P. Romînă, acad. **Iorgu Iordan**, vicepreședinte al Academiei R. P. Romîne, **Octav Livezeanu**, vicepreședinte al Institutului romîn pentru relațiile culturale cu străinătatea, **Vasile Mușat**, vicepreședinte al Consiliului Central al Sindicatelor din R. P. Romînă, **Nagy Istvan**, scriitor, membru corespondent al Academiei R. P. Romîne, **Nicolae Nistor**, director al Casei centrale de creație populară, **Octavian Nistor**, secretar al C.C. al U.T.M., acad. **D. Panaitescu Perpessicius**, director al Muzeului literaturii romîne, **Ion Pas**, președintele Comitetului de radiodifuziune și televiziune, acad. **Zaharia Stancu** directorul Teatrului Național „I. L. Caragiale", acad. **Tudor Vianu**, director al Bibliotecii Academiei R. P. Romîne.

Hotărîrea Consiliului de Miniștri prevede ca Academia R. P. Romîne, împreună cu Uniunea Scriitorilor, să organizeze în luna iunie o sesiune științifică consacrată lui I. L. Caragiale. Se vor edita noi volume din operele lui Caragiale, printre care o ediție bibliofilă.

În cursul acestui an se va desfășura cel de-al treilea Festival bienal de teatru „I. L. Caragiale" al formațiilor artistice de amatori și se va organiza o săptămînă „I. L. Caragiale" în cadrul căreia vor fi prezentate spectacole de teatru și cinematografice inspirate din opera scriitorului.

Se va deschide o expoziție „I. L. Caragiale" cu aspecte din viața și opera marelui clasic.

În centrele regionale și alte orașe se vor organiza conferințe publice consacrate lui I. L. Caragiale, iar la cluburi, case de cultură și cămine culturale, seri literare.

Va fi organizată o manifestare-pelerinaj la Muzeul „I. L. Caragiale" din Ploiești. (Agerpres)

Ședința Comitetului de conducere al Uniunii Scriitorilor din R.P.R.

Miercuri, 25 aprilie a.c. a avut loc ședința Comitetului de conducere a Uniunii Scriitorilor din R.P.R. la care au fost invitați numeroși membri ai Uniunii Scriitorilor.

Ședința a avut următoarea ordine de zi:

1) Problema primirii de noi membri în Uniunea Scriitorilor.

2) Instituirea premiilor Uniunii Scriitorilor pentru lucrări literare inspirate din actualitatea socialistă.

3) Prezentarea de către Biroul Uniunii Scriitorilor a referatului „Actualitatea socialistă, cunoașterea vieții și unele aspecte ale dezvoltării literaturii noastre".

La dezbateri a participat un însemnat număr de scriitori.

*

Tot în cursul zilei de 25 aprilie, tovarășul Mihai Beniuc, președintele Uniunii Scriitorilor, a prezentat în fața scriitorilor din R.P.R., membri ai Comunității Europene a Scriitorilor, o informare cu privire la lucrările adunării generale a C.O.M.E.S. și ale Congresului de la Florența din 11—15 martie a.c. în cadrul căruia a fost dezbătută problema raporturilor literaturii cu cinematografia și radioteleviziunea.

Cronica literară

MIHAI NEGULESCU: „Nopțile albe ale orașului"

Că Mihai Negulescu are talentul de a versifica ușor, ocolind formulele prozaice, că o autentică febră lirică juvenilă străbate compunerile lui, că sînt mare dar expresive schițe peisagistice, risipite de-a lungul lor, trădează un ochi înzestrat cu simț pictural, nu încape nici o îndoială. Cel puțin două nedumeriri se trezesc însă la lectura acestui volum de debut. Ca și alți colegi ai lui de generație, Mihai Negulescu se simte chemat să dea viață poetică avîntului tineresc, dorinței de dăruire obștească, nevoii de participare la eforturi constructive care însuflețește azi întreaga noastră țară. El are intuiția justă că în aceste sentimente se află izvoarele unui lirism nou, propriu și virstei și formației sale. E lucrul pe care îl spune într-o mișcătoare transpunere simbolică poemul de deschidere a volumului:

Tînăr cobor
spre țărmul mării vrăjite
cu soare-n iarba rece a valurilor moi.
Cu visele de voi dăruite,
prieteni,
parcă vin către voi.

Parcă se smulge din mine o undă,
să le prindă din urmă pe aliele-n zbor.
V-am purtat pe toți în piept o secundă
și acum
am pornit
să mă-mpart tuturor..."

Cîteva poezii izbutite („Ceas plin", „Începutul continuu", „Profil", „Întrepătrunderi") reiau ideea, concretizînd-o oarecum. Mihai Negulescu cîntă sentimentul creșterii sale sufletești odată cu desăvîrșirea lumii noastre socialiste, împlinirea viselor, care se „înșurubează"-n timp și în el, [illegible] înainte a vieții, sevele suind în [illegible], zilele de mîine înflorind în dogoarea cuptoarelor care ard la Reșița. După un șir de versuri cam discursive, se răzlețește-n memorie mărturia de dragoste făcută formaliștilor printr-o imagine finală simplă și îndrăzneață. „De voi, de anii voștri de flacără — scrie cu sinceră emoție Mihai Negulescu — nu mă pot apropia / decît / cu cea mai nobilă sticlă de cobalt, cu poezia..." („Apropiere"). Nedumerirea e, de ce după atîta lăgăduieli, cîntecul propriu-zis al muncii constructive, al noilor sentimente și atitudini anunțate, nu se încheagă. Intrarea efectivă în tema lirică, pe care ți-o propune, poetul practic nu o realizează. Obosesc aici prea multele enunțuri și declarații. Explorarea poeziei inedite, pe care o conțin realitățile operei de desăvîrșire a construcției socialismului în țara noastră, rămîne foarte săracă la Mihai Negulescu. O lipsă de concreteațe, nu în ordinea anecdoticului, dar a precizării și nuanțării chiar a stărilor sufletești de entuziasm, a legării lor de viața zilnică, de manifestările ei individualizate, izbește neplăcut în volum. Sentimentul e că universul viu al muncii libere nu e cunoscut încă [illegible], ci contemplat doar sub inițiațiarea lui exterioară, cu [illegible] și [illegible] prin conștientizare și [illegible] [illegible], directă. Repetatele [illegible] lirice [illegible] [illegible] [illegible]

O SEARĂ LINIȘTITĂ

SERGIU FĂRCĂȘAN

Este ora șase și trei minute. O seară liniștită. Un tun cu repetiție bubuie în pieptul lui Dinu. Niște valuri ciudate i se învălmășesc acolo, la inimă. Niște valuri de otravă, de neliniște, de speranțe sfioase și iute înăbușite, de alarmă, rostogolindu-se furioase, parcă bubuind. Parcă-i un tun cu repetiție.

Stăpînește-te, își zise el.

Un petec nenorocit de lumină, un felinar camuflat. N-ar fi trebuit să se uite iarăși la ceas. Nu e bine, în împrejurări din astea, să te uiți mereu la ceas. Abia te-ai uitat: nu se poate să fi trecut mai mult de un minut-două. Pînă la strada fixată pentru întîlnire, încă zece minute. Colțul trebuie trecut exact la șase și cincisprezece minute. Pe partea numerelor cu soț. Nu vreau mult, își spunea el străduindu-se să calce cît mai egal, cît mai firesc, nici prea iute, nici prea încet. Nu vreau mult. Vreau doar să știu dacă mai trăiește.

2

Era o seară liniștită. O seară în care Dinu n-avea nici o sarcină ilegală, nici una din misiunile pline de încordare care-i străbăteau viața. Și tocmai în această seară liniștită, un piept de om calm și obișnuit cu primejdiile se zbuciuma sub clocotul valurilor acelea ciudate și plin de furie. La lumina felinarelor camuflate, strada, casele, oamenii, păreau să aibă forme schimbătoare, neprecise. Unde nu vedeai cu ochii, lucra, ațițată, închipuirea. În umbra aceea de sub balcon nu cumva se adăpostește un om? vreun agent cu post fix? sau era vorba numai de culoarea deosebită a peretelui? Femeia care trecuse adineaurea pe lîngă el părea să aibă ochii înlăcrimați; dar nu cumva lui Dinu i se păruse doar?...

Privind pe ferestre, printre perdele și jaluzele, vedea camere mici ca niște cutiuțe, luminate foarte palid. Sub razele gălbui, oameni cu fețe obosite se rezimau cu coatele pe masă, iar femei cu capoate de mult veștejite trebăluiau, plimbîndu-și prin dreptul lămpii fețe nemișcate. Altădată strada trebuie să fi fost mai însuflețită; mulți oameni se așezau atunci în fața casei, la taifas, pe bănci special pregătite, ca la țară, ori zăboveau în grădiniță, stropind cu multă grijă cîte o floare favorită sau trăgînd visători din țigară. Acum — și poate nu numai din pricina toamnei, care avea încă destulă căldură — oamenii păreau că se feresc să stea pe afară, ba chiar că se feresc unii de alții, grăbindu-se să poposească în cutiuțele lor luminate gălbui. Strada era cenușie: o bătrînică ce se înfășoară, tăcută și bolnavă, într-o broboadă veche.

Lumina cenușie, cîtă mai rămăsese de peste zi, se stingea acum cu totul — și răsărea în loc cealaltă. O lumină pe cartele. Niște patrate albastre-negricioase, cartele tăiate pe pavaj de felinarele camuflate. Cu pocnete și scîrțîituri, ferestre îmbrăcate în albastru și jaluzele vechi acopereau în grabă lumina dinăuntrul caselor. Ca niște ecrane, sfîrșitul filmului. Și era greu să ghicești urmarea. Ce se petrecea acolo înăuntru? Care dintre acești oameni necăjiți se pregăteau să lupte și poate că primeau chiar acum în cutiuța lor de cameră, printr-o intrare dosnică, un oaspete mult hărțuit? Și cine, îndărătul acestor ferestre întunecate, își pîndea vecinii, scriind apoi sub lumina gălbuie denunțuri amănunțite? Cîți nu palpitau lîngă butoanele aparatelor de radio, vîrîndu-și urechea în pînza difuzorului, ca să extragă vreo știre de acolo, și cîți alții, descălțîndu-se, dar rămînînd cu ciorapii trași pe picior și cu limba de pantofi la îndemînă, nu dormeau iepurește așteptînd prealarma-start pentru cursă, ca să ocupe primii locul de după cotitură, unde planșeul e mai gros și zgomotul exploziilor se aude mai înfundat? Și cîți — odată închisă fereastra prin care pătrunseseră zgomotele străzii — nu se străduiau să nu se mai sinchisească de nimic din cele ce se petrec afară, în oraș, în lume? Dar nu! nu era de răbdat, mulți, mereu mai mulți, trebuie să fi fost cei care nu răbdau, tovarășii și prietenii necunoscuți dindărătul acestor ferestre întunecoase. Nimeni nu putea rămîne nepăsător. Firește, își spuse el. Nu se mai poate trăi așa. N-a mai rămas mult. Aș vrea doar să știu dacă ea mai trăiește.

Privi ceasul: încă patru minute.

3

La fiecare 15 ale lunii, trebuia să se vadă cu ea. Lună de lună, la aceeași oră — șase și un sfert — pe aceeași stradă, — o stradă lungă pe care o străbateai de la un capăt la altul cam în unsprezece minute.

Treceau amîndoi pe trotuarul caselor cu soț, în pas normal, și nici o vorbă, nici un salut, nici măcar o privire prea îndelungată nu marcau această întîlnire. Atît le ajungea: să știe unul despre altul că sînt în viață, teferi.

Își amintea perfect glasul ei. Un glas puțintel mai gros decît al altor fete. Foarte melodios. Ceva de violoncel.

— Nu trebuie să ne mai vedem, nu trebuie să ne mai vedem...

El lucra în Apărare, ea în U.T.C. Multă vreme nu știuseră unul despre altul că „lucrează". Mai tîrziu, aflînd, făcuseră încercări să capete o legătură comună, să lucreze în același loc. Prea tîrziu.

Dinu a trebuit să treacă în ilegalitate, își schimbase adresa și biroul populației. Fuseseră prinși cîțiva oameni: nu puteai să știi bine dacă una din organizații — a lui sau a ei — nu era descoperită, dacă el sau ea nu erau de pe acum reperați de Siguranță. Fiecăruia dintre ei i se atrăsese atenția că primejdia a crescut. Legătura lor putea duce agenții la noi descoperiri; Dinu, îndeosebi, n-avea voie să se vadă cu nimeni dintre cei pe care-i cunoscuse înainte.

— Și atunci, ce e de făcut? întrebaseră ei. De amîndouă părțile, situația fusese cîntărită cu acea minuție extraordinară de care dădeau dovadă tovarășii mai vîrstnici în toate împrejurările, chiar și cele mai mărunte. Și, sub microscopul experienței ilegale, situația arăta o singură soluție. Amîndoi înțeleseseră:

— Trebuie, pînă la victorie, să ne despărțim.

Nu era vreme de vorbit cu ocoluri. Dinu îi spuse fățiș:

— Mi-e frică pentru viața ta. Nu pot să am liniște fără să știu ce e cu tine.

Ea, la început, se împotrivi oricărei revederi. Căutaseră o dezlegare. De pildă, ea, atîta timp cît e teafără, să lase în fereastră o glastră fără flori. Dar cum va afla ea despre soarta lui Dinu? Și dacă ea se ilegalizează și își schimbă brusc domiciliul? Fiecare soluție avea tot felul de dezavantaje.

Rămaseră la aceasta de acum: în fiecare lună, în ziua de cincisprezece, cu sufletul în furtună, treceau unul prin dreptul celuilalt, fără un cuvînt, fără un gest.

De șase luni, nu-i mai auzise glasul, n-o mai strînsese în brațe. De două luni n-o mai văzuse de loc — căci luna trecută, în ziua de cincisprezece, Dinu fusese plecat în provincie cu o misiune; o complicație neașteptată, care era să-l coste viața, îl împiedicase să se întoarcă la timp.

Este ora șase și cincisprezece minute. Este o seară liniștită. Este o seară fără muncă, fără primejdii, o seară pe care Dinu și-a păstrat-o numai ca să afle. Numai atît vreau să știu: dacă e bine. N-o să-i vorbesc, n-o să se vadă că o cunosc. Vreau numai s-o văd cum trece pe lîngă mine.

Seară liniștită, șase și cincisprezece, Dinu trece colțul străzii cu pași mărunți — nici prea repede, nici prea încet.

4

Modestă și tăcută, frumoasă și tăcută, trecînd fără grabă: așa o va vedea, trebuie s-o revadă. O lună, șase luni, ani întregi îi va da energie această scurtă trecere pe un trotuar.

În întuneric, parcă mereu se zărește părul ei castaniu. Nu e mersul ei?

Firește, nu e ea. Ar vedea-o prea devreme. Abia pe la jumătatea străzii o va întîlni — dacă o va întîlni. Și cum arăta ea? Parcă a uitat. Cum îi suna glasul? E cu neputință să-ți mai amintești acum.

Deodată, Dinu simți că are nevoie de toate forțele ca să păstreze același ritm egal și măsurat al mersului. Ea e! Se apropia cu pași mărunți, îmbrăcată în același pardesiu modest, rămas cam mic pentru trupul ei de femeie tînără. Venea spre el cu pași înceți și fermi, plini de grație stăpînită, iar Dinu își încleștă pumnii din vreme, ca să nu se oprească, ca să nu-i adreseze nici un cuvînt, ca să nu-i facă nici un semn care ar putea fi văzut de altcineva. Va trece pe lîngă ea și timp de o lună va munci cu imaginea ei în suflet.

Cînd numai cîțiva pași îi mai despărțeau, avu impresia ciudată că pașii ei, atît de fermi deobicei, șovăie.

5

Înainte ca a-și da seama ce s-a întîmplat, o simți pe pieptul lui, cu mîinile înfipte în reverul aspru al hainei, simți fruntea ei cum i se lasă grea pe piept.

Plîngea fără zgomot, țintuindu-l acolo, pe trotuar, la mijlocul străzii cenușii. El, mîngîind în neștire capul micuț, se uita în jur cu o mînie imensă, ca și cînd ar fi avut de cerut socoteală cuiva. Ce ați făcut? Cum de ați adus-o în halul ăsta? Era micuță, dar energică; admirase adesea tăria cu care putea ea să respecte un consemn. Și acum, uite, deodată...

— Nu mai puteam, hohotea ea încet. De ce n-ai venit luna trecută? Ce s-a întîmplat cu tine?...

Pe strada întunecată, la ferestrele căreia poate stăteau mulți ochi la pîndă, Dinu, cu o mînie sfidătoare își trecu brațul peste umerii ei; și o porniră, în pas egal, împreună.

6

Un vînt de toamnă răscolea plictisit frunzele căzute, de parcă ar fi căutat una rămasă întreagă. În aer, o mireasmă amară.

De zece ori s-au controlat, dacă nu-s urmăriți. Cu ce plăcere i-ar fi sfidat Dinu pe toți! Dar nu-și aparținea, n-avea voie. Cîteva minute, numai cîteva minute, trebuiau să-și vorbească. Apoi, apoi... — știau amîndoi ce trebuie să urmeze. Nu mai trebuie să se vadă. De loc. Nici așa, nici măcar în treacăt. Era un chin prea mare. Ea se dovedise slabă. Și, de altminteri, n-avea nici un sens: totul trebuia să meargă pentru muncă, pînă la capăt, pînă ce problema supremă avea să fie rezolvată. Acum, trebuiau să-și vorbească, să aibă un răgaz care să le umple amintirile pînă la ziua aceea așteptată, care se profila în zare.

Dinu povesti în două cuvinte de ce n-a putut veni luna trecută. Se întrebară grăbiți cum mergea munca: mergea bine, dar nu trebuia să-și dea unul altuia amănunte concrete.

— Merge bine! atîta era destul.

Ca o pereche oarecare, la întuneric, pe o bancă anonimă într-o grădină — căci unde puteai să mergi în orașul acesta pîndit de atîția ochi? — stăteau pierduți între alte perechi anonime. Nu vorbeau numai despre ei. Se înțelegeau din jumătăți de cuvinte. Era vorba despre viața care va veni după aceea. Nimeni pe lume, și nici acești doi îndrăgostiți, cu toată puterea iubirii lor, n-ar fi găsit forța de-a înfrunta primejdiile și mizeriile luptei acelea cumplite, dacă nu s-ar fi gîndit la viața care va veni: dacă nu pentru ei, măcar pentru alții. Seara era frumoasă, și bucuria de a fi împreună — cu perspectiva despărțirii apropiate — stîrnea o suferință aproape fizică, mai aspră chiar decît una fizică.

— N-am putea fi împreună, liniștiți, spuse ea, ca o căsnicie oarecare, acum, cînd știm atîtea, cînd suferă atîția... S-ar strica totul.

— Poate că greșesc, spuse el, poate că exagerez pentru că sînt tînăr — dar eu cred că oamenii ca noi simt iubirea, și viața în general, de zece ori mai puternic, mai curat, mai intens decît alții, care trăiesc numai așa, ca să trăiască.

O ținea de mînă. Cu cîteva zile în urmă, doi tineri din altă organizație căzuseră în mîinile Siguranței: dar el nu voia să-i spună asta; nu știa că și ea știe. Ea, la rîndul ei, ar fi vrut să-i mai spună ceva. Dacă se întîmplă ceva cu ea, s-o uite cît mai repede. Atunci, pe urmă, va fi o viață densă, clocotitoare, vor fi multe de făcut: să nu se mai uite la trecut, să iubească alta! Se gîndea la asta și suferea. Trebuia să-i spună, dar avea impresia că va suna ca la teatru; de altminteri, era sigură că înțelepciunea cea mare a vieții îl va învăța, atunci, ce are de făcut.

— Ei, zise el, simțind cum îl părăsesc puterile, cred că a trecut vreun sfert de oră.

Era semnalul de plecare; se întreba dacă s-o sărute sau nu, se temea să nu sporească suferința lor.

— E mai bine așa, zise el, e mai cinstit așa, nu trebuie să ne mai vedem. Aș vrea să ne amintim totdeauna de clipa asta. Ca să nu lăsăm niciodată viața noastră să se acopere, atunci, după, de micime. Să se simtă de unde am smuls fiecare ceas al nostru...

O lanternă li se înfipse în ochi și o voce groasă zbîrnii cu putere:

— Dumneavoastră mergeți cu mine!

7

Dinu își feri ochii: sub palma streașină se vedea, în fund, strălucirea discretă a unui lac pitic și, imediat în spatele lanternei, un colț de mustață, sclipirile unor nasturi de metal.

Era caraghios, era un lucru abject, ridicol. Aveau în față un vardist.

— V-am văzut, zbîrnii vocea. Nu e voie. Mergeți cu mine la secție, să vă legitimeze, să vedem dacă sînteți soț și soție. Altfel nu e voie... Anunțăm părinții domnișoarei.

Se reținu să nu lovească. Ar fi fost o greșeală de neiertat. Putea să mai fie pe alături altul, în întuneric, abia să înceapă o poveste. Pe cînd așa, era un incident banal cu niște îndrăgostiți ca oricare alții; în cel mai rău caz, putea să se legitimeze, cu buletinul fals. Dar era cam riscant; și apoi, „părinții domnișoarei" erau cam greu de găsit. De fapt, era clar că gardianul nu vrea altceva decît bani: nu avea nimic să le reproșeze, se legase de ei fără rost.

— Haide, urmați-mă...

Nu era timp de nobile sentimente, de revoltă; primejdia exista totuși; trebuia făcut tot ce ar fi făcut o pereche oarecare. Scîrbit, îi îndesă în mînă cîteva hîrtii. Vardistul, abătînd între lumina lanternei, le puse în buzunar; spuse indiferent:

— Îi păstrez. Încercare de mituire. Sperțul dărîmă statul... Asta nu-i bine... avem un război sfînt, și în timpul ăsta sperțul dărîmă statul...

— Ce vreți de la noi? N-am făcut nimic contra legii...

— Mergeți cu mine la circă... Vă iau numele și înștiințez pe părinții domnișoarei.

Cu aerul ei îngrijit, cu pardesiul micuț, ea nu părea atît o modestă croitoreasă, cît o școlăriță, o fată de „familie bună" — cu bani. Dinu nu-și lăsase cu el decît o sumă modestă: goli buzunarul în mîna vardistului, puse deoparte bani de tramvai și îi vorbi rece, parcă fără scîrbă:

— Ia. Mai mult n-am.

— Să nu vă supărați, spuse vardistul în timp ce punea banii în buzunar. Dumneavoastră nu știți, sînteți tineri, dar viața e tare grea. Poate mai are domnișoara ceva hîrtii...

...Își stinse lanterna și, în timp ce se îndepărtau, le strigă binevoitor:

— Mergeți la hotel. Cel mai bine e la hotel „Piccadily", n-o să vi se-ntîmple nimic, spuneți că v-a trimis Mitache...

Pe semne că Mitache primea comision. Viața era, într-adevăr, grea; dar era și murdară. Umiliți, scîrbiți, ar fi vrut să rîdă de toată întîmplarea. Dar nu se putea rîde; pe stradă treceau oameni cu ochi întunecați, treceau în grabă și tăcere, iar alții vorbeau zgomotos și se uitau mereu în jur, de parcă ar fi vrut să-i vadă lumea că trăiesc, trăiesc din plin, și să se încredințeze și ei că trăiesc.

— Uită-te! șopti Dinu. Nu întoarce capul! Ai văzut? Trebuie să plecăm imediat din locul ăsta!

— Lasă-mă! zise ea cu inima bătîndă. Să ne despărțim chiar acum.

— Nu, nu, întîi să știu că te-am scos de aici.

8

Ceea ce le provocase îngrijorarea — și totodată o tainică bucurie — era un șir de hîrtiuțe desenate și lipite cu artă pe burlane, pe toate suprafețele mai aderente la lipici. Pe toate se vedea același lucru: un cadran și niște limbi care arătau că mai e un minut pînă la ceasul al doisprezecelea.

Dedesubt, un îndemn scurt și energic pentru dărîmarea fascismului. Era o „împrăștiere" de mari proporții, tot cartierul părea plin. Amîndoi știau că, după asemenea acțiuni, Siguranța se învîrtește prin partea locului. Se grăbeau să iasă din acest cartier „minat" și în același timp erau bucuroși. Fiecare știa prea bine ce operațiune complexă e să tipărești aceste mici afișe — și încă ilustrate, cu desen colorat — să organizezi răspîndirea lor, pe zone, astfel ca o echipă nu cumva să nimerească în locul pe unde tocmai a trecut alta și unde a venit Siguranța. Și, deși unii utecişti cereau să facă treaba asta singuri, știau că se lucrează neapărat în echipe, cu o tehnică foarte precisă și obligatorie pentru toți. Căzuseră de curînd, cîțiva, dar iată că forțele se înmulțeau văzînd cu ochii; pînă și străzile care le păruseră cenușii și triste, începuseră să strige. În umbra murdară a felinarelor albastre, puncte mici, ca de foc, roșii, arătau că mai e un minut pînă la ceasul al doisprezecelea.

Ajunseseră acum într-un loc mai depărtat și se opriră. Ea urma să meargă de acolo, singură, pînă la stația de tramvai.

— O să caut să aflu pe ocolite cîte ceva despre tine, spuse ea. Iartă-mă că te-am oprit în stradă. A fost o clipă de slăbiciune, ultima...

Il privea grav, cercetîndu-i îndelung fiecare trăsătură, și lui îi plăcea cum își încrețește ea fruntea. Era tînără, frumoasă, dar felul acela grav de a-și încreți fruntea dădea întregului ei chip ceva aparte; o admira, o respecta; era un om, un om mic, fragil, dar un om hotărît, ferm, de încredere. Era o tovarășă și, în ceasurile acelea tinerești și încordate, Dinu se simțea mîndru că nu iubește o fată oarecare, ci un om deosebit. Se îmbrățișară fugitiv.

— Pînă la douăsprezece fix! șopti ea, întinzîndu-i bărbătește mîna, în timp ce ochii i se umpleau de lacrimi. Nu mai avem mult: doar un minut pînă la ceasul al doisprezecelea. N-are rost să ne vedem pînă atunci.

— Firește, răspunse el cu durere. Era sigur că nu va uita niciodată fruntea aceasta de copil, bombată și totuși încrețită acum, n-o va uita, orice s-ar întîmpla, oriunde l-ar arunca soarta.

— Pînă la douăsprezece, repetă el, strîngîndu-i mîna.

Degetele se desprinseră, și abia atunci Dinu își dădu seama cu adevărat că ei se despart, că nu se vor mai îmbrățișa, nu se vor mai vedea și nu se vor mai auzi pînă la ora necunoscută, foarte apropiată, dar totuși necunoscută, ascunsă sub întunecimile vremurilor acelea.

O urmări cum se îndepărtează cu pașii ei micuți, îmbrăcată în pardesiul ei cam îngust, umblînd singură în orașul pîndit de atîtea primejdii. Exista însă munca lor, și Dinu simți că ei nu se despart cu totul, că forța aceea tainică, lumina aceea, partidul, îi unește.

Ajunsă în dreptul unui felinar camuflat, ea șovăi, pașii i se încetiniră. Își întoarse încet fața spre el.

— Vom grăbi ora aceea! ar fi vrut el să-i strige. Să fim mîndri! Dar știa că ea îl înțelege și așa, că privirile ei tocmai asta îi spun.

O văzu cum își înalță mîna și cum îi face un ultim semn de rămas bun. Apoi merse mai departe. El o mai privi cîteva clipe, pînă ce noaptea liniștită o înghiți cu totul...

Dinu se întoarse, simți cum se frînge ceva în el, dar numai o clipă; acum, parcă se pogorîse peste el o liniște adîncă, sau poate o hotărîre mare, care nu mai lăsa loc pentru altceva; cu pași care răsunau stingheri în seara aceea liniștită, porni repede în direcția opusă.

Desen de NICA PETRE

CEZAR DRĂGOI

Comuniștii și steagul

Nu l-au ascuns în sipet niciodată,
înspăimîntați de cazne sau cartuș,
de ștreang, sau de spinarea-nsîngerată,
de noaptea înecîndu-ne în tuș!

Ba, dimpotrivă!... Urmăriți de geruri,
cu lanțul și butucii la picior,
ei steagul roș l-au avîntat spre ceruri,
desfășurat în noi și-n viitor!

Saboții

Saboții,
saboții,
saboții...

Cadența lor ne învăluia, amețitor carusel,
cadența lor se răsucea în inima noastră,
șurub fără sfîrșit.

Saboții,
saboții,
saboții,

Fir din ghemul imens al suferinței —
culuarul pardosit cu piatră cenușie
se depăna de-a lungul vizetelor.

Saboții și culuarul — cadența și cenușiul —
cenușiul în care se înecau toate culorile vieții,
ca pe discul lui Newton!

Saboții,
saboții...
saboții...

Bubuiau, tropăiau, scandau stihuri,
răzvrăteau tăcerile,
evadau dincolo de gratii —
cu țipăt uscat de oase...

Saboții stăpîneau, sub ritmul lor, tot peisajul țării,
răscoleau omătul munților
țărîna bărăganelor,
stîrneau furtuni pe mare.

Saboții călcau direct pe inima noastră —
iar cadența lor funebră a trezit în noi
o nestăpînită sete de viață.

Și pumnul nostru roșu,
amenințător,
plin de încredere,
l-am proiectat pe toate zidurile orașului
în dreptunghiul manifestelor!

RADU COSAȘU

PATRU INTERVIURI ROMANTICE PE O BAZĂ REALISTĂ

— In aste două luni se decide soarta mea. Sînt pașii cei mai importanți ai vieții mele. Dacă iau maturitatea și intru la conservator, ar fi cea mai mare fericire...
(Florin Beffa, lăcătuș, 21 de ani, în fața uzinei de tractoare, 13 aprilie 1962; eu — pe scara troleibuzului, gata de plecare...)

Il aștept, seara, după spectacol — în cabină; caut fraza de introducere pentru interviu — de fapt mă gîndesc dacă tînărul artist, la prima glorie, cea mai trecătoare și mai periculoasă mă va mai recunoaște. Ușa se deschide și Beffa, scund cum îl știu, cu părul negru strălucitor, marcîndu-i bine dinții albi, pășește spre mine suplu, ușor, ca un fost campion junior de gimnastică (începutul acestui deceniu).

— O, ce bine-mi pare că vă văd... intră direct în temă, alungindu-mi grijile, lăsîndu-mi numai neliniștea pentru acel afectat o...

— O, — răspund — ce bine-mi pare că m-ai recunoscut.

— Vai de mine, se poate? se miră omenește și mie îmi vine inima la loc. Mă lăsați să mă demachiez? și-i eliberez mîna. Se degrimează rapid — e o dramă contemporană care nu cere prea mult fard și pudră...

— M-ați văzut? atacă imediat.

— Da.

— Cum vi s-a părut?

— Binișor, (Rîde larg, frumos, normal). Binișor pentru primul rol, vreau să spun: după Conservator...

— N-ați venit niciodată să mă vedeți la Conservator...

— Știam că ai intrat, așteptam să aflu că l-ai absolvit. Nu-i bine să discuți cu ziariștii în timpul Conservatorului!

— A fost greu, într-adevăr.

— Și? N-ai mai trecut prin momente grele?

— Ba da.

— Care au fost cele mai emoționante momente din viața ta?

— Imi luați un interviu?

— Da. N-ai mai dat interviuri?

— O singură dată — dumneavoastră în 60 la uzină. Țin minte că l-am decupat...

— Copilării. Erai la începutul gloriei... atunci fiecare rînd e important..

— Tata l-a citit și s-a supărat că de ce v-am spus că sînt din Constanța, dacă sînt din Fetești?

— Deci... să revenim!

— A fost primirea în partid, în martie 62, — a durat vreo cinci ore, de după masă pînă seara.

— Stăteai mai slab cu învățătura...

— Nu, că mă îndreptasem; din '61 mă îndreptasem, o lăsasem mai încet cu arta, îmi dădeam seama că fără maturitate...

— Atunci?

— Am fost analizat pe plan moral: eram superficial, repezit, luam totul ușor... Și credeam că altfel nu se poate, că la vîrsta aceea toți oamenii au fost așa... Greutatea, după părerea mea, în asemenea cazuri, e că vezi deodată că viața e altfel și vrei, imediat, să fii așa cum o vezi! Pe urmă, cînd înțelegi că nu se poate imediat...

— Și ce ai făcut?

— M-am concentrat pe examenul de maturitate. L-am socotit primul meu răspuns mai ca lumea, față de ședința de partid. Stăteam bine la romînă, la istorie, — dar la matematică eram nesigur. Care era complicația? Că mă capsasem... (Pauză, bătaie peste picior cu mîna). Iertați-mă, nu pot scăpa de unele expresii din fabrică, cu nici un preț... Mă urmăresc, mă controlez...

— Nu-i nimic. Sînt bune!

— N-au stil! (Rîdem).

— Deci, te capsasești...

— Da... Că n-am nevoie de matematică pentru examenul la conservator. Ajunsesem ca într-o oră de romînă, cînd profesoara a început o frază: „Lui Eminescu nu-i plăcea..." eu s-o completez obsedat: „matematica"! „Nu, tovarășe Beffa, nu-i plăcea societatea timpului său"...

— Te-ai decapsat?

— Deajuns de greu, m-a presat ideea că nu pot să apar în fața comisiei ca un simplu băiat cu papagal... (Se bate peste gură). Vorbesc — parc-aș fi fata din „Pygmalion"...

— Ți-ar place Higgins?

— Foarte mult, dar sînt prea scund, nu-i așa?

Ingîndurat, se ridică, se privește în oglindă și apreciază încă o dată că e prea scund. Plecăm la un coniac și toată noaptea îmi vorbește despre bufonii shakespearieni, punînd în fiecare cuvînt acea tenacitate binefăcătoare care-l face, de mulți ani, să ignoreze etapele visurilor sale, să uite de fericirile precedente.

aprilie 1967

— Ați vrea să devină agronom?
— Să-ți spun sincer, aș vrea să-l văd terminîndu-și studiile... e grozav de simpatic, dar încă nu știe ce vrea...
(Gherman, directorul laboratorului regional Brașov pentru controlul semințelor, într-o discuție despre fiul cel mare, student anul I agronomie Iași, în dimineața zilei de 14 aprilie 1962...)

In anticamera spațioasă a directorului laboratorului regional intră un bărbat tînăr, voinic, cu fața marcată, modelată de vînturi și ploi; bocancii poartă noroiul „terenului" în straturi groase; calcă liniștit covoarele elegante pînă la biroul secretarei:

— Aș vrea să intru la tovarășul director...

— E ocupat... pe cine să anunț?

— Inginerul agronom de la Stupini — Mircea Ghermaș.

Secretara îl privește atent o clipă, zîmbește — el, impasibil, se așează lîngă mine și, picior peste picior, expunînd o mostră a pămîntului intrat în [illegible] primăverii, urmărește drumul secretarei spre biroul directorului. Reporterul din mine nu poate tăcea:

— Iertați-mă, sînteți fiul directorului?

— Da, de ce? (provocator). Are vreo importanță?

— Da. Pentru mine — da!

— Pentru mine — nu. (Tăind scurt, pe baza unor antecedente numai lui cunoscute, dar, cum se întîmplă în tinerețe, convins că toată lumea le cunoaște.) Cînd e vorba de recoltă, nu mai cunosc nici pe tata.

Enervat, bate din picior și noroiul cade, generos, pe covor. Secretara revine și-i face un semn prietenos din ochi, să aștepte.

— Veți discuta cu tatăl d-voastră, așteptați... înaintează tovarășa, senină, crezînd că pășește pe un cîmp de garoafe.

Inginerul explodează:

— Aștept, sigur că aștept. Numai recolta nu așteaptă...

Tăcere grea, ca și covoarele. Incep, [illegible]:

— De cînd ați devenit atît de... pasionat?

— Dintotdeauna, rostește tare, bătăios.

— Mai practicați boxul?

— Niciodată nu l-am practicat...

— Sînteți sigur?

— Da!

— Totuși în liceu, deci în urmă cu un deceniu, ați fost campion de juniori, v-ați antrenat fără știrea tatălui d-voastră care era să leșine cînd a auzit la radio că ați devenit campion. Erați după o operație dificilă, vi s-a extras unul din rinichi...

— Sînt perfect sănătos!

— Mai exact, — un doctor celebru a atras atenția tatălui d-voastră că trebuie să vă feriți de eforturi, pentru că piesele de schimb în acest domeniu lipsesc! Ați căzut, mi se pare, de pe un acoperiș, trăind prea exuberant bucuriile iernii...

— Confundați!

— Știu că sînteți orgolios: în liceu, pentru o oarecare jignire colegială, n-ați ezitat să intrați într-un duel pugilistic — care s-a soldat cu o pedeapsă exemplară din partea direcțiunii și o prietenie profundă cu victima. Un Stendhal ar vedea aici un semn al omului de caracter și o explicație biografică pentru energia dumneavoastră actuală.

— In această primăvară nu avem timp de Stendhal!

— Preferați muzica — știu. Băteați excelent la baterie, aveați acordeon; într-o vară, la Prejmer, într-un cerc intim, l-ați fermecat pe tatăl d-voastră, aducîndu-l chiar la concluzia că sînteți grozav de simpatic. (In sfîrșit surîde ușor, [illegible]). Dar știți că tocmai aceasta îl neliniștea...

— De ce? (alarmă superior amuzată).

— Pentru că se temea ca acest dinamism să nu vă împiedice să vă concentrați într-o direcție superioară a vieții.

— S-a înșelat! (Categoric)

— Cum se explică? [illegible]

— Cînd am început agronomia, eram tînăr, acum acasă să mă lase în pace să mă descurc eu... La cămin mai puteam face pe nebunul. In primăvara anului întîi, cînd nu aveam nici un an de practică, s-a încheiat colectivizarea. Practica am făcut-o vară de vară, în sate socialiste. Dumneata știi ce înseamnă să-ți intre în cap că toată viața ai să răspunzi de recolta unei singure familii formată din 1500 de oameni? Crezi că o răspundere de genul ăsta îți dă o direcție superioară în viață, dacă ai în tine un orgoliu de om? Am dat examenul de stat într-o sală plină cu președinți de gospodării colective din toată țara. Că au priceput toate dizertațiile — asta nu-i nimic, să vezi cum mă priveau... Tata îmi povestea cum făcea el propaganda agricolă în '55. Ca să le rețină atenția, că toți țăranii considerau agronomul un nădrăgar care vinde castraveți grădinarului — îi „ofensa barbar", cum zicea el. Incepea: „vă credeți deștepți?" și continua cu fabule și istorioare: „iarna n-a fost mai întîi caldă?", „copilul, cînd îl întrebi dacă a învățat lecția, nu zice că știe și pe urmă vezi că nu știe?" Acum era invers: președintele venea la tine, după examen, și-ți spunea, cum a venit la mine, că i-ai plăcut și ar avea încredere să-ți dea recolta pe mînă. Spune-i că n-ai deocamdată o direcție superioară în viață, că mămica îți dorește o meserie mai liniștită, că ți-ar mai place să faci pe nebunul, ca în adolescență, să mai bați toba în Prejmer, într-un cerc intim!... Ia să te văd! Sau zi-i c-ai suferit o operație de rinichi, în liceu? Ai rezista privirii? Nu te-ai ofensa barbar? Și pe urmă, în cinci ani de colectivizare, crezi că agronomul a rămas cel din '60? N-a mai evoluat?

— Cred că tatăl d-voastră e foarte mulțumit de această evoluție.

— Da? Păi atunci de ce nu urgentează analiza sfeclei mele? și cu un gest brutal, de „om de pe teren", își bate cu palma manșeta pantalonului. Firimituri uscate de noroi cad pe covorul elegant și secretara zîmbește din nou, cochet, — expresie cunoscută a femeii atotînțelegătoare față de bărbații energici și impacientați.

aprilie 1968

— Nu-l las fotbalist...
— Băiatul are un joc foarte fin.
— Da. Dar nu-l las...
— Peste trei ani, îl văd la Rapid...
(Discuție cu Di Mento, bucătarul șef de la „Rulmentul", în ziua de 13 aprilie 1962, în timpul meciului C.F.R. Brașov — Partizanul, urmărind în special jocul fundașului stînga de la C.F.R., fiul său...)

In sfîrșit, „Cupa Campionilor Europeni" la fotbal e la București. Am fost la Băneasa, în clipa sosirii avionului care aducea Rapidul de la Edimburg, eroii acelui 6—4 necesar în finala cu Real-Madrid: Ghergheli, căpitanul echipei, a coborît primul, purtînd trofeul, aclamat de 20.000 de oameni. 20.000 de „tovarăși de arme", prieteni de zi de zi, fără a-și cunoaște numele, oameni care au înghețat în tribune, iarna, au asudat din greu vara [illegible], pentru a nu pierde un pas al lui Ozon, un dribling al lui I. Ionescu, un [illegible] al lui Todor... Toți veteranii „Rapidului" au fost aruncați în sus, pe brațe, odată cu cei 11 titulari actuali, cele 154 de carate ale fotbalului nostru. Toată lumea uitase ce a fost cu Arieșul, în 1961, — pentru că fotbalul e unul din puținele domenii omenești în care amintirea n-are nici o putere. Celui mai vrednic jucător, I. Ionescu, autorul a trei goluri, după cum se știe, toate din șuturi imparabile de la 20 de metri — o gospodină din Giulești i-a oferit prin mulțimea dezlănțuită un serviciu de porțelan — 12 persoane — identic cu cel spart de soțul ei, în clipa cînd crainicul a anunțat egalarea la 3—3 (de la situația de 3—0 pentru Real!) Serviciul, desigur, s-a spart pe loc din cauza entuziasmului.

M-am apropiat de Di Mento, cel mai proaspăt jucător al echipei, fundașul stînga, un tînăr de 24 ani, admirabil legat, intimidat vizibil de succes și de aceea apt să se retragă cît mai repede din uriașul vacarm; a venit la Rapid în iarna trecută, descoperit de antrenorii Ozon și Macri, la Brașov, într-o echipă de regiune; a devenit titular, mulțumită unui joc extrem de tehnic și fin, plin de adresă și inspirație, în desăvîrșirea căruia sfaturile „bătrînului" Tache au fost hotărîtoare. (Din presa engleză: „Di Mento a fost de netrecut". Din presa franceză: „Di Mento a fost, pur și simplu, fermecător".)

— Cum a fost finala?

Tînărul nu-mi poate răspunde nimic; e covîrșit de emoție. Incerc altă cale:

— Te-am văzut mai de mult, la Brașov, în '62... La C.F.R. Aveați meci cu Partizanul. S-a terminat zero-zero. Eram cu tatăl dumitale. Ce face?

— Bine, mulțumesc, dă din cap fundașul politicos.

— I-am spus că te văd la Rapid, peste trei ani. (Ridică din umeri, ca și cum n-ar fi din vina lui). Nici n-a vrut s-audă. Erai, mi se pare, electrician... jucai foarte bine...

— Da... admite șoptit.

— Zicea că n-ai stofă de vedetă. (Din nou, ridicare din umeri). I-am spus că ai un nume predestinat: Di Mento, Gento, Netto... Nu se putea altfel.

— Da.

— Zicea că nu-ți place fotbalul. (Inchide ochii într-un surîs amuzat). Că decît să te duci să vezi un meci cu Steagul Roșu — mai bine ieși cu o fată...

— Era altceva... și ridică, superior, bărbia. Se juca slab.

— Zicea că nici nu ai pasiune pentru fotbal, și-i părea foarte bine pentru c-ai să-ți vezi de meserie.

— El spunea asta? se miră, intrigat, interesat.

— Imhî — murmur discret, mulțumit că omul „s-a prins" și poate va fi mai limbut...

— El? Nu scapă un meci, e bolnav după minge... El vorbește de pasiune? (Ochii-i aleargă după contraargumente). Știți că în '41, la Brașov, a dezertat din armata italiană, pentru mama?

— Ce vorbești!?

— Era soldat, venea din Messina, s-a îndrăgostit de mama și a rămas la noi... nu i-a mai păsat de nimeni. El vorbește de pasiune? La noi pasiunea e ereditară.

— Gigi — îmbarcarea! strigă Tache Macri și mulțimea încă aclamă. Gigi Di Mento e dus pe sus, pînă la autocar, sub razele „Cupei" care strălucește la București în lumina reflectoarelor.

mai 1969

— „Vino mîine!" Bine, vin mîine. Eu am răbdare. Am o răbdare de omor oamenii!
(Emil Popescu, strungar la uzina de tractoare, discutînd despre încetineala birocratică cu care se aprobă uneori inovațiile. Octombrie, 1960.)

Am citit ieri în „Informația Bucureștiului" că tovarășul Emil Popescu își va ține dizertația pentru doctoratul în științele tehnice, intitulată „Automatizarea așchierii metalelor" la 5 iunie 1970, în aula Politehnicii din București. M-am grăbit să iau trenul spre Brașov. Scrisesem la începutul deceniului despre el, în „Viața romînească"; pe atunci era strungar, încordat în numeroase inovații (cam tergiversate la cabinetul tehnic), în munca de partid și sindicală, în conducerea orchestrei de mandoline, plus activitatea de corespondent voluntar al „Scînteii", al ziarului local și de uzină. Avea — în 960, 32 de ani, dintre care 18 de strungărie. In 1962, mi-a arătat proaspăta diplomă a școlii de maiștri, absolvită cu 10 pe toată linia. Specialitatea: „Prelucrarea materialelor prin așchiere". Avea 20 de ani de strungărie. Am impresia că-și numără anii vieții astfel — altfel nu înțeleg nici pînă acum, de ce planurile lui păreau ale unui adolescent. In 1962 îmi spuse că pînă în toamnă dă maturitatea — școala de maiștri, nemaiechivalîndu-se cu școala de cultură generală, problemă specifică pentru acea vreme — și intră la cursurile serale ale facultății de mecanică. „In 6 ani voi ieși inginer" — afirmase hotărît, și evident că nu-l interesa faptul că acei 6 ani se vor adăuga la alți 34; Popescu — ca și mine, ca și oricare interlocutor — îi aduna la cei 20 de strungărie și, deci, conform acestei socoteli, urma „să iasă" inginer la vîrsta de 26 de ani!

In tren, furnicat de emoția realizării unui reportaj, aproape „monografic", mi-am notat rapid întrebările principale ale viitoarei discuții:

— Cum s-a decis să urmeze și candidatura în științe?

— Cum stă cu răbdarea? Dar cu pofta de muncă?

— Care au fost ultimele sarcini de partid?

— Inovațiile.

— Mai continuă munca de corespondent?

— Cum poate fi învinsă oboseala nopților la cursurile serale ale unei facultăți tehnice?

— Soția mai cîntă în corul uzinei? Mai urmează canto-ul?

— El mai cîntă la mandolină?

— Pregătirea dizertației. Natura emoțiilor (dacă există).

— Proiecte pînă la 50 de ani. Sănătatea.

Am coborît în gara nouă a Brașovului. (La ultima noastră discuție în 1962 — la ferestrele birourilor de la sculărie mijeau doar schelele gării). Am pornit imediat spre cartierul „Tractorului". Timpa — senină, gravă. Pe asfaltul curat al străzilor — literele mari, albe, eterne, scrise de copii pentru cursele lor pe trotinete: START. De la magazinul de radio-uri — un aparat, încercat pe loc, la maximum, rondoul final din „a șaptea". Miros de pîine. „Alimentara" în lumini de neon, chemînd prin reclame la consumul de vitamine și dulciuri, inclusiv al preparatelor cosmice — „Tonic 1" și „Tonic 2" *)

Am intrat în blocul în care locuiește Popescu. Am sunat la apartamentul lui, am așteptat fixînd o inscripție copilărească, în creion:

8:4=3

Mi-a deschis un băiețaș de 6—7 ani, în ciorapi, cu un glas tărăgănat și degetul, în nas:

— Tata nu primește — m-a anunțat imediat, solemn.

— De ce?

— E acasă, dar nu primește.

— E obosit? Intreabă-l cînd să viu. Sînt...

— Știu, sînteți de la Academie.

— De unde?

— N-are timp... Dă dizertație și eu nu știu tabla înmulțirii!

— E urgent!

— Mai urgent sînt eu! și a închis, categoric, ușa, lăsîndu-mi în fața ochilor, aceeași împărțire efectuată greșit, — drept cea mai clară sugestie a dramei care se petrece în casa candidatului în științe. De după ușă, am mai auzit, ca o ultimă remușcare:

— Veniți mîine!

M-am gîndit că acesta era suspinul final — sub forma cea mai banală — a birocrației în casa unuia din cei mai aprigi dușmani ai ei, și — ca după un interviu izbutit — i-am gustat cu deliciu, întregul farmec.

mai 1970

* In inima cartierului a luat ființă și un mare magazin universal. Bine utilată și aprovizionată, unitatea satisface cerințele cumpărătorilor. Sînt totuși unele neplăceri; mărfurile din magazin sînt de multe ori prăfuite cu ciment și nisip. Cauza? Intreprinderea de construcții locale Brașov a ales drept loc de amplasare a unei stații de preparare a betonului chiar spațiul din fața magazinului. Locul ales nu e potrivit". (Corespondență semnată Emil Popescu, strungar — în „Scînteia" din 14 martie 1962).

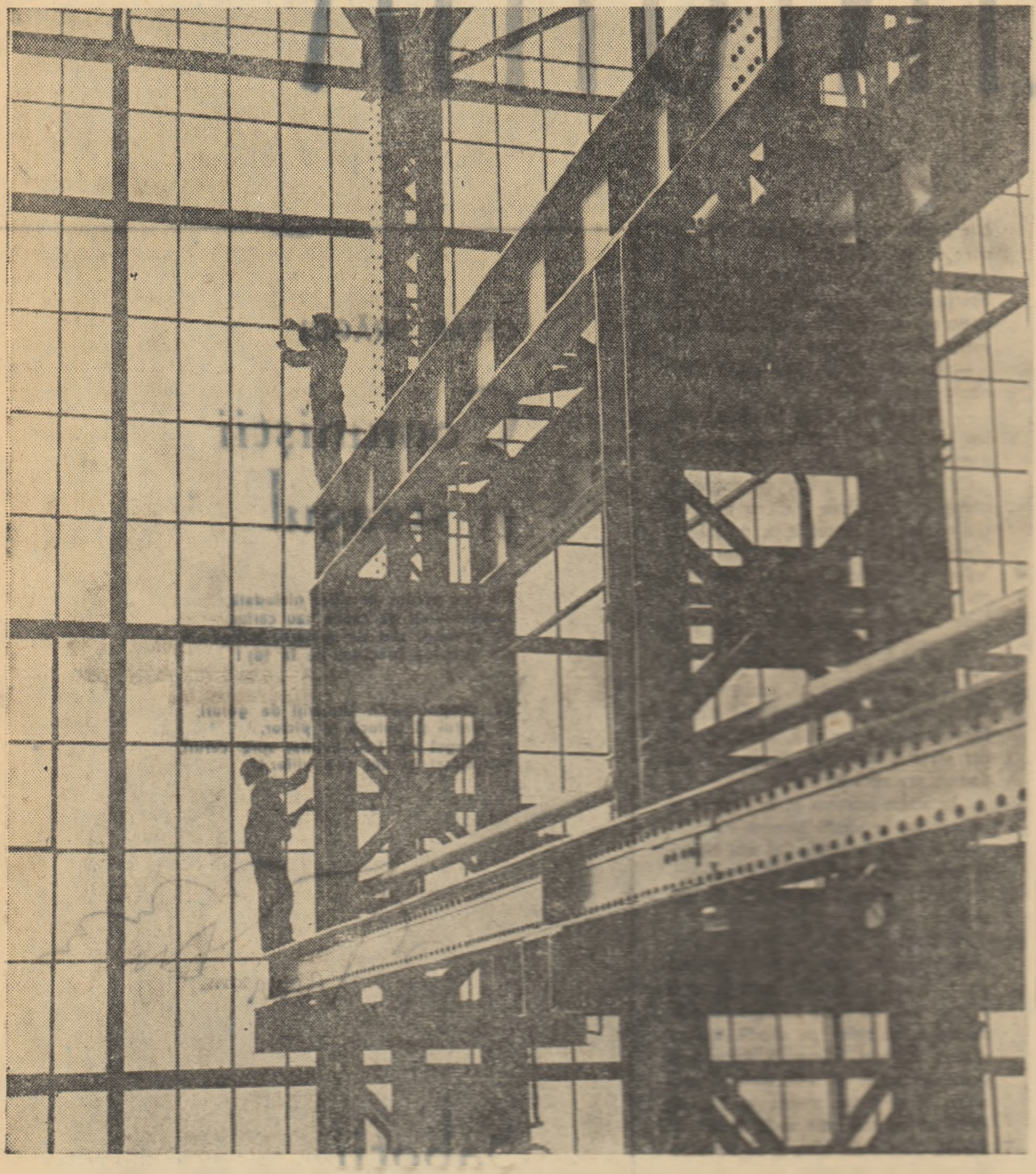

La Grivița Roșie

CEZAR BALTAG

Indemn spre cunoaștere

De ce pe mîine! Noaptea a fost lungă.
Mai sînt atîtea margini nemișcate
și drumu-i nou. Și bolta-i ca o silă
prin care răsuflarea mea străbate.

Va fi din nou statura să-ți ridici
și să cutreieri fără încetare
alcătuiri ce cresc și urcă-n spații
și curg, și-și află sprijin în mișcare.

Și să-nfiori treptat cu-apropierea
ecoul suitoarelor poteci
ghicite numai, neatinse încă
dar existînd și așteptîndu-te de veci.

De dragoste

O, iată cum revine, captat, în fiecare
ecoul vocii sale în celălalt răsfrînt:
sîntem asemănare lîngă asemănare,
oceanul ce ia forma rotundului pămînt.

Adorm sub unghiul tînăr al razei din fereastră
miresmele ușoare în dansul clătinat:
de dunga tremurată a razei din fereastră
— te-ai prins cu-o mînă fină și albă, de băiat.

Frumoasa mea, tu îmi continui chipul
transfigurat la orice pas, aiicum,
înviforîndu-mi umbra suitoare
prin care timpul își despică drum.

Incărunțesc în somn, visîndu-ți pulsul...
Dar tineri veșnic, trecem amîndoi.
Intrăm în deltă. Marea ne respiră.
Nervurile se adîncesc în noi.

CARNETUL SCRIITORULUI

Pîine și trandafiri

In drum spre Rîmnicu-Vîlcea, mașina străbate șoseaua înconjurată de livezi de meri, ocolește rîpi galbene, cu vîrfuri de dealuri, ajungînd într-o vale largă dominată din înălțime de [illegible] pînă de zăpadă a munților Coziei. Aici, pămîntul argilos se supune greu asfaltului care-l acoperă ca o oglindă neagră. Se produc adesea dislocări de teren, iar valea nu se dovedește fertilă...

Am aflat că sfatul popular al regiunii Argeș a luat inițiativa demnă de toate laudele, de a schimba chipul văii. In locul pîlcurilor de copaci neroditori, se vor sădi trandafiri. Rădăcinile subțiri ale trandafirilor se vor resfira în lut, dîndu-i stabilitate și curînd, mireasma petalelor multicolore va sui în văzduh. Va fi o fantastică grădină de trandafiri, desfătînd ochii călătorilor. O grădină ca în versurile marilor poeți ai Orientului, Saadi, Khaiam sau Firdusi. Flăcări licărind pe lujerele verzi vor ilumina aerul verii, sute de mii de flori vor schimba înfățișarea văii străvechi. Vor predomina, ca în toate grădinile lumii, trandafirii roșii. Ne vom purta pașii printr-o vale roșie. Memoria popoarelor a înregistrat vuietul multor războaie, încleștări pe viață și pe moarte între oști, cîmpiile au fost zgîriate de copitele cailor, rănite de oțelul obuzelor. In țara noastră, aproape că nu e ținut în care să nu existe o Vale Roșie. Nu e țară din lume în care să nu fie mari Văi Roșii. Văi însîngerate, drumuri și ierburi însîngerate, visuri însîngerate... Totul se leagă de amintirea războaielor. Totul poartă pecetea sîngelui.

Și totuși...

Iată că pe meleaguri argeșene, comuniștii au hotărît să dea viață unei mari văi roșii, străină de viziunea sălbatică a sîngelui. In sfîrșit, trandafirii își împlinesc cu adevărat chemarea.

Karl Marx visa pentru omenire pîine și trandafiri! Comuniștii au ocrotit de totdeauna frumusețea. In trecut, în temnițele în care erau zvîrliți, ei plăsmuiau — din pîinea pe care și-o smulgeau de la gură — mici statui. De pildă, globuri de pîine reprezentînd Pămîntul, înconjurate de lanțuri sfărîmate, semnificînd triumful libertății. Azi, cînd trimit în lumea stelelor, rachete, ori cînd zidesc orașe noi, ei învață să pună totul sub semnul frumuseții.

Vom construi mai mult și mai frumos.

Pîine și trandafiri!

Am fost aproape de colectiviștii din cîteva sate ale regiunii — Țigănești, Beleți și Păușești — în zilele în care se pregătește măreața bătălie a pîinii, zile de trudă în atelierele de reparat unelte, zile în care mîinile oamenilor plantează mii de copaci, în care pregătesc tractoarele, în care oamenii se pregătesc pe ei înșiși, pentru sărbătorile pîinii. La Țigănești, oamenii erau preocupați de noile pregătiri pe care le cere munca în colectiv.

Pîine și trandafiri!

Capătă sensuri noi și legendele. La Păușești, l-am cunoscut în casa colectivistului Vasile Oprea pe moș Nicolae Fotolescu, în vîrstă de 80 de ani, de la care am auzit povestea lui Corbea. Vechea baladă, evocîndu-l pe viteazul care a înfruntat moartea, rostită cu glas tărăgănat și însoțită pe alocuri de tremurul strunelor viorii bătrînești e o adevărată minune a graiului romînesc, cu frumuseți nepieritoare.

Majoritatea baladelor despre Corbea se sfîrșesc cu momentul în care eroul, după mulți ani de temniță, izbutește să scape, împreună cu maica lui, din curțile lui Ștefan Vodă din București.

In varianta auzită de la moș Nicolae, textul baladei era mai lung, povestea continuîndu-se cu un șir de întîmplări, în urma cărora — împlinind visul poporului — Corbea devine domn. Legenda conține această aspirație, de a înstăpîni domnia poporului. Visele poporului, visele noastre, au ca în povestea lui Corbea un sfîrșit frumos.

Să așezăm pe masa de brad, alături de pîinea nouă, trandafirii biruinței depline!

Gheorghe TOMOZEI

NICULAE STOIAN

In fața pîinii...

Ești în sfîrșit o pîine nemăsurat de mare
Pămînt al țării colectivizat,
Așa cum noi flămînzii acestor vechi grînare
De două mii de ani am tot visat —

Poate de-aceea pîinea, precum un disc deodat.
Dă glas la fiecare atingere a mîinii
Și-auzi vuind istoria, adesea sfîșiată
De strigăte și coase cerîndu-și dreptul pîinii

O, strigăte ciuntite pînă mai ieri de gloanțe,
Ca niște capete de pod care s-au frînt
Abia acum ecoul cuvintelor-speranțe
Spre voi se-ntoarce — trainic legămînt.

Abia acum e-o pîine nemăsurat de mare
Pămîntul țării, tot-un singur lan
Și fără acele cute ale haturilor pare
O frunte descrețită de țăran.

ION GHEORGHE

Cenușă de primăvară

Bate vîntul fumul, cum ar bate pînza
albă, înălbită, plutitoare,
căci pe cîmpuri joacă foc de frunză
și de ierburi răscolite de pămînt și soare.

Pe cînd focul le acoperă cu aripile mari
ca un vultur îmbătat lîngă nadir,
se frămîntă și troznesc vlăstarele de porumbari
și mlădițele sălbatice de trandafiri;

Pe cînd negru, brobonat și reavăn și fecior
strălucește deșteptat pămîntul leneviș,
și-amintește că s-a irosit prin frunza lor
și-a crescut doar semne de hotar hoții.

Dar la umbra trandafirilor săraci
mama m-adormea în zilele de sapă
și-ascundea merindele, de vaci,
și-ascundea, din calea soarelui, ulcioarele cu apă.

Cine-mi poate trece peste ură
cînd, zvîrlit pe scutece sub tufele amare,
m-au mîncat furnicile la gură
iară sîngele mi-a fiert la soare!

Las-să ardă porumbarii-n flacără înaltă
să se mistuie măceșii fără încetare,
Am să string cenușa, s-o dau vîntului de toamnă,
pe pămînturile noi să mi-o presare.

E cenușa leagănului meu, voi zice,
și de-aceea o s-ajute sevele să urce,
să stîrnească altă creștere în spice
și-o copilărie-a holdelor, mai dulce.

Primăvara aceasta

Să mă bucur, pe cînd iarba se arată purpurie
purtînd încă-n vîrf scufițele din care a ieșit,
să mă bucur, căci e zîmbet de cîmpie
al pămîntului înfiiat oară întîia.

Ca pe-o țesătură de năvoade grele
deslușesc semănătura care îmi miroase,
Și-or să vină zilele recoltei să se spele
și vor rămînea în lanuri pâine și mătase.

Căci această primăvară e adusă pe ogoare
cînd prin fumul unsuros de fierării
își pîrleau fierarii lamă sălbatici de sudoare,
pe cuțitele de pluguri argintii...

Tractoriștii, cu mașinile dezumflate răbdători,
agitîndu-și brațele, zvîcnind de sevele puterii,
încercau bătaia veche de motor,
grav orînduind-o după ritmul primăverii.

Oamenii au legănat sămînța holdei lîngă și vie,
o spălau, o pieptănau ca pe-o fecioară —
și-ndemnau sămînța să-nfiorze
stăpînindu-i calm instinctele de primăvară...

Iar aceste holde ce se-ntrec și cresc fierbinte
au fost harnic măsurate plină-n frunzele subțiri
dezbătute și visate, semănate dinainte,
și-nfrățite astă-iarnă-n marile-nfrățiri.

FLORENȚA ALBU

Generația noastră

I

Șantiere...
Revoluția îmbracă haine de brigadier
Flutură cocarda roșie a soarelui
pe reverul salopetei,
stropită de beton.

... Prietene cu obraz auriu,
cîți ani împlinești!
Îți jur:
nici un cavaler
înfășurat în mantie,
cu spadă,
n-a fost vreodată atît de frumos
cum ești tu,
cu mistria și flacăra albastră
de oxigen,
sub cerul nostru romantic.

II

... Anii începutului.
Ploaie și pași în cadență
și stei.
Conștiințele, uneltele — rudimentare,
greoaie.
Nu, nu se putea da un decret,
pentru schimbarea rapidă, totală
a conștiințelor.
Ne poticneam.
Parcă, din piatră, pe noi ne-alegeam,
parcă pe noi ne ciopleam, asudînd.
Și-a fost: entuziasm,
în ani-lumină, anii măsurîndu-l...
— Adolescență, cinți!
Te mai aud! Afară viscolea.
Ți s-au maturizat mîinile
mai repede ca obrazul.
— Aici era nevoie de noi.

III

Sînt anii noștri aceste dale
albe,-n lumină...
Biografiile noastre se văd împreună,
ca munții născuți într-o eră:
același fel de piatră
au la temelii și în piscuri.

CONSTANTIN ȚOIU

Plecări

Megafonul Gării de Nord anunță plecarea trenului. După cîteva secunde, același glas de fată, puțin cîntător, adaugă: „Tovarăși călători... (își face o pauză scurtă, intervalul unui surîs) vă urăm călătorie plăcută!"

— Auziși Paulică? exclamă uimit un ins corpolent, de vreo patruzeci și cinci de ani, roșu la față, cu mustața căruntă și cu bocanci solizi în picioare. Parcă am pleca din familie. Ce inovație gentilă! Dar cine face urarea, — și-l lovește pe Paulică cu cotul — C.F.R.-ul?

— Nu, răspunde prompt de alături un al doilea tînăr, căruia [illegible] Spiridon — [illegible].

— Ce vorbești? se uită pe [illegible] continuă mucalit, cu o expresie prefăcută de neîncredere — mă vedeți provincial și rîdeți de mine. Chestia asta, e clar că e pentru agronomi. Nu-mi spuneți mie, fata aia vă cunoaște pe voi, știe că plecați și [illegible] personal, peste regulament. Credeți că C.F.R.-ul o să-i dea un „avertisment"?

Spiridon și Paulică rîd [illegible]. S-au înroșit. Voia bună a celuilalt i-a molipsit pe toți. Urarea stîrnise în compartiment ca traiectoria unei rîndunici.

Trenul pornește. Curînd, Bărăganul ne întîmpină gras, umed, [illegible]. Omul cu mustața căruntă era inginerul șef al unui S.M.T. de pe lîngă Slobozia. Pe cei doi proaspeți absolvenți ai Institutului de Agronomie îi cunoscuse cu trei ore în urmă pe coridoarele ministerului și-i luase pe loc. [illegible] — Paulică tatii, Spiridon tată, măi, voi nu știți ce e Bărăganul, vă duc direct pe cîmp, măi, să vedeți pămîntul, cernoziom g-ntîia, pe urmă ne fotografiem la fața locului. Aveți bocanci buni? Haină de ploaie? Să nu rîdeți, porumbeilor! Și ne lăsăm și pe la stînă, avem stînă ca la munte, mocănească, nu [illegible] trei mii de oi, [illegible] să prindem puteri, [illegible] S.M.T., să vă arăt mașinile...

Trenul s-a oprit într-o stație. Pe peron, [illegible]. Ce e aici? [illegible] Spiridon și Paulică se reped pe culoar, [illegible] un băiat și o fată, colegi de-ai lor, [illegible] alt vagon și care acum stau [illegible] cu geamantanele în mînă, înaintea [illegible]. Oamenii i-au și înconjurat. S-au pierdut printre ei; pier cu toții apoi, [illegible] ca un zid, în spatele gării.

„Lasă, murmură încurajator inginerul șef, [illegible] cei doi băieți ai lui de pe culoar, cu palmele puse pe umerii lor, părintește — tarlaul nostru e mai mare, e bun și fata, nu zic, dar al nostru e mai mare, o să vedeți" — și intră iarăși împreună în compartiment.

Pînă la orizont, cîmpia întreagă e un disc negru, uriaș, rotitor. Fumul locomotivei se prelinge peste arătura [illegible], pipăie brazdele și dispare în ele, ca supt. În sens invers, discul cîmpiei se-nvîrte enorm, se învîrte sub acul ploii. Un preludiu. Cu urechea la fereastră, stai, îl asculți...

Cei din compartiment nu se mai [illegible]. Îi văd doar cum discută și gesticulează. Apa răpăie în geamuri. Inginerul șef n-a tăcut o clipă. Trag ușa [illegible]. „Puii ăștia, domnule, răsună vocea inginerului, sînt tare caraghioși. Avem 10.000 și mai facem o puiernită de 20.000. Pînă la 27 aprilie trebuie să fie gata. Am săpat gropile, am pus [illegible], facem avicultură în stil mare, nu ne jucăm. Dar să vedeți ce caraghioși sînt puii ăștia. Tase veterinarul i-a dresat. Pe cinstea mea că i-a dresat. Intră la ei în puiernită, să zicem că-ntr-una sînt trei mii și începe să-i cheme: băieții, băieții, puii [illegible], se-ncaieră, bat din aripi, împingîndu-se spre el, — 3.000 deodată — și cînd s-au strîns ei așa și nu mai [illegible] nimic de piuiturile lor, o dată Tase [illegible] și încremenesc, cu gîturile ridicate, atenți — uliul, cică! Dar [illegible] e că pe alături trece trenul și cînd fluieră locomotiva, ei cred că e Tase și, [illegible] se pun în gardă. Deștepți. Păi cum să nu fie: să vedeți ce le dăm. Le dăm așa, și începe să-și înșire pe rînd degetele în palmă: [illegible] de porumb, de orz, de [illegible], brînză de vaci, da, da, brînză de vaci, ouă fierte tocate cu coaje cu tot, lapte acru, ceapă, morcovi, sfeclă, grîu [illegible] încolțite, ce, numai mălai, ca [illegible] la individuali?

— Dar untură de pește nu le dați? întreabă Spiridon, care e zootehnician.

— Uite că asta nu le dăm. Și crezi [illegible] untura de pește?...

— Garantat. Am experimentat-o în Ardeal, cînd am fost la practică. Redusese la zero mortalitatea...

Gîrbovi, raionul Urziceni. Cobor. Trenul lunecă încet pe după o perdea de salcîmi, lovit pieziș de ploaia repede, caldă. Noroiul te apucă, te ține de glezne, îndărătnic. După zece metri, începi să ai o senzație curioasă: e ca și cum ai patina pe un bloc infinit de unt negru.

„Victoria socialismului" din Gîrbovi, înființată în 1950, e o gospodărie milionară. Pînă acum, a strîns un fond de bază de 4.114.000 lei. Cultivînd [illegible] cele trei mii și ceva de hectare, în 1962, gîrbovenii au realizat un venit de 5.000.000 lei. 474.000 i-au cheltuit pe construcții; 197.000 lei achiziționînd animale; 102.000 lei, cumpărînd mașini; cu 56.000 lei au extins plantația de pomi fructiferi, iar ce le-a rămas, vreo 300.000 lei i-au trecut la fondul de rezervă. Președintele, Tudor Ion, era plecat la Călărași la o ședință. La Gîrbovi, de sus și pînă jos, toată lumea învață. Îl ținea locul Marin Dumitru, „vicele", un bărbat tînăr, scund, viol, ajutat de două fete — Violeta Ancu, inginer agronom, și Eleonora Ștefanschi, zootehniciană fruntașă, popularizată de „Scînteia", amîndouă sub 30 de ani. Lucrează în colectivă din 1959, an de cotitură al gospodăriei. N-avui parte să asist la festivitățile unei „înscrieri" și, un moment, îmi păru rău de cei doi absolvenți din tren, pe care colectiviștii poate că îi duceau acum pe cîmp, să-i tragă în poză în ploaia lui aprilie. În schimb am văzut ce înseamnă trei ani de experiență, de îmbinare strînsă a teoriei cu practica. Sub îndrumările Violetei Ancu, densitatea plantelor la hectar s-a mărit. Din cele 22.000 de fire de porumb, s-au scos 2.000 kg boabe la ha. Anul acesta au pus 35.000 de fire și se scontează peste 3.000 kg boabe la ha. Culturile se fac intensiv, pe bază de îngrășăminte chimice și intercalate: fasole sau dovleci în porumb; morcovi furajeri în sfecla de zahăr; sfeclă de zahăr pentru furaj în porumbul pentru siloz. Eleonora Ștefanschi este o fată foarte modestă. Inițiativele ei le pune pe seama tuturor și protestează sincer cînd e lăudată. Are în grijă 317 vaci, 800 de porci, 5.000 de păsări și 2.300 de oi. Anul acesta, sub supravegherea ei se construiește „un flux continuu" pentru scroafe, alcătuit din maternități și îngrășătorii, un fel de bandă rulantă industrială care „produce purcei". Hrana — complexă. Halele au bucătării gigantice cu cazanele aburind, în care îngrijitorii amestecă cu prăjini uruială de mazăre, de porumb, șroturi, turte de floarea soarelui, cretă furajeră. Scroafele nasc în serii. Una a fătat azi dimineață, alta aseară, alta ieri la prînz, și godacii, roz, trandafirii, se înfig în pîntecele mamei lacomi, cîte 10, 12, [illegible], țopăie în boxa curată — var și beton — și brusc se opresc, aliniați, ca [illegible], privindu-te fix cu ochii lor comici. Deasupra, în podul cu plăci de paie presate, o pisică, ținîndu-se după noi, mjorlăie de zor, nevăzută. — A fătat și ea, îmi aruncă peste umăr Vasile C. Gheorghe, îngrijitor. E în întrecere cu scroafele: are trei pisoi. La noi, toată partea femeiască naște... Asta e Costică Puternicul (Marele Alb) adaugă, oprindu-se înaintea unei boxe în care grohăie placid un vier bătrîn, [illegible], lunguieț. Vasile C. Gheorghe îl scarpină pe sub fălci. — Costică, Costică — îi spune mîngîindu-l, las-că-ți face neica o injecție, să întinerești. La vaci, lîngă o „Pitzgau", pe paie, un vițel doarme încolăcit. — Acu două ceasuri l-a fătat mă-sa, ni-i arată Zamfir Sanda, îngrijitoare — și cum a ieșit din burtă, a luat-o razna. Mă-sa e ailaltă, bruna aia de Maramureș. Nu-ș ce i s-o fi năzărit lui, că a fugit de ea. Să-l ridicăm să-l ducem unde trebuie. Încet, încet, cu blana prenatală încă udă, cu picioare subțiratice, cu copite negre lucioase, ca de celuloid, vițelul se-ndreaptă spre bruna maramureșană care îl întîmpină cu un muget înfundat și-ncepe să-l dezmierde. — I-am pus numele Jorjel, că s-a născut azi, joi. Jorjel se culcă în paie și [illegible] prin somn de [illegible] a vacii.

Pusta asta nu mai stă? Totu-i pregătit. Avem de grăpat, de săpat la grîu și la orz. Trebuie semănate [illegible], bercegul, sfecla, floarea soarelui, [illegible] cartofii...

Eleonora Ștefanschi vorbește cu [illegible] la telefon. Gospodăria vecină din Cotorca, aflată la o distanță de numai 4 km, are disponibile 4.000 kg de porumb. — Le cumpărăm noi, strigă [illegible] în receptor. Da, dar Cotorca, deși e atît de aproape, face parte din regiunea Ploiești. Se ia legătura cu Urzicenii, Urzicenii cu Ploieștii și după acest ocol administrativ, problema se aranjează. Elena Ștefanschi se îmbracă la iuțeală și pleacă prin ploaie la gară.

Oamenii s-au strîns la sediul gospodăriei, întocmesc planuri. Seara, la cămin, tineretul joacă, citește, cîntă. Ioniță V. Maria, solista colectivei, a cărei fotografie a apărut nu de mult în „Scînteia tineretului", a primit 9 scrisori cu „complimente". A zecea, chiar în seara aceea sosită, i-o trimisese un caporal de marină de la Tulcea. „Eu, prin aceste rînduri, scria caporalul, îți propun o mică prietenie și să facem un schimb de fotografii, deoarece fotoreporterul care te-a fotografiat, nu te-a scos atît de bine..." (fiindcă e fotografiată cu capul dat pe spate).

— Îi răspund și lui, îmi declară Ioniță V. Maria, îi urez frumos succese în viața militară, dar dedesubt scriu cu litere mari, cum le-am scris și alorlalți: SÎNT MĂRITATĂ. Ca să știe, băiatul!

Pe nesimțite, ploaia a stat. A ieșit curcubeul. Un vînt pripit, tăios începe să sufle. Pămîntul se zbicește; crestele noroiului brăzdat de roți se întăresc, rezistă sub talpă. Moara trimite în spațiul sonor al serii păcăniturile ei rare, ostenite.

La S.M.T. motoarele duduie. Le-ncearcă...

Sub constelațiile clare, cade fîlfîind și noaptea bărăgăneană, largă, viorie, peste unitatea împăcată a pămînturilor. Armonia, articulațiile acestea vaste, sînt parcă ale unei fraze din Odobescu. Huma zvîntată, cu apa ploii sclipind în făgașe, bătută de secera galbenă a lunii e aur: aurul colectivei.

Se electrifică satul

PETRU VINTILĂ

Toată viața...

Am rămas pur și simplu surprins. Țăranii colectiviști din comuna Iancu Jianu îl așteptau pe inginerul agronom al gospodăriei așa cum socrii își așteaptă după străvechea datină, ginerele în casă. Au zugrăvit camera, au frecat dușumeaua odăii, au spălat geamurile, au pus perdeluțe de tifon la ferestre și ca să-l întîmpine cum trebuie pe agronom, au cumpărat mobilă nouă, o garnitură studio. Astfel pusă la punct, camera aștepta surîzătoare și intimă să vină agronomul. Iar toate aceste lucruri de o surprinzătoare căldură, le-am văzut cu o zi sau două înainte de sosirea agronomului.

Nici nu știu cum arată agronomul acela, nu știu dacă e tînăr sau în vîrstă, și așteptîndu-l, nici colectiviștii din Iancu Jianu nu știau dacă le va fi pe plac sau nu.

Pe urmă, la vreo două sau trei săptămîni după aceea, m-am nimerit la Găneasa, comună dintr-un raion învecinat. Gospodăria era tînără, iar agronomul, o adolescentă cu o mină gravă de parc-ar fi fost academiciană, sosise în sat numai cu douăzeci și patru de ore înaintea mea. O adusese cu mașina și o instalase în post șeful secției agricole a sfatului popular raional, bucuros că inginera, venind cu repartiția Institutului Agronomic din Craiova nu-l întrebase nici dacă este gară la Găneasa (pentru navetă), nici dacă e în sat stație IRTA. Ea n-a făcut nici un fel de moft. S-a prezentat cu o valiză de carton presat, modestă, nerăbdătoare doar să înceapă munca.

— Pe dumneata cum te-au așteptat colectiviștii de aici? am întrebat-o, amintindu-mi de preparativele de primire a agronomului de la Iancu Jianu. Și i-am relatat ce văzusem la Iancu Jianu. I s-au aprins ochii de o bucurie sinceră. Îl cunoștea pe agronomul repartizat la Iancu Jianu. Era coleg de promoție cu ea.

— Pe mine nu m-au primit așa. Gospodăria e tînără. Abia are cîteva săptămîni. S-au uitat oamenii cam neîncrezători la mine. Își închipuiau că ori n-am să pot duce munca asta grea, ori că n-oi fi știind carte destulă.

Unul dintre ei mi-a spus:

— E de lucru la noi...

Șeful secției agricole de la sfatul popular raional le-a spus oamenilor:

— Nici nu m-a întrebat dacă-i gară la Găneasa. Asta înseamnă că vrea să se stabilească la noi și să muncească bine.

Trecuseră exact douăzeci și patru de ore de la sosirea inginerei-agronom în comuna Găneasa și, uitîndu-mă la ea cum vorbea cu oamenii, ascultînd-o cum amintea de cutare ori de cutare amănunt, mă miram că nu puteam descoperi în ființa ei nimic din ceea ce mi-ar fi spus că trecuse abia o zi, o singură zi, de cînd se stabilise aci, de cînd îi cunoștea pe acei oameni, de cînd le aflase planurile de viitor, visurile lor înflăcărate și cutezătoare.

Era o fată, cum spun unii pe la oraș „mignonă", cu un obraz cam palid, încă nears de soare și de vînturi. Încălțată cu niște șoșoni albi, ca de copil, ea însăși părea a fi un copil pe care, pentru o zi cel mult, oamenii maturi îl iau în serios. Tocmai se îndrepta nu știu unde, întovărășită de un brigadier de cîmp, care venea în urma ei cu un compas mare de lemn în spate. Ea era ca un pitic care dăduse peste un compas de dimensiuni neobișnuite, ciclopice. Am aflat că mergea la cîmp să măsoare și să repartizeze tarlalele de pămînt pe brigăzi și pe echipe. Avea un sul de hîrtie de calc sub braț și părea foarte mîndră și preocupată de munca urgentă spre care se grăbea. Am stat lîngă ea o zi întreagă, vrînd să fiu martorul tăcut al unei zile a ei de lucru, al unei zile care nu era oarecare și obișnuită, fiindcă de fapt era cea de-a doua zi de muncă în profesiunea ei. Cînd a avut timp să afle atît de multe lucruri privitoare la problemele agriculturii din comuna Găneasa? Era doar în a doua zi de lucru, a doua zi de cînd venise să se stabilească și să muncească la Găneasa și iată că știa totul, ori părea în orice caz că știe totul. Ce înseamnă totul? Înseamnă că a știut să-mi spună (ba chiar să-mi și arate locul respectiv) despre planul de plantare a unei livezi cu două mii de pomi fructiferi pe un teren degradat și impropriu agriculturii. A știut să-mi spună (ba chiar mi-a și arătat devale terenul viitoarei grădini irigate) despre însemnătatea economică a sectorului legumicol. Mi-a arătat răsadnițele, mi-a vorbit despre moto-pompa ce avea să vină în cîteva zile cel mult, despre soiurile grozave, toate „timpurii", de legumele pe care avea să le cultive în grădină și despre o mie de lucruri din noua ei viață care nu dura decît de douăzeci și patru de ore. Și din nou m-am mirat: cînd a avut timp să se gîndească la toate aceste lucruri? Cînd a găsit timp să-i cunoască pe oamenii pe care-i știe acum (după douăzeci și patru de ore) pe nume, cînd a putut să intre atît de adînc în viața acestui sat de existența căruia pînă cu o zi și-o noapte-n urmă poate nici măcar nu știuse? Încă nu știam ce să cred, încă îmi închipuiam că tot ceea ce vedeam era de fapt numai o dorință a mea reporterească, de a fi găsit, aidoma visului și speranțelor mele, un agronom tînăr, proaspăt absolvent, proaspăt numit într-o gospodărie agricolă colectivă și care să trăiască din tot sufletul său pasiunea noului, pasiunea de a munci pentru dezvoltarea rapidă a unui sat. Credeam încă — spun — că vedeam în fața-mi doar proiecția unui erou ipotetic și subiectiv, așa cum aș fi vrut eu să fie. Și atunci am întrebat-o pe inginera-agronom:

— Cît ai de gînd să stai la țară?

Mi-a răspuns simplu:

— Toată viața.

Mi-a fost dintr-o dată rușine de întrebare. Cum de nu înțelesesem un lucru atît de limpede, că ea venise aci ca să stea o viață întreagă și că vroia să-și lege numele și viața de o operă în proporțiile căreia ea vedea măreția unui monument nepieritor?

CARAGIALE
şi imoralitatea burgheziei

Pentru o istorie a moravurilor sociale din Rominia de ieri opera lui Caragiale constituie o inepuizabilă sursă înțeleasă în acest sens. Observația lui Ibrăileanu că autorul **Scrisorii pierdute** și al **Momentelor** a creat o adevărată **Comedie umană** romînească este cu totul îndreptățită. Căci aproape nu există domeniu al vieții publice și private pe care marele scriitor să nu-l fi zugrăvit cu vigoarea-i realist critică, mai ales sub aspectul social-moral. Opera niciunui alt scriitor din literatura noastră nu ilustrează, cu atîta forță de convingere, ideea că orînduirea burgheză mutilează în chip monstruos natura umană. Vasta și grotesca tipologie caragheliană este alcătuită mai ales din indivizi pentru care normele etice sînt subordonate unor interese meschine, care trec totdeauna înaintea oricăror principii.

Evident că oficialitatea burghezo-moșierească făcea mare caz de moralitate, depunea eforturi să salveze, prin aparențe înșelătoare, esența profund inumană a raporturilor dintre oameni. Uneori grija pentru aparențe reușea să deruteze chiar pe oamenii de bună credință. Artist pătrunzător, înzestrat cu un inegalabil simț al observației și cu o maximă luciditate, Caragiale nu s-a lăsat înșelat ci a descoperit, sub învelișuri frumos colorate, o realitate dezgustătoare. Din această confruntare rezultă într-o mare măsură comicul satirei caragialești. Intr-una din maximele sale, Tolstoi asemăna omul cu o fracție în care numitorul reprezintă valoarea reală și numărătorul ceea ce crede fiecare despre sine, și ca în aritmetică, cu cît numitorul crește fracția se micșorează. Această reflecție este, ni se pare, admirabil ilustrată în opera scriitorului nostru. Eroii lui Caragiale au, totdeauna, o excelentă părere despre ei înșiși. Trahanache, Farfuridi, Brînzovenescu se socotesc „onorabili", oameni „cu prinţipuri", Dumitrache vorbește mereu de „onoarea de familist" și aroganța cu care-și etalează presupusele însușiri este extremă. Discursurile pline

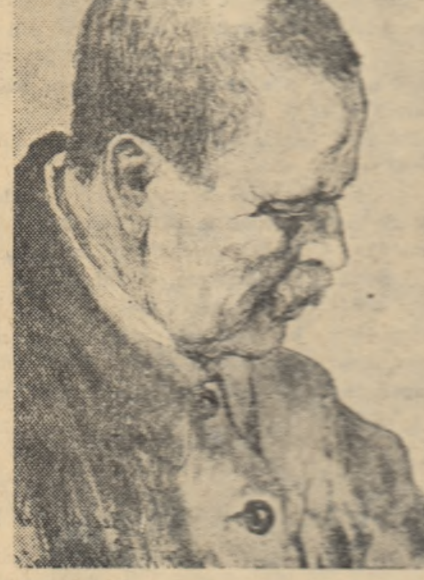

de morgă și înfățuare ale lui Farfuridi sau Cațavencu ne dau, cu prisosință, măsura părerii eroilor despre ei. Ce sînt în realitate acești indivizi se știe: Farfuridi este o lichea, admițînd în cele din urmă „trădarea" cu condiția s-o știe și el. Șeful opoziției, cel care aspiră la scaunul de deputat, Nae Cațavencu, este un șantajist și un plastograf ordinar, gata să renunțe cu dezinvoltură la toate „principiile" politice, dacă i se ivește o cale de căpătuială. Cît despre Dandanache, Caragiale l-a caracterizat, cu exactitate, ca fiind „mai prost decît Farfuridi și mai canalie decît Cațavencu". Caracterul hilar al acestui „erou" țîșnește în primul rînd din îngîmfarea sa, căci el se crede urmaș al unei familii „de la patusopt", așadar cu o tradiție care trebuie cinstită printr-un scaun de deputat. Scrisoarea „becherului", a „persoanei însemnate" o păstrează pentru alte eventualități. Il cheamă **Agamemnon** (numele sugerează orgoliu), lumea îi zice **Agamiță**, iar Trahanache, răsfățîndu-l, îi spune **Gagamiță**. Drumul de la celebrul erou al lui Homer la alintatul lui Trahanache rezumă o întreagă evoluție și scoate în evidență diferența dintre aparență și realitate (aparența sugerată prin nume căci înfățișarea exterioară a eroului e de la început chemată să stîrnească rîsul). Făcînd, în 1895, portretul lui C. A. Rosetti, Caragiale spunea despre acesta: „Semănase umanitarism eterat și liberalism trandafiriu și i-a răsărit cel mai negru egoism și cel mai infect ciocoism". Societatea contemporană lui Caragiale nu e altceva decît acest făt ghebos și monstruos al demagogiei burgheze liberale, al oamenilor care au ajuns să mercantilizeze ideile patruzecioptiste în cele mai egoiste scopuri. Jupîn Dumitrache și Ipingescu tălmăcesc, în acest sens, unul din articolele lui Rică Venturiano care pomenea de „popor" și de „sufragiu universal" etc.: „Vezi cum vine vorba lui: să nu mai mănînce nimeni din sudoarea bunioară a unuia ca mine și ca dumneala, care sîntem din popor". Iar nea Niță din **Răsplata jertfei patriotice** după ce a cerut drept „lefei la catastif" o „fitanție" pentru izbînda actului de la 11 februarie, zice: „Dacă a venit vremea de jertfă, apoi cît m-ajunge partea, nu mă dau în lături". Dacă atitudinea autorului față de Jupîn Dumitrache Ipingescu sau nea Niță, conține o anumită doză de indulgență exprimată prin umorul cu care-și învăluie eroii, în cazul lui Coriolan Drăgănescu din **Tempora**, personaj tipic pentru arivismul politic burghez, Caragiale folosește, în cea mai mare măsură, sarcasmul din care se exclude orice îngăduință. Drumul de la „inteligența vie", caracterul „de bronz", omul „mare", „incomparabil", „prodigios" la „nerușinatul inspector polițist", „canalia ordinară", „sălbatecul zbir", „călăul antropofag" ilustrează, cu maximă concentrare, cariera demagogului burghez. Scriitorul a înțeles că asemenea exemplare trebuie neapărat eliminate din societate și adoptă față de ele o atitudine de severă condamnare. Poziția lui Caragiale față de morala burgheză se completează admirabil prin zugrăvirea de către scriitor a relațiilor intime, de familie, care, prin natura lor, permit într-o mai mare măsură „smulgerea măștilor". In dosul aceleiași onorabilități arborate ostentativ, suspect de ostentativ, de către eroii din high-life ca și din mica burghezie, aflăm o situație de fapt cu totul neonorabilă. Se știe că armonia conjugală din casa lui Trahanache e realizată cu concursul celui mai bun amic al personajului, Fănică Tipătescu.

In ceea ce-i privește pe Titircă Inimă Rea, de abia după ce descoperă craveta lui Chiriac în patul nevestei-si e convins că „onoarea de familist" i-a rămas intactă.

Momentele completează galeria destul de numeroasă a soților încornorați din opera lui Caragiale: Manolache Gavrilă din **Om cu noroc**, domnul Georgescu din **Tren de plăcere**, nenea Stasache din **Cadou**, Iancu Verigopolu din **Mici economii**, etc. Fără a intra în amănunte, remarcăm aici un fapt cu totul semnificativ și anume: toți soții înșelați sînt destul de vîrstnici și „posedă" (termenul ni se pare potrivit pentru spiritul de „proprietate" al eroilor) femei tinere și frumoase. Societatea burgheză, în care tronează banul, neguțătorește pînă și sentimentele umane, transformîndu-le într-o marfă, nelăsînd între om și om decît interesul gol, decît neînduratoarea „plată în bani peșin". Burghezia — se arată în **Manifestul Partidului comunist** — „a smuls vălul duios sentimental ce acoperea relațiile familiale și le-a redus la o simplă relație bănească" (K. Marx și F. Engels — **Opere alese** Ed. II, Buc. 1955, E.P.L.P. pp. 13—14). Acest adevăr a fost intuit de marele nostru scriitor care, departe de a întreține buna dispoziție a burtăverzimii cu scene și situații amuzante și ieftine, i-a pus în față o oglindă deloc flatantă pentru ea. Căci să nu ne înșelăm prin judecăți simpliste care așează eroii lui Caragiale pe același plan din punctul de vedere al atitudinii scriitorului. Este edificator faptul că, de pildă, în **O scrisoare pierdută**, singurii eroi comici dar [illegible] sînt Zoe și Tipătescu. Ambii sînt relativ inteligenți, vorbesc corect, au simțul ridicolului.

Artist de o rară profunzime, pe care criticii burghezi grăbiți și superficiali l-au negat-o, Caragiale a înțeles că aici vina nu trebuie dată pe seama indivizilor izolați în primul rînd, ci pe seama întocmirii sociale, care generează prin însuși caracterul ei, asemenea anomalii. Sensibilitatea autorului la situațiile nefirești ale unor personaje trebuie înțeleasă ca o maximă acuzare la adresa sistemului social burghez, întemeiat pe domnia banului și a „calculului egoist".

In vasta operă a lui Caragiale mișună [illegible] de indivizi pentru care principiile morale au fost parcă inventate anume pentru a fi încălcate: profesori părinți și [illegible] de demnitate, gazetari corupți și șarlatani, slujbași jecmănitori, funcționari abuzivi, mofturoaice, „amici" care se bîrfesc etc. Dar Caragiale n-a fost un sceptic, un cinic cum le-au etichetat unii cercetători grăbiți.

Desigur, Caragiale n-a opus faunei din comedii și **Momente** categoria cea mai înaintată a vremii sale, proletariatul revoluționar, a cărei etică restabilește adevăratele însușiri ale ființei umane, cinstind noțiunea de om. Nu-i mai puțin adevărat însă că marele scriitor a încercat să opună putredei morale burgheze morala unor categorii umane neburgheze. Figura Ancăi din **Năpasta** se impune, prin integritatea caracterului acestei femei din popor, prin spiritul justițiar care o animă și care izvorăște din dragostea statornică a eroinei pentru bărbatul ei ucis. Anca se ridică infinit deasupra meschinăriei Miților, Ziților, Piscupeștelor și Protopopeștelor din comedii și momente. Poezia pe care o pune dramaturgul în construirea figurii ocnașului Ion din **Năpasta** demonstrează marea sa încredere în calitățile morale ale oamenilor simpli. Se pot da și alte exemple. Caragiale nu a fost nici sceptic, nici cinic. El a oglindit, cu maximă fidelitate și cu mijloace adecvate în comedii și momente, o realitate pe care o disprețuim profund, și de care ne despărțim, rîzînd după expresia lui Marx.

Pompiliu MARCEA

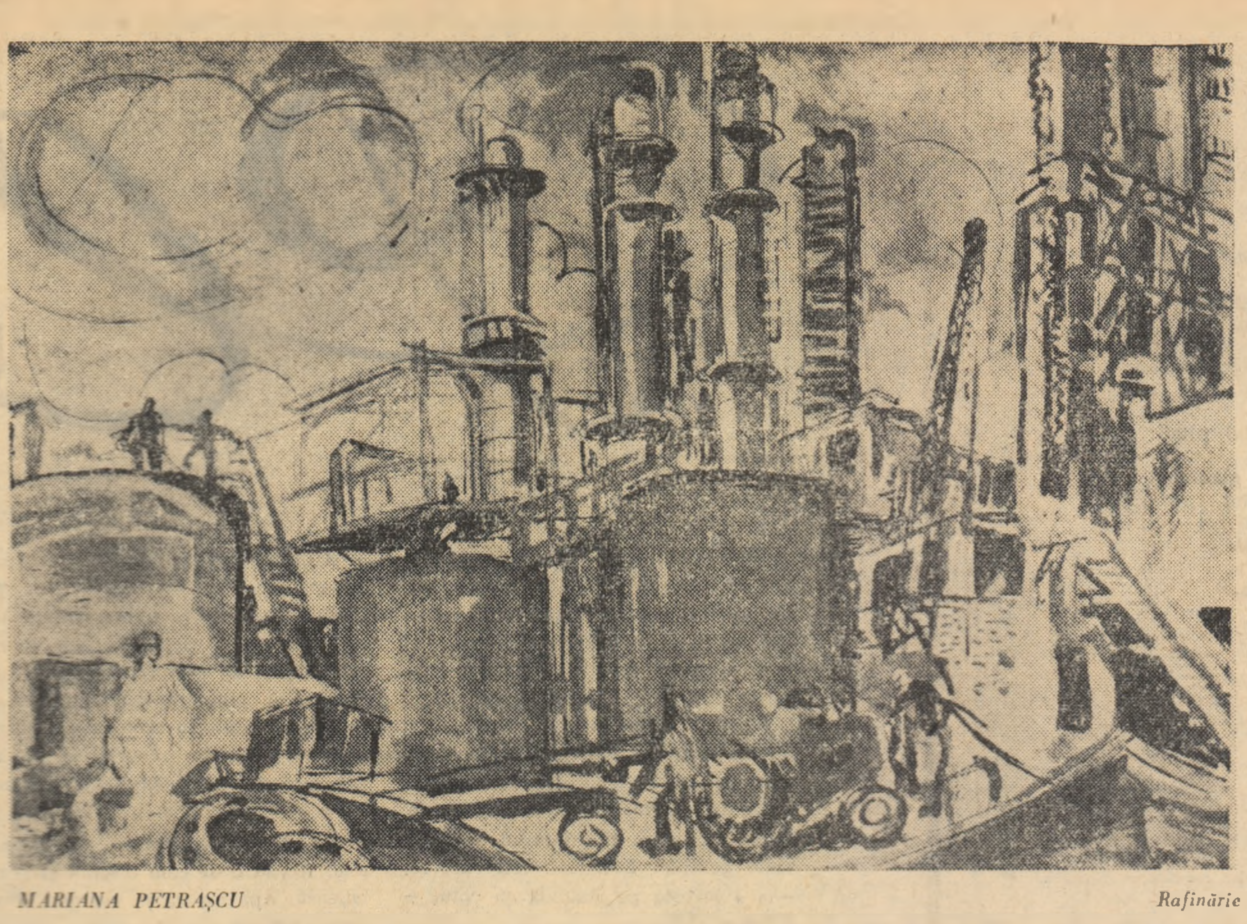

MARIANA PETRAȘCU — *Rafinărie*

UN NOU ROMAN DESPRE VIAȚA MUNCITORILOR

Romanul lui Remus Luca („Poveste de dragoste", *Viața romînească* nr. 9-10 '51) își propune un țel important și actual. Evocă o biografie de revoluționar în raport cu problemele tineretului de azi. Un bătrîn activist de partid e solicitat de conducătorii organizației utemiste dintr-o uzină să le povestească fapte din viața lui. Intenția mărturisită a inițiatorilor este să acționeze asupra conștiinței și comportării unui utemist pentru care dragostea se reduce la legături fugitive și fără răspundere. Vidrășan acceptă și, în fața tinerilor, se lasă furat de amintiri. Își povestește existența, din ziua cînd și-a început activitatea politică în Ardealul dinaintea primului război mondial și pînă în momentul Eliberării.

Enunțat atît de sumar, cuprinsul cărții ar părea pîndit de didacticism. Dar povestirea lui Remus Luca își comunică de la primele fraze autenticitatea omenească. Un om își povestește viața — un om obișnuit să vorbească altora și să-i convingă, dar care a subordonat totul victoriei revoluționare, nu e deprins să se analizeze, să-și cîntărească sentimentele și să le împărtășească. O face cu ezitări, cu schimbări de ton și cu salturi în povestire. Romancierul s-a ferit de construirea unei autobiografii sistematice, pornit cu punct și moment cu moment.

Autenticitatea nu se reduce, evident, la un aspect tehnic privind tonul și modalitatea povestirii. Reușita notabilă a cărții este că povestirea aceasta discontinuă, punctată de reacțiile auditorilor, plăsmuiește o figură de revoluționar închegată și vie, cu adevărate dimensiuni morale dar nu înălțată pe un piedestal. [illegible]

Toate acestea nu sînt văzute abstract. Formația lui Vidrășan, oțelirea voinței și unificarea caracterului său sînt rezultatul luptei organizate. Prezența partidului ca o forță organizatoare și educatoare apare bine evidențiată în roman. Se desprinde din povestirea autobiografică un adevărat esențial. Viața și caracterul lui Vidrășan își capătă sensul din contactul cu comuniștii și cu masele de muncitori. Există în roman scene de masă care scot la iveală modul cum acțiunea comuniștilor insuflă ultima conștiință politică și unifică energiile. Momentele primei greve, manevrele social-democrate, riposta, la început stîngace, apoi eficientă a lui Vidrășan alcătuiesc un capitol memorabil.

Am lăsat la urmă povestea de dragoste pe care povestitorul o deapănă în fața auditorilor săi. Se poate descoperi în titlu și un sens mai adînc. Dragostea lui Vidrășan, care-i luminează întreaga viață, își capătă prin pasiunea majoră, lupta revoluționară. Nici o clipă cele două pasiuni nu se contrazic. Intemeiată pe o deplină comunitate de afecte, idei și fapte, legătura dintre Vidrășan și Livia subordonează, firește nu cu inima ușoară, dar fără amărăciune, fericirea individuală țelului comun. E. principala lecție pe care povestitorul o dă ascultătorilor săi.

In afară de povestitor, romanul acesta cu episoadele desfășurate pe cîteva decenii cuprinde mai mult figuri decît personaje. In penumbra povestirii, plăsmuită cu discreție și gingășie, stăruie silueta Liviei, cu devotamentul și cu puterea ei de sacrificiu.

Ce rămîne totuși neizbutit în acest roman? In primul rînd se resimte în alcătuirea cărții ezitarea între cîteva idei artistice și între cîteva domenii tematice.

A deveni un loc comun în critică afirmația că nu-i putem reproșa unui scriitor ceea ce nu și-a propus. Dar [illegible] condamnă [illegible] superficială sau trivială față de relațiile dintre sexe. Cititorul se așteaptă ca povestirea lui Vidrășan să păstreze contactul efectiv cu problemele tineretului de astăzi. Punctul contemporan de pornire rămîne însă în umbra sa. Legătura cu prezentul se face prin întreruperile destul de stereotipe. Vidrășan scrutează fețele auditorilor, se teme că i-a obosit, repetă de mai multe ori: *Iar vă povestesc lucruri de care ați mai auzit...* Rezolvarea e săracă.

Romancierul ne va spune că nu aceasta a fost tema lui. Putem însă regreta că n-a încercat să pună mai direct decît printr-un apolog o problemă importantă a actualității care i-ar fi cerut desigur dezlegări ideologice și artistice mai grele, între altele alternarea și confruntarea în timp a două acțiuni.

O altă ezitare se traduce în compoziție. Nimeni nu-i pretinde romancierului să ne ofere o imagine de ansamblu a luptei revoluționare pe timp de patruzeci de ani. Ideea artistică e circumscrisă de titlu: poveste de dragoste își capătă semnificațiile în raport cu existența comunistului Vidrășan. Copleșit de bogăția materialului de viață, Remus Luca nu s-a putut ușor hotărî să-l trieze după țelul artistic propriu. Povestirea autobiografică e întreruptă de narațiunea autorului care uneori își completează personajul ca să lărgească perspectiva, iar alteori repetă inutil. E greu de priceput de ce, în partea a doua a romanului, greva din 1929 e povestită de două ori, întîi informativ și cam sec, a doua oară din impresiile lui Vidrășan. Cu alt prilej un moment de tensiune epică e întrerupt printr-o paranteză. Vidrășan evocă ultima întîlnire cu soția lui, înainte de a fi arestat. Situația, care ar fi putut părea de un dramatism cam facil — cei doi soți n-au voie să-și vorbească, ci numai să se privească — e trasată cu discreției și cu intensitatea tragică. Povestirea se întrerupe însă pentru a face loc, prin asociație, unei întîmplări anterioare — demascarea unui agent, în tren. Textul parantezei e foarte bun, reacțiile urmăritului și urmăritorului notate cu pătrundere, dar întreruperea e nejustificată artistic și neverosimilă psihologic. E în dezacord cu temperatura emoțională a naratorului care a ajuns la unul dintre momentele cele mai aspre din povestirea lui de dragoste. Aceeași oscilare, provocată de dorința de a spune cît mai multe, de a cuprinde mai larg tema face ca pe un lung parcurs din partea a doua a cărții, povestea de dragoste să se estompeze, să pară absentă din conștiința povestitorului.

Mai ușor reparabile la publicarea în volum sînt pasajele puțin motivate sau inegalitățile povestirii. Imaginea generală pe care o oferă Remus Luca despre activitatea unui revoluționar dă impresie de adevăr moral și de exactitate a faptelor. Există și amănunte distonante. Pare ciudat că un ilegalist cu experiență, cel care-i transmite lui Vidrășan legăturile la intrarea în ilegalitate, să apară într-un cartier muncitoresc îmbrăcat cu eleganță ostentativă. Pentru a trece neobservat? Nu se înțelege nici cum au reușit gazdele conspirative ale lui Vidrășan s-o cheme pe soția acestuia, de vreme ce regulile conspirației nu le îngăduiau să cunoască numele musafirului lor.

Supără uneori abuzurile de calificative și explicațiile stăruitoare. Noul roman al lui Remus Luca mărturisește siguranță în notație și maturitate stilistică. Chiar influențe vădite din proza unor înalte modele se integrează fără stridențe. Astfel e sunetul sadovenian din descrierea tăierii copacilor ori momentul final, cînd Vidrășan află de moartea băieților săi —, moment ce amintește nu numai prin situație de „Soarta unui om". Nu avem aici de a face nici cu lipituri, nici cu imitație.

Pe alocuri însă, stăruința explicativă diluează observația și sterilizează emoția. Solidaritatea lui Vidrășan cu oamenii pentru care luptă are o intensitate aproape fiziologică. *„Il mistuia ca o febră această stare a lor... E o suferință difuză a întregii sale ființe, ca o piclă fierbinte și grea pe creer."* E destul. Romancierul urmează însă: *„acesta era el și nu putea să simtă altfel. Erau condițiile personalității sale, din care nu se putea desprinde nici dacă ar fi vrut-o..."* *Comentariul* se prelungește pe un *întreg aliniat.*

Deficiențele de compoziție sînt mai greu de soluționat. Stăruințele, ori prisosul de adjective pot fi însă lesne înlăturate în volum și substanța prețioasă mai bine valorificată. Pentru drumul lui Remus Luca, de la povestitorul cu umor, dar pe alocuri prea sfătos din „Ana Nucului", „*Poveste de dragoste*" înseamnă maturizarea romancierului.

Silvian IOSIFESCU

Posta REDACȚIEI

NEAGU AL. ȘTEFAN — Brăila

Cele trei schițe primite de la dumneavoastră („Din viață", „Georgică", „Intîmplare obișnuită") sînt promițătoare în cel mai bun sens al cuvîntului. Imi permit chiar să afirm că aveți talent de prozator și că acesta se dezvoltă pe un drum bun; scenele pe care le surprindeți în aceste schițe sînt vii, relatate cu simțul măsurii, redați mișcarea oamenilor și a gîndurilor cu precizie, știți să alegeți bine acele amănunte (un gest, o intonație, o atitudine) care fixează în memorie un personaj sau o întîmplare; dialogul se desfășoară — în general — firesc și caracteristic. Pe scurt, sînteți foarte aproape de momentul cînd aspirația de a publica devine legitimă și cu mulți sorți de reușită. Ceea ce mai trebuie să învățați este compoziția, fiindcă n-o stăpîniți încă într-un mod corespunzător; din cauza aceasta, acțiunea schițelor e cam deslînată („Georgică" și „Intîmplare obișnuită"), sau rămîne neîncheiată, căzînd oarecum în gol („Din viață"). In „Georgică", începutul e foarte frumos; descrierea chesonului și-a atmosferei de așteptare cu cîteva clipe înainte de lansare constituie o pagină de proză bună; și reporterul e — cum se spune — „bine prins", de asemenea dialogul acestuia cu Georgică, în paralelă cu gîndurile nerostite ale fiecăruia, oferă un contrast semnificativ. Din păcate, toate acestea nu se leagă organic, nu există între ele o interdeterminare strînsă din a cărei logică să reiasă limpede ideea ce v-ați propus-o s-o demonstrați. In plus, referirile la inginerul Dumitrașcu sînt inutile în economia lucrării, iar deznodămîntul e ratat din punct de vedere artistic fiind prea lung, cu prea multe amănunte tehnice, ceea ce îngreuiază acțiunea și-i scade din tensiune: gîndurile eroului, în momentele acelea încordate, sînt nefirești și schematice. Bineînțeles, puteți reveni la această lucrare și să încercați refacerea ei, ceea ce v-am și sfătuit.

Observații similare se pot face și celorlalte două schițe. Mai trimiteți.

MARCEL VOLFSOHN — Roman

Scrieți corect și cu oarecare aplicație, dovedind că ați citit multă literatură. Din lectura schiței „Sechestru" însă, n-am putut trage decît aceste concluzii, ceea ce-i destul de puțin. Pe deasupra, tema lucrării dumneavoastră e de mult depășită, iar subiectul lipsit de originalitate. Poate că ați izbuti să scrieți lucrări mai interesante și cu mai multe șanse de a vă dezvolta însușirile ce le aveți, căutînd subiecte și teme în viața de azi. Mai încercați și mai trimiteți.

SILVIU SUCIU—Arad

Bănuiesc că nu sînteți la prima încercare literară. Lucrarea „Etape" trădează o oarecare familiaritate cu condeiul; aveți o frază corectă, un dialog viu și destul de expresiv, și — în general — stăpîniți binișor limba literară. Totuși, despre „Etape", încă nu se poate vorbi ca despre o lucrare încheiată. E mai curînd schița unei nuvele posibile. Momentele ei, unele destul de viu creionate, nu se încheagă încă într-o acțiune unitară. Conflictul — atît cît există — plutește undeva în afara materiei lucrării; relațiile dintre eroi sînt mult prea vagi și n-au un rol determinant în viața lor. Astfel, eroii rămîn simple enunțări de nume.

Mai încercați, însă lucrări de dimensiuni mai reduse. Poate astfel o să izbutiți să vă descurcați mai ușor și cu mai mult folos. Mai trimiteți.

ILIE PREDA, Priseaca-Slatina; G. TACU, Smerdava; VICTORIA SCUREI, Pojorîta; IVANOV ANANI, Cîmpina; VASILE CONORA, Brașov; TRAIAN D. LUNGU, Rîmnicu Vîlcea; GH. ARBORE, Craiova.

Deocamdată nu. Mai încercați.

GHIA CORNELIU-Turda. In legătură cu romanul, adresați-vă Editurii pentru Literatură sau Editurii Tineretului.

R. L.

COMITETUL DE LUPTĂ PENTRU PACE AL ORAȘULUI BUCUREȘTI IN COLABORARE CU UNIUNEA SCRIITORILOR DIN R.P.R. ORGANIZEAZĂ O SEARĂ LITERARĂ CU TEMA: „POEȚII NOȘTRI CINTĂ PACEA ȘI PRIETENIA INTRE POPOARE".

Işi vor da concursul: acad. Tudor Arghezi, Maria Banuș, acad. Mihai Beniuc, Demostene Botez, Ion Brad, Marcel Breslașu, Nina Cassian, Dumitru Corbea, Eugen Jebeleanu, Veronica Porumbacu, Szemler Ferenc, Tiberiu Utan.

Urmează un program artistic susținut de Ion Voicu, artist emerit al R.P.R., Emilia Petrescu, Marius Rintzler, Ferdinand Weiss, acompaniator.

Manifestarea va avea loc joi 26 aprilie, orele 18, la Ateneul R.P.R.

Discuții despre limbă

Gramatică și poezie

In *Luceafărul* (nr. 7, an. V) la *Cronica limbii*, sînt cercetate unele versuri aparținînd cîtorva tineri poeți romîni. Autorul articolului în care ni se prezintă această analiză, Alexandru Niculescu, cunoscut prin valoroasele sale studii lingvistice publicate în revistele de specialitate, face, cu acest prilej, mai multe observații care suscită interes.

Unul din cazurile, pe care semnatarul *cronicii limbii* din *Luceafărul* le ia în discuție, se referă la folosirea prepoziției compuse *fără de*. Intîlnind, la doi poeți, aceste versuri: „*fără de* flori prin anii mei te plimbi" și „nu se stinge *fără de ecou, / nu, nimic din cîte sînt iubite*", autorul articolului își pune, întrebarea: „De ce preferă unii poeți prepoziția compusă *fără de, construcție muntenească* de *limbă vorbită*, chiar *argotică*, prepoziției simple?" (Subliniere ne aparțin). Este, în adevăr, *fără de o construcție muntenească de limbă vorbită?* In ce ar consta aceasta? Nu ni se spune. Și, apoi, chiar dacă ar fi așa, are aceasta oare, vreo importanță, de vreme ce prepoziția compusă *fără de* a pătruns atît de adînc în formele limbii literare?

Iat-o într-una din poeziile ciclului „Mărgăritarele" de V. Alecsandri: „*Pe patul durerii osteanul căzînd / Muri cu-o zîmbire. / Trista lui iubită rămase gemînd* / Fără de *simțire*".

Ea apare, nu o singură dată, și la M. Eminescu; de exemplu, în Călin: „*O rămîi, rămîi la mine, tu cu viers duios de foc, / Zburător cu plete negre, umbră* fără de *noroc...*".

Dintre multele exemple cîte ar putea fi citate, în același sens, din poezia lui T. Arghezi, doar unul, aflat în *Cuvinte potrivite*: „*Dar jertfa lui zadarnică se pare / Pe cît e ghiersul cărții de frumos. / Carte iubită*, fără de *folos*, / *Tu nu răspunzi la nici o întrebare...*".

Comentatorul înclină să creadă că întrebuințarea lui *fără de* în poezie se datorește cerințelor prozodice, căci scrie: „Fără îndoială, ritmul și metrica își au partea lor de vină. Dar limba literară nu are oare imperative mai mari?"

In legătură cu aceasta, două precizări: în primul rînd, *fără de* apare și în scrierile neversificate. De pildă, I. Slavici în *Budulea taichii* scrie: „*Fără de* dînsul nu se putea nici un fel de veselie în sat la noi, fiindcă el cînta mai bine decît toți și din vioară, și din cimpoi, și din fluier...".

In *Frații Jderi* de Mihail Sadoveanu, de asemenea, citim: „Divanul osîndi se se vicleni, *fără de* nici o șovăire". In al doilea rînd, nu întotdeauna, chiar atunci cînd este vorba de poezie, folosirea lui *fără de* e determinată de ritm și de metrică. In adevăr, Eminescu zice: „*Luceferii de foc / Priviți-vor din cetini / Mormînt făr'de noroc / Și fără prieteni...*".

Ce observăm? Alternarea celor două forme în strofa eminesciană se explică printr-o exigență de înalt ordin artistic: poetul simte ca neindicată repetarea prepoziției simple și, atunci, cu toate că metrica proprie celui de al treilea vers nu se acomoda cu prepoziția compusă *fără de*, o preferă totuși, pentru rezonanța sa lirică mai prelungă, recurgînd la eliziune, numai pentru a satisface, în felul acesta, principiul prozodic.

Așadar, încorporarea uneia sau a alteia dintre cele două forme în limbajul literar stă în funcție de criteriul artistic al scriitorului — poet sau prozator, care valorifică expresia în raport cu vibrarea interioară a contextului.

Cît privește afirmația că *fără de* ar fi o construcție *argotică* — ea nu se susține, fiind dezmințită de însăși sumedenia exemplelor care pot fi întîlnite în scrierile literare clasice sau contemporane.

Un alt exemplu asupra căruia se oprește articolul din *Luceafărul* este luat dintr-o poezie a lui A. Dumbrăveanu: „*Din cupe mari de aur și jad, strălucitoare. / Poeții vin de purpur golesc și veseli cîntă...*".

[illegible]

In adevăr, judecînd numai după simpla alăturare a cuvintelor — ce s-ar putea înțelege, bunăoară, din acest stih eminescian: „*Cînd cu gene ostenite sara suflu-n luminare*"?

S-ar putea crede că nu e exclusă împrejurarea de a sufla cu genele în luminare! Sau, spre a mai da un exemplu, ce am putea deduce citind acest vers arghezian: „*O scrie slova mîna și e nemuritoare*" — dacă am recurge, pentru a-i pătrunde sensul, la procedeul analitic amintit? Desigur, dacă am renunța la funcția *intonației* și la aceea a *pauzei* necesare pentru a reliefa valorile gramaticale pe care le au cele două cuvinte alăturate *(slova mîna)*, nu le-am mai putea distinge, atribuind primului termen rol de subiect, iar celuilalt — de obiect direct — și nu invers.

Revenind la versul aflat în discuție, e de observat că o pauză plasată după *poeții* (pauză care, grafic, ar fi putut fi marcată cu semnul —), ca și o *intonație* specială a cuvintelor ce-i urmează („vin de purpur golesc" etc) au menirea de a înlătura orice confuzie în lectura textului.

Ultimul exemplu de analiză a construcțiilor sintactice la care se referă articolul din *Luceafărul* îl constituie aceste versuri ale lui I. Rahoveanu: „*Tot mai adînc te simt cu anii / Și constelații în privirea tinerilor sînt ei. / Trec în dreapta cîntecului meu / In zări prietene contemporanii...*".

Autorul comentariului pune această întrebare: „Se înțelege oare la cine se referă pronumele *ei* din versul al doilea?" și răspunde: „Desigur că nu, pentru că autorul schimbă funcția sintactică a pronumelui. Intr-adevăr, pronumele de persoana a III-a are o funcție referențială, anaforică, trimițînd la numele anterior menționat sau mai dinainte cunoscut. In strofa lui Ion Rahoveanu *ei* se referă însă la *contemporanii*, adică la un substantiv care apare abia peste două versuri!..."

In legătură cu această interpretare, sînt de făcut două observații. Prima: *ei* nu se referă la *contemporanii*, ci la *anii* — adică la un nume antepus substantivului. A doua remarcă privește afirmația potrivit căreia este obligatoriu ca pronumele de persoana a III-a să fie precedat de numele la care se referă. Nu, însă, în toate cazurile aceasta constituie o normă gramaticală peste care creația poetică să nu poată trece. Să reținem, de pildă, următoarea strofă din poezia lui Tudor Arghezi, *Jignire*: „*Nepreţuind granitul, o fecioară! / Din care-aș fi putut să ți-l cioplesc, / Am căutat în lutul romînesc /* Trupul *tău zvelt și cu miros de ceară*".

Este evident că pronumele persoanei a III-a sub forma atonă, în cazul acuzativ, din *ți-l*, anticipează substantivul la care se referă *trupul*, din versul al IV-lea.

Și acesta nu e un caz izolat. Iată încă un exemplu luat tot din poezia argheziană *(Pătru al Catrincii)*: „*De care lucru-anume era-nvinovățit? / Grefierul da citire isprăvii cum a fost. / Era la han cu lume, era și zi de post, / Și fuse scos pe moarte de sub genunchii lui, / Ciocoiul Nastasachi, moșier din Covurlui, / Care bătea plugarii cu furca și lopata. / Tîlharul i-o zdrobise*, *spărgîndu-i* beregata".

Și de astă dată pronumele personal apare sub forma *o*, în cazul acuzativ (pe *ea — beregata)*, anticipînd astfel substantivul substituit.

Cine ar putea contesta sporirea efectului stilistic rezultat din elementul de surpriză, obținut prin construcția citată — folosindu-se, adică, anterioritatea pronumelui de persoana a III-a față de substantivul cu care stă în legătură?

Dacă am ținut să ne spunem părerea despre observațiile pe care le cuprinde *cronica limbii* din *Luceafărul* asupra unor versuri, nu este fiindcă am fi gata să susținem că în creația artistică a tinerilor noștri poeți, aflați la începutul activității lor literare, nu se strecoară imperfecțiuni de limbă și de stil, ci fiindcă acestea pot fi găsite în alte formulări decît cele puse în discuție.

N. MIHĂESCU

REAMINTIRE

(Urmare din pag. 1)

nescieni, și lui Dabija Voevod și călugărului Dan, fratele de vis al Sărmanului Dionis, se modernizează. Vechea schelă de la Dunăre a Galaților, unde Cuza Vodă fu pîrcălab, și ajunsă pe vremuri patria incendiatorilor, își înalță la ceruri, odată cu noile blocuri, și furnalele cetății siderurgice. Bădălanul însuși, mizera mahala a portului, tristă ca o vale a plîngerii, va trece în curînd în lumea legendelor. Bacăul, cu care lăutarii își împodobiseră un cîntec de inimă albastră și-n mahalalele căruia Bacovia își preumbla melancoliile pluviale, e astăzi unul din orașele cele mai luminoase. Dar Iașii lui Creangă, ai lui Eminescu, ai lui Sadoveanu? Dar noile așezări industriale de la Onești, de la Borzești, de la Săvinești? Dar viitorul port al Bicazului, cu lacul cît o mare în fața și cu masivul baraj în spate, gigant de bazalt amintind vechile ziduri de cetate ale plăieșilor și inundate de luminile hidrocentralei? Și pentru că ai fost toată viața un pasionat al mării și al nisipului, iată și litoralul dintre Mamaia și Mangalia, unde vacanța era un chin, unde apa de băut se cumpăra cu sticla, unde mîncarea era o problemă și-n care singur nisipul și plaja, la fel de terapeutice și pe vremea lui Ovidiu, plăteau și banii și ostenelile — înțesat de hoteluri și restaurante, unul mai frumos și mai confortabil ca celălalt, și care ar ispiti, dacă miturile ar mai învia, chiar și pe Argonauții cutezătorului Iason...

...Dar mă opresc. Tare mi-e teamă că ți-am vorbit de lucruri cunoscute, ție, care te afli în însăși inima tainuitelor mistere.

PERPESSICIUS

Cronica dramatică

„COSTACHE ŞI VIAŢA INTERIOARA" de Paul Everac

Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra"

Cu fiecare dintre primele sale patru piese, Paul Everac a încercat o altă formulă de dramaturgie. Scriitorul a explorat cu seriozitate cîmpul creației, atît pentru a-și preciza maniera cea mai apropiată datelor talentului său, cît, poate, mai ales pentru a-și afirma încrederea în posibilitatea îmbrățișării multilaterale a vieții.

Ultima sa lucrare se înscrie într-o etapă incontestabil interesantă a acestor explorări. Everac reeditează aci — într-un anume sens — experiența „Ferestrelor deschise" și intențiile „Ochiului albastru". În „Costache și viața interioară" se reia tema transformării unei serii de personaje variate, sub influența colectivului de muncă angajat în construcția societății socialiste.

În „Ferestre deschise" autorul izbutise într-o bună măsură să urmărească modul în care, concomitent, oameni feluriți suferă influența binefăcătoare a moralei comuniste. Eroii acestei piese se aflau în fața unor probleme personale diferite, dar scriitorul și-a condus drama pe firul roșu călăuzitor al luptei dintre vechi și nou în conștiința oamenilor, fără a neglija totodată nuanțele. Iată de ce, atunci cînd n-a îndulcit și n-a grăbit datele conflictelor, personajele respective s-au reliefat convingător (Todoruț, Fotea, Virginia Sădeanu). În „Ochiul albastru" încercarea de a cuprinde din nou destine multiple în drumul lor de clarificare ideologică a întîmpinat dificultățile neconcordanței între amploarea cadrului și caracterul superficial al conflictelor parțiale. Pe fundalul frescei unei mari construcții, tratarea problemelor personale ale oamenilor n-a fost ridicată la temperatura înaltă a unui șantier socialist.

În piesa recentă, șantierul și-a terminat lucrările, iar la hidrocentrala construită nu lucrează decît un număr restrîns de oameni. Autorul a limitat aparent cadrul tocmai pentru a evidenția încă o dată dimensiunile morale ale oricărui colectiv socialist de muncă. Deși activitatea hidrocentralei este tăcută, nespectaculoasă, sarcinile ei rămîn de prim ordin („să funcționeze ani de zile fără nici o oprire, cu randamentul cel mai mare și cu prețul de cost cel mai scăzut"). Ne aflăm, așadar, și aci, într-o moleculă a marelui șantier care este întreaga țară, iar rîvna fiecărula răspunde unor cerințe de o înălțime firească unui timp care transformă din rădăcini societatea și viața oamenilor.

La prima vedere s-ar putea crede că autorul se mulțumește să pună problema necesității unei vieți interioare bogate, a obligației de a trăi sufletește intens și armonios. Foarte repede devine clar că, în piesa sa, această problemă este pusă nu izolat, ci ca o latură — esențială — a formării conștiinței noi, în epoca desăvîrșirii construcției socialismului. Tema „vieții interioare" este abordată astfel nu ca simplă disponibilitate sufletească de trăire profundă, ci ca reprezentare a unui climat moral nou, în care esențial este să te simți util societății, să trăiești interior ca parte a unui întreg. Măgarul Costache figurează în piesă ca emblemă urecheată a „monologului interior" de tip individualist (utilizarea acestui simbol cu patru picioare ne apare însă bizară și întrucîtva vulgară, în orice caz sub nivelul problematicii luate în discuție). În prima parte a piesei, Romulus Mălureanu, Felicia, Remus sau Totea mai păstrează din vechea formație morală neîncrederea în colectiv, nu disting de la început chemarea umanității noi, iluminată de idealurile comuniste. Ei urmează să înțeleagă treptat acest lucru, devenind umani în sens nou, înaintat, devenind mai personali pe măsură ce țin seama, în tot ceea ce fac, de interesele comune. Este evident că autorul, respingînd capacitatea de confesor a măgarului Costache, intenționează să condamne individualismul, dar nu și forța imaginației. Vătui, stăpînul măgarului, este un imaginativ prin excelență, dar el nu organizează colocvii mute cu necuvîntătoarele, ci însuflețite convorbiri cu frații de gînduri din lumea întreagă. Sarcina dramatică a piesei ne apare astfel limpede. Atrage atenția și inițiativa autorului de a utiliza mai larg convenția teatrală realistă, evidențiată (inconsecvent) în construcția acțiunii și în cîteva scene cu clare sensuri simbolice.

Asistăm în primele două acte la un schimb de replici antrenant (minus cîteva regretabile „poante" gratuite). Dialogul se dezvoltă firesc, pe teme de o însemnătate majoră. În ultimul act al piesei, actul în care se pronunță rezolvarea conflictului, temperatura ideologică și artistică scade însă simțitor, iar, mai cu seamă, scena finală în care se cîntă pe mai multe voci „Somnoroase păsărele" surprinde prin artificialitate. De unde vine tonalitatea neconvingătoare și atmosfera idilică a ultimei părți?

În primul rînd, din cauză că adîncimea conflictului este discutabilă. Lupta care se dă pe planul conștiinței nu este mai puțin o ciocnire ascuțită cu caracter de clasă. A părăsi individualismul burghez înseamnă a rupe cu o întreagă morală, și aici lucrurile nu se petrec, ca în ultima parte a acestei lucrări dramatice, ușor, fără luptă. În piesă, una dintre eroine, Felicia, este la un moment dat atît de covîrșită de singurătate, de sentimentul inutilității, încît încearcă să se sinucidă. Dar acest act violent ne apare surprinzător în atmosfera destinsă a piesei și, de altminteri, nu joacă un rol însemnat în desfășurarea ulterioară a acțiunii. Trăsăturile individualiste foarte puternice la unii dintre eroi (Remus, de pildă) se estompează surprinzător de repede. Două dintre personajele piesei, Dobrică și Victorița, prelungesc datele moralei vechi pînă la fapte grave, ca furtul și lingușeala interesată. Totuși, în final, ei ne apar subit transformați, participînd la reunirea care sărbătorește dobîndirea de către eroi a unei „vieți interioare" înalte.

Romulus Mălureanu, chiar, este nu numai un însingurat care se poartă rigid cu soția, ci un egocentric care fuge de „complicații", dar depășirea acestei tare morale destul de grave se produce iarăși brusc, fără o ciocnire puternică de idei, de simțăminte.

Autorul a încredințat eroului său Coman Boțogan rezolvarea tuturor problemelor. Există în trăsăturile acestui personaj elemente prețioase, cu adevărat înaintate. Este evident că acesta este un om superior, dintr-o bucată, că el exprimă — cu o căldură reală — mîndria sa de participant la construcția Romîniei socialiste. Intervenind în destinele celorlalte personaje, Boțogan rostește nu o singură dată replici emoționante, dar alteori se limitează la rostirea discursivă a unor adevăruri sau adoptă idilice soluții falansteriene (de ex.: îngrijitul în comun al vacilor). Povestea operației de inimă a copilului, introdusă artificial în partitura rolului, nu-l poate „încălzi" suplimentar. Cuvintele sale înaripate, care ar trebui să stîrnească procese de transformare sufletească decisive, nu sînt urmate în acțiunea piesei de corespunzătoare confruntări psihologice. Stînd de vorbă cu inginerul Mălureanu, Boțogan pare să creadă că soluționează pe loc deficiențele acestuia („Na, bine c-am curățat și treaba asta"). Aceasta duce la impresia că recidivele individualismului burghez și ale altor tare ale vechii morale pot fi înlăturate ușor, fără înfruntări de un puternic dramatism.

Există în actul III al piesei „Costache și viața interioară" o scenă pe care am reținut-o. La îndemnul lui Boțogan, inginerul Romulus o întreabă pe gestionara Victorița (atunci cînd aceasta se aștepta la o declarație sentimentală) dacă... fură. Femeia se scoală de pe bancă, „zîmbește oblic", și pleacă. Romulus pleacă și el. Iar noi așteptam tocmai urmarea acestei înfruntări, și a altora de acest fel, în care două sau mai multe personaje sînt puse în fața problemelor capitale ale unei piese, angajată în primele sale acte, cu avînt și talent, într-o dezbatere de un real interes educativ și artistic.

„Costache și viața interioară" este o piesă cu incontestabile merite, între care pasiunea dezbaterii vii a problemelor formării omului nou figurează la loc de cinste. Tocmai de aceea, recapitulînd însemnările de față, am fi dorit ca autorul să adîncească datele conflictului, să dezbată cu mai multă forță dramatică necesitatea înfrîngerii rămășițelor burgheze pe planul conștiinței. Să fi coborît pentru aceasta în „viața interioară" a personajelor sale pentru a-și înălța piesa la datele ample, principiale ale problemei fericirii omului în societatea care a reconciliat pentru totdeauna individul cu colectivitatea socială.

★

Noua piesă a lui Paul Everac cerea o transpunere scenică de o particulară sobrietate și care să se bazeze, mai ales, pe convenție, urmărind cu precădere disputa de idei. Regia (Ion Olteanu) a încercat numai parțial să imprime interpretării actoricești cadența discretă a mișcărilor și a dialogului, ceea ce putea să valorifice replicile cu tîlc și să înlăture elementul descriptiv, pitorescul de suprafață.

Dacă Octavian Cotescu (inginerul Romulus Mălureanu) a izbutit să găsească în natura ursuză a personajului un registru variat de tonuri, în schimb pentru alții dintre titularii rolurilor, tentația accentuării excesive a culorilor din limbaj sau din alte elemente exterioare s-a dovedit irezistibilă. Cu toate deficiențele textului în ceea ce privește transformarea bruscă a sportivului Remus, este de crezut că un joc mai reținut al interpretului (Mircea Albulescu) în primele acte, ar fi făcut mai puțin contrastantă schimbarea neașteptată de ton din ultimul tablou. De asemenea, ni s-a părut nepotrivită îngroșarea puternică a pronunției ardelenești de către Dan Damian (altminteri relevabil în rolul lui Totea).

Regia a izbutit însă să mențină un ritm constant mișcării în scenă, acceptînd și subliniind convenționalitatea grupării personajelor în formații mereu schimbate ca prin viziera unui caleidoscop. Mihai Mereuță în rolul lui Boțogan s-a integrat firesc acestei alternanțe de „întîlniri" în care personajul interpretat constituie aproape un factor comun. Actorul a servit cu o bună înțelegere rolul, exagerînd însă nota „sfătoasă" a secretarului, cu reminiscențe din ticurile verbale ale lui Ilie Vedetot. Lucia Mara, în interpretarea unui rol dificil, a ales linia afectivității marcate, cu unele stridențe. Regia n-a izbutit să estompeze caracterul degradant, de un ridicol involuntar, al aparițiilor măgarului Costache, simbol nefericit care distrage atenția de la sensul monologurilor, creînd o atmosferă neprielnică înțelesurilor grave conținute în confesiile celor doi soți.

În distribuție s-au mai remarcat Chiriță Misail, în rolul lui Vătui, Nastasia Șova (Paulina) și Paul Sava, în scurtele și agitatele apariții ale lui Dobrică. Rolul — croit cu prea multă economie — al Măriucăi Sas a fost umbrit total în interpretarea lipsită de relief și ingenuitate a Mariei Marsellos.

Este de așteptat ca spectacolul să devină mai unitar în cursul reprezentațiilor următoare. Decorul corect și ingenios (Teodor Constantinescu) va trebui să marcheze însă mai vizibil, începînd cu actul II, schimbarea de atmosferă cerută de autor în textul piesei.

V. MÎNDRA

Ion Dichiseanu și Grigore Vasiliu Birlic într-o scenă din film.

„Post-restant"

film

Există cîteva cerințe elementare ale genului din care face parte acest film și cărora realizatorii lui au ținut, evident, să le facă față, adică: acțiune vivace, incurcături comice și poate de efect, dialog alert, interpreți cu priză la public, muzică melodioasă și antrenantă. Fără a fi pe deplin închegată și lipsindu-i nu o dată o riguroasă justificare a întîmplărilor, intriga comediei „Post-restant" are o desfășurare agreabilă, cu momente amuzante, care vădesc unele însușiri reale ale scenaristului Octavian Sava, debutant în cinematografie. La rîndul său, regizorul Gheorghe Vitanidis a avut grijă să dea relief și prospețime cadrului actual în care e situată acțiunea — un oraș în plină construcție, tînăr și luminos, cu exterioare admirabil fixate pe peliculă în culori de operatorii Nicolae Girardi și Aurel Kostrachevici — și de asemeni să dinamizeze, prin decupaj, subiectul (desigur, în limitele îngăduite de scenariu). Apoi, și-a asigurat colaborarea inspirată a compozitorului H. Mălineanu și a unei echipe de actori comici reputați, de la protagoniști pînă la aparițiile episodice.

Formula consacrată a comediei ușoare, încercată și în alte producții similare ale studioului „București" („Nu vreau să mă-nsor" ar fi cel mai recent exemplu), a fost așadar aplicată și de data aceasta.

În „Post-restant", atracția nu o exercită atît originalitatea ideilor (în ciuda faptului că eroul este, în felul lui, un „original", mereu cu gîndul la o altă invenție), sau consistența caracterelor, cît abundența situațiilor comice, în care inginerul Puiu Crintea, tipul timidului de treabă, este confruntat cu opusul său — Dan — cuceritorul irezistibil și ușuratic. Calitățile celui dintîi vor izbîndi pînă la urmă, firește după o sumedenie de peripeții, iar finalul va lăsa și perspectiva recuperării morale a „rivalului", adus în fața concluziei că trebuie să-și revizuiască comportarea. Cum se vede, filmul are un tel educativ clar. Firește, era loc de mai mult spirit ofensiv în sancționarea etică a galanteriei superficiale, în dezvăluirea vidului sufletesc pe care Dan încearcă să-l acopere, însoțindu-și cu un surîs seducător declarația stereotipă: „Am o singură inimă și ea îți aparține numai dumitale!" Chiar și așa, însă, întreaga simpatie se îndreaptă spre Puiu Crintea, timiditatea lui dovedindu-se calitativ superioară dezinvolturii impertinente a lui Dan.

Pentru îndemînarea și umorul cu care sînt rezolvate o seamă de momente ale filmului, e edificatoare, de exemplu, ingenioasa pregătire a apariției eroinei, culminînd cu episodul vizitei inopinate a reprezentantei A.D.A.S.-ului, care stîrnește o adevărată furtună în locuința tinerilor. Apoi, în timp ce eroul se chinuie să facă ordine în casă, aparatul de filmat — substituindu-se privirilor lui Puiu — ne-o descoperă pe neașteptate, de jos în sus, pe Liliana: pantofii, geamantanul, rochia albă și, în sfîrșit, obrazul. Surpriza e bine punctată, conferind haz și un anume farmec scenei care urmează.

Cîteva prezențe suplimentare, care nu intervin propriu-zis în desfășurarea intrigii — meșterul Toma și brigada lui, cei doi puști, comentînd cu nostimă seriozitate întîmplările sau familia lui nea Spirache, ridicolă prin orizontul ei îngust, mic-burghez — îmbogățesc întrucîtva sfera socială a filmului.

Dar ambițiile realizatorilor — chiar menținîndu-se în zona comediei ușoare, — ar fi putut fi mai mari. Realitățile zilelor noastre nu intră organic în țesătura acțiunii, ele rămîn în scenariu doar ca un fundal pe care regia și operatorii s-au străduit vizibil să-l însuflețească. Mitingul constructorilor, de exemplu, nu e decît un pretext fără implicații în dezvoltarea subiectului. Iar un episod conținînd incipient premisa de poezie și semnificații actuale mai bogate — acela în care inginerul Crintea descrie viitorul teatru, aude freamătul publicului și, de pe o estradă de ocazie, între cofrajele scenei ce se va construi, recită din „Cyrano de Bergerac" — a fost numai parțial valorificat pe ecran.

Autorii oscilează de-a lungul filmului între satiră și hrisim, dar renunță în fapt, la ambele tendințe. Cel mai adesea, notele lirice răzlețe pe parcurs au o facilură dulceagă, sînt lipsite de veritabilă vibrație poetică (scrisorile de dragoste sună emfatic, grandilocvent, iar tot jocul cu ceasul în care o păpușă-dansatoare se învîrtește sub privirile uluite ale eroilor e desuet și nu emoționează). Cît privește satira, ea vizează în special pe mărunțul funcționar de la registratură, îmbîcsit de birocratism și paralizat de frica răspunderii. Este, să recunoaștem, destul de puțin. Mai cu seamă pentru că alte figuri, ca Dan sau Filip Maltopol, nu sînt tratate consecvent cu ironie sarcastică, deși oferă un bun prilej. Lumea rîde mai mult de situațiile comice, destul de banale dealtfel, în care aceste personaje sînt puse (primul, cînd devine prea insistent, primește o palmă sau e azvîrlit în apă din barcă, celălalt cade într-o cupă cu beton), decît de năravurile lor reprobabile.

Cum aminteam în treacăt la început, regizorul a alcătuit o distribuție care să nu-i dea griji în ce privește succesul imediat al filmului. Simpla apariție pe ecran a unor comedieni de talia lui Grigore Vasiliu Birlic (nea Spirache), Al. Giugaru (portarul blocului), sau Marcel Anghelescu (meșterul Toma), indiferent de întinderea și factura rolurilor, stîrnește bună dispoziție. Și regia a scontat pe aceasta în mod evident.

Dintre protagoniști, se distinge în primul rînd Iurie Darie, care continuă să evolueze îmbucurător pe făgașul descoperit în „S-a furat o bombă" și să confere personajului o scînteiere lăuntrică fermecătoare. Ion Dichiseanu a schițat cu spirit critic profilul lui Dan, fără a lăsa însă impresia vreunui efort creator deosebit, iar Florentina Mosora (singura neprofesionistă din distribuție) a fost poate mai frumoasă decît în „Băieții noștri", ținuta ei sobră și demnă convenind în mare măsură personajului. O oarecare rigiditate și inexpresivitate în priviri supără totuși. Excelentă actriță de comedie s-a dovedit din nou Coca Andronescu, care și-a conturat personajul cu mijloace subtile, savuroase. Ar mai fi de amintit — în roluri episodice — aportul pozitiv al actorilor Geo Maican, Vasile Florescu, Vasile Tomazian, Arcadie Donos, Zizi Șerban, Vasilica Tastaman, Dorin Dron și alții.

Melodiile vesele, pline de vervă, ale lui H. Mălineanu, susțin efectiv acțiunea, întregesc ritmul și umorul filmului. Din partitură fac excepție unele pasaje lirice care vădesc același gust îndoielnic ca și scenele pe care le comentează.

Mihail LUPU

Expoziția V. BRATULESCU

de Tudor ȚOPA

Tematica expoziției lui V. Brătulescu a fost variată (muncitori din industrie, peisaj citadin, rural, portrete și scene de la țară, natură statică) și s-a concretizat în tușuri, acuarele, uleiuri. Lucrările expuse sînt o oglindă a vieții noastre noi. Ele denotă de asemeni sensibilitatea adecvată și generoasă a artistului, prelungită într-o tehnică superioară. Se simte legătura cu tradiția marii picturi românești din trecut, însă nu datorită imitării acesteia, ci pictării cu adîncime a aceloraşi locuri în alt moment: e vorba de o înrudire. Pentru artistul nu imită pe maeștri, sursa cea mai de seamă fiindu-i realitatea mult și bine scrutată. V. Brătulescu e, așa cum cerea Leonardo, un „fiu al naturii", nu un „nepot al naturii". Tușurile desenate cu pensula, surprind un caracter printr-o linie sintetică fermă, pregnantă, oprită pe alocurea ca să nuanțeze, străină de prejudecata stilizării în sensul rău. De aceea, personanele sînt vii și complete (*Tînărul brigadier*, întrerupt din treabă pentru o clipă; *Țăranul*, privit mai mult din spate și cu profilul vizibil, consideră pămîntul lucrat, socotind gospodărește ce are de făcut etc.). Fiecare portret vădește simpatia spontană pentru cel desenat și inteligența cu care a fost pătruns. Același lucru în acuarele (*Prietenii*, doi școlari privind la ceva și dăruindu-se pe ei înșiși, tratați prin parazarea subtilă și poetică a culorilor de abecedar, ori *Sfatul brigadierilor*, un cerc de oameni concentrați, luînd măsuri pe care vor pleca îndată să le aplice etc.). Acuarelele reușesc în peisaj, cu toată străvezimea lor, să redea, de pildă, duritatea *Carierei de piatră de la Tulcea*, sau echivocul fermecător, pricinuit de mare, al unei zile cu cer și vegetație noptatică, dezmiuțită de albul tare al caselor constănțene. Pînza din picturile în ulei au drept temă industria (*Incinta fabricii Atelierul de vagoane*, două peisaje industriale dintre care unul *Grivița Roșie*) și toate impun prin naturalețe deosebită și capacitatea de sugerare a specificului, prin soliditatea și armonia construcției, prin culoare, prin așternerea pastei. Privitorul, după întîia impresie, e atras în imediata apropiere a suprafeței tablourului și apoi iar îndepărtat cu viziunea îmbogățită, fapt firesc în prezența unei picturi autentice al cărei efect de la distanță se cere urmărit pînă în amănunt. În însăși materia și tehnica diferitelor tablouri se reflectă altfel metalul, zgura, lemnul cenușiu și aschios al turnului de răcire, decît oalele smălțuite, țesăturile și florile. Aflăm peste tot o tehnică liberă de orice manieră arbitrară și riguroasă în echivalarea pînză sau carton a structurii obiectelor pictate, ceea ce contribuie la stabilirea unui contact plin între public — pe de o parte — și natură, realizările vieții actuale etc. — pe de altă parte —, prin intermediul operelor de care vorbim. Naturile statice și florile se compun de asemenea temeinic și îndrăzneț (spre exemplu cele trei vase cu garoafe pe fond albastru propuse ochiului într-o simetrie francă; sau, așezat într-o farfurie cu reflexe galbene de metal coclit, la rîndul ei pe un fond roșu sîngeriu ca impregnat în cărămidă, un măr cu galben de soare suprapus unui roșu fraged, toate acestea pictate de sus cu o logică strînsă a percepției și gîndirii). Astfel concepute, niște flori sau o natură statică, au ceva foarte viu și sînt în consens cu felul de a judeca și simți al constructorilor de azi. Exceptînd cîteva lucrări nu așa de izbutite, de altfel și mai vechi (*Victoraș* și *Istria*) expoziția lui V. Brătulescu constituie un succes artistic.

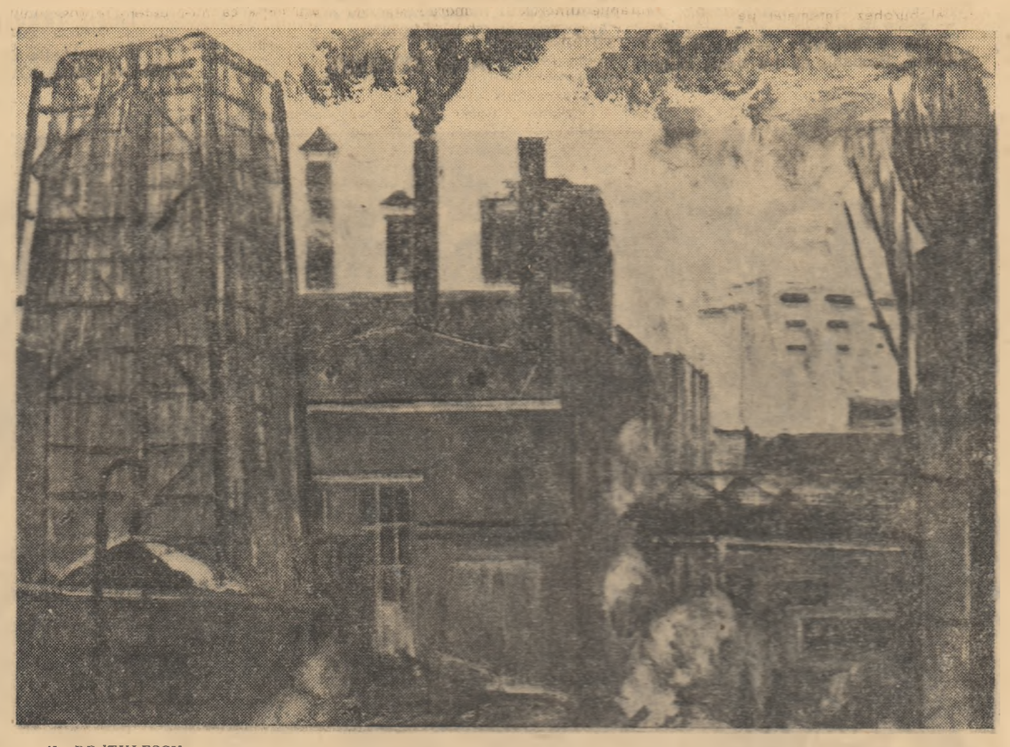

V. BRATULESCU — *Grivița Roșie*

ORAȘUL DE ARTĂ

În miezul Clujului, un imens pătrat, joacă pe orizont și cer zigzagul clădirilor care-i dau și caracterul: vechi, nou, sensibil și frumos oraș!

Clădirea masivă și albă din acest perimetru e Muzeul regional. Trei rînduri adînci de arcade și o scară șerpuitoare cu treptele de piatră roase de pașii mai grei sau mai ușori, duc la etajul sălilor de expoziție. Ne pare rău că nu găsim un ghid tipărit, păstrîndu-ne, fără să vrem, sentimentul că sîntem primii descoperitori. Un sentiment care însă nu ne-a prea displăcut...

De la arbaleta aurită și încrustată a secolului XVI, icoanele de lemn și anonimul pictor ardelean, pînă la tabloul contemporan, un lanț de încăperi conduc pe succesiunea veacurilor, prin epocile de cultură, reflectată în ramele și reliefurile prezentate în Cluj. Comoara e incomensurabilă, ca și emoția: o adevărată istorie de artă în pînză și culoare.

Vizitatorul trebuie să aibă pasul mai domol ca să descopere singur personalitatea artistului după nuanțe și subiect. Se dezvăluie privirilor picturi celebre și nume cu care bucureșteanul este cîteodată mai puțin obișnuit, ca și cu o parte din lucrările cu alte rezonanțe în compoziție și stil, de o influență fie austriacă, fie mai nordică, nu mai puțin valoroasă. Un tablou pe verticală a lui Koszta Jozsef, de pildă, cuprinde o fată în picioare uitîndu-se la un melc într-un crîng, în apusul soarelui. Realizarea e plină de noutate interpretativă, făcînd, se pare, și pasul spre o degajare din tiparele dure de școală dominantă.

Andreescu, Luchian, N. Grigorescu, Tonitza, Vermont, Iser, ca și Brîncuși, Jalea ori Ștefan Popescu, Băncilă și Steriadi, în original și în cantitate, stabilesc echilibrul picturii autentice. Neștiindu-le, îți dai seama cît cunoști de puțin. Uitîndu-te la Posada lui Grigorescu, îți vine să cînți Rapsodia lui Enescu!

Ochii însă care s-au bucurat de atîta frumusețe au și plîns: tabloul unei femei cu un copil, semnat Ressu, avea prinsă de un colț panglica de doliu. Dublă mare emoție.

Întregind căutările, expoziția pictorului Teodor Harșia, de la parterul aceleiași clădiri, aduce în ulei, cărbune și pastel fragmente de viață cotidiană, cu o sensibilitate delicată, dirijată mai mult parcă spre subiectul de intimitate familială, adăugate peisajului industrial, cam generalizat și uneori prea comun. Culoarea întîmpină ochii cam des cu nuanțele unei tristeți care fură din valoarea afirmată. Două privelești: „Strada Pușkin" și „Case vechi", determină un gen de o frăgezime binevenită. Culorile calde pe linii nedefinite pe amănunt dau atmosferă, viață și mișcare pînă la o tresărire de izbutită frumusețe.

O altă vizită, de astă dată în atelierul pictorului Ioan Sima: o casă cu tablouri, aproape o expoziție. Curiozitatea e și indiscretă: artistul ne-o îngăduie și ne arată binevoitor lucrările lui de tinerețe și maturitate, trecîndu-ne, ca-n paginile unui splendid album de artă, prin anii de muncă reflectați în variate și originale teme. Nota sufletească desprinsă din interpretarea culorii și a subiectului ales este optimismul. Picturile sînt variate. Florile de cîmp și de grădină zugrăvite în cana de pămînt sînt vesele și proaspete. Peisajul de iarnă de un șters alb-cenușiu e o mare valoare. Portretul recent al fetiței cu basmaua roșie vibrează pe notele unei agere gingășii excelent redate.

Discret și, poate, cu o subtilă preferință, acuarelele înconjoară colțul șevaletului. Desprindem un spate cambrat de femeie, portretul băiatului zburdalnic, femeia pieptănîndu-și părul. Linia simplă pe cîteva încondeieri de vopsea îndulcită cu apă e sugestivă, plastică și bine găsită...

Artistic, sufletește tînăr, Clujul ne-a deschis porțile lui cele mai mari...

Baruțu T. ARGHEZI

OBIECTIV

Ce este vechi, ce este nou și ce este aparent nou în arta regizorală? Iată una din problemele deosebit de importante și actuale pe care am dori-o dezbătută în presă chiar de către regizori.

De ce, așadar, regizorii noștri nu discută, la un nivel teoretic corespunzător, problemele artei lor, mulțumindu-se de cele mai multe ori, să-și explice sau să-și apere punctul de vedere asupra unui spectacol propriu?

●

Există două categorii de spectatori: spectatori „de seară" și spectatori „de matineu"? Veți răspunde, desigur, negativ la această întrebare. Și totuși unii actori desconsideră în mod nejustificat publicul de la matinee. Cum s-a întîmplat la spectacolul din 14 aprilie a.c. cu „Siciliana" (Teatrul Național „I. L. Caragiale") spectacol în care actorii Mihai Fotino, Florin Vasiliu și Coca Andronescu au „brodat" niște replici inedite și atît de pline de haz, încît ei înșiși n-au putut rezista propriei fantezii și au întors spatele publicului pentru a se putea amuza în voie. Fără comentarii suplimentare...

●

A apărut primul disc din colecția „Mari cîntăreți" care cuprinde un recital de arii din opere și cîntece populare românești în interpretarea lui George Niculescu-Basu. Majoritatea acestor înregistrări au o valoare istorică fiind realizate cu mulți ani în urmă.

Recondiționarea lor ne dă prilejul să ascultăm în condiții optime neuitatele interpretări din „Bărbierul din Sevilla" („Aria calomniei") și din „Boris Godunov" (cîntecul lui Varlaam „Cînd eram la Kazan, cetate mindră").

Regizorul american Ralf Nelson pune în scenă „Recviem pentru un boxer" în care are ca protagoniști pe Anthony Quinn, Mickey Rooney și... Jack Dempsey, celebrul boxer al anilor 1920-1930. Acesta își va juca în film propria viață.

●

Erwin Leiser — autorul filmelor de mare răsunet „Mein Kampf" și „Eichmann și cel de al treilea Reich", termină un nou documentar antiimperialist intitulat „Chipul războiului".

Prin înregistrarea pe discuri a operei bufe „Bărbierul din Sevilla", Electrecord-ul a obținut prima realizare de acest gen din țara noastră. Ascultînd cele trei discuri care alcătuiesc setul acestei „integrale", putem urmări în amănunte efortul creator al întregii echipe de înregistrare: soliștii, corul și orchestra Teatrului de Operă și Balet al R.P.R., dirijorul Mihai Brediceanu, care asumă conducerea întregului spectacol, dirijorul corului C. Trăilescu, inginerii și tehnicienii de sunet etc. În rolul lui Figaro, baritonul Nicolae Herlea, artist al poporului, realizează o interpretare de neuitat.

După răsunătorul succes obținut cu melodia „Chemarea mării" de George Grigoriu (înregistrată anul trecut pe un disc standard), Margareta Pîslaru apare ca solistă a unui disc microsion de format mic, editat în colecția „Interpreți romîni de muzică ușoară". În afara bucății de mai sus discul mai cuprinde: „Mandolina mea", „Guarda che luna" și „Quien sera".

●

Este meritorie inițiativa revistei „Teatrul" de a organiza discuții „la masa rotundă", axate pe probleme importante ale mișcării noastre teatrale. În acest sens, trebuie apreciată dezbaterea care a avut loc pe marginea spectacolului cu piesa „Cum vă place" de W. Shakespeare în regia lui Liviu Ciulei. (Teatrul „Lucia Sturdza Bulandra"). La dezbatere au participat creatori și critici dramatici. În cadrul schimbului de opinii, a fost efectuată o analiză judicioasă a spectacolului, legată de problema valorificării contemporane a dramaturgiei clasice. Anterior, revista publicase cronica lui Mirșea Alexandrescu (nr. 8/1961) care considera spectacolul „o demonstrație de regie", precum și răspunsul regizorului Liviu Ciulei (nr. 2/1961). Participanții la discuții au fost preocupați de descifrarea cît mai exactă a sensurilor textului shakespearian. O serie de rezolvări regizorale au fost comentate de vorbitori, relevîndu-se meritele, căutările inovatoare ale direcției de scenă, și — în același timp — criticîndu-se unele soluții inadecvate ale regiei. Am dori ca asemenea utile dezbateri să fie organizate și în jurul spectacolelor cu piese originale, inspirate din actualitatea socialistă.

EMILIA DUMITRESCU — *Șomeri la Neapole*

Volumul „Viața noastră" nu seamănă cu altele; este o carte de un fel deosebit. Ea cuprinde povestiri scrise de muncitori din fabrici, de muncitori agricoli și surprinde clipe de luptă și revoltă.

Simplicitatea narației e cuceritoare, adevărurile strigate aici sînt omenești, generale pentru toți cei care îndură privațiuni, fac sacrificii sau sînt eroii generoși și anonimi care rîvnesc cu entuziasm să construiască o societate nouă, a tuturor speranțelor socialiste.

Au fost reunite în acest volumaș o parte din schițele și poemele premiate în urma unui concurs instituit de ziarul săptămînal „Lavoro" („Munca"), organ al Confederației Generale a Muncii din Italia.

Autorii acestor povestiri au trăit nemijlocit evenimentele de muncă și de luptă descrise. Materialul este incandescent: prin actualitate, prin viață.

Faptele umile sînt îmbogățite cu observații și reflexii, sobrietatea exprimării, — conformă unui acut simț al realității.

NIMENI N-A COSIT IARBA

Ne-am dus pînă la Gudo cu bicicleta. Noi trei: Armando de la sindicatul sătesc, Achille și cu mine. Toți țăranii se adunaseră în piață; aveau mînecile suflecate, deși era la sfîrșitul lui octombrie.

— Cum merge, oameni buni? spuse Armando — sărind de pe bicicletă și apropiindu-se de grup.

Chipurile muncitorilor agricoli erau prelungi. Tăceau.

— Ei, ce este, v-ați pierdut graiul? Tocmai acum cînd sîntem aproape victorioși?

Muncitorii se uitară la conducătorul sindical care le vorbise, se uitară unii la alții, și apoi la cel mai bătrîn dintre ei spunîndu-i:

— Vorbește pentru noi toți...

Omul trecu mai în față, deschise gura și începu să vorbească rar:

— Se împlinesc douăzeci de zile de cînd țăranii sînt în grevă, de cînd n-avem pîine pe masă. Nu vrem să fim spărgători de grevă. Dar vezi că arendașul a zis că la celelalte ferme se lucrează și că greva a dat greș. Noi nu vrem să fim spărgători de grevă, dar n-am ce da copiilor de mîncare și „caporalul" a zis că mîine se duce să cosească iarba.

O clipă s-a așternut tăcerea. Oamenii aținteseră privirile în pămînt. Bătrînul începu iar să vorbească:

— Firește, dacă nu merge „caporalul", nu mergem nici noi să muncim; am ținut piept zece zile, 'om mai duce-o noi... da' numai dacă nu merge „caporalul" să cosească iarba.

Achille și cu mine ne-am uitat unul la altul, ne-am uitat la Armando care se înnegurase. Știam la ce se gîndește. De douăzeci de zile era în curs greva generală a țăranilor muncitori de la fermele din cîmpia Milanului; scopul grevei era impunerea legii prin care moșierii sînt obligați să dea de lucru țăranilor în raport cu mărimea moșiilor.

— Bine, zise Achille. Ne ducem la „caporal" să stăm de vorbă cu el și rămînem înțeleși: dacă el nu se duce la lucru, nu vă duceți nici voi, bine? Oamenii se uitară unii la alții o clipă și dădură din cap că da. Am încălecat din nou pe bicicletă.

Casa în care locuia „caporalul" nu se deosebea întru nimic de celelalte; avea un acoperiș de ardezie, niște pereți care în mod vădit purtau cîteva veacuri în spinare. În prag, un bărbat își ascuțea secera. Soarele și vîntul îi înnegriseră chipul, trăsăturile îi erau colțuroase. Armando se apropie de el:

— Ei, cum merge treaba?

— Ziua bună.

Răspunsul avea un ton și aspru și deznădăjduit.

— Ascultă caporale, oamenii ne-au spus că astăzi te duci să seceri iarba? E adevărat?

— Da, m-oi duce. Nu pot să nu mă duc: copiii cer de mîncare, iar nevasta parcă nici nu mă cunoaște de trei zile încoace.

În vreme ce vorbea arăta mereu cu mîna către cei din casă. Un plîns de copil răzbi pînă la urechile noastre, o femeie țipă. Iat-o că vine spre prag. La auzul glasurilor noastre, se uită la bărbat-su. Ține în brațe un prunc de vreo șase luni. Alți doi țînci, unul de vreo trei, celălalt de vreo 6 ani se țin scai de fusta ei neagră.

— Sîntem de la Confederația muncitorilor agricoli — spuse el. Am venit să vedem dacă-i adevărat că omul dumitale vrea să se întoarcă la lucru tocmai astăzi, cînd e aproape victoria. E vorba de cîteva ore, probabil. Pe urmă, după victorie, o să căpătați și voi de lucru după legea cea nouă.

— Mă rog, răspunde ea, dar pînă atunci cu ce îi astîmperi foamea? Poate cu pămîntul pe care nu-l muncește nimeni?

Nu-i prea convinsă de cele ce spune; i se citește în ochi. Armando începe atunci să-i vorbească despre luptele muncitorilor de la „Breda", despre salariații agricoli de la Fucino, despre cei căzuți la Modena, despre Maria Margotti, despre Pasqualino Lombardi, căzuți pe acest pămînt negru. În vreme ce femeia ascultă, caută să-i potolească pe cei trei micuți care scîncesc de foame. „Caporalul" se uită la ea și se gîndește: desigur că se gîndește la tovarășii lui din sat, așteaptă să afle ce hotărîre o să ia dînsul. În clipa asta, Armando încheie: Lupta e grea, dar vai de noi dacă cedăm tocmai acum. Asupra noastră sînt ațintiți ochii moșierilor pe de o parte și ai miilor de țărani muncitori pe de altă parte. Nu vă lăsați, e vorba de viitorul nostru și al copiilor noștri. Iar viitorul o să fie al nostru numai în măsura în care vom ști să ni-l cucerim, chiar dacă plătim cu sacrificii, chiar dacă n-avem pîine pe masă.

Copiii ascultaseră și ei pînă la urmă cele ce spunea. Femeia ni se uită țintă în ochi, ni-i sfredelește pînă în adînc, pe urmă se întoarce către bărbatu-său:

— Caporale, lasă colea jos secera. Și vino să-ți sorbi ciorba... Astăzi să-ți pui straiele de sărbătoare și să te duci în sat. Că iarba ai s-o cosești tu mai încolo.

Și intră în casă. Copiii o urmară în tăcere.

Libero TRAVERSA

În romînește de DESPINA MLADOVEANU

MACARAGIUL

Vitaliano macaragiul manipula mașina grea care alerga de-a lungul a două cabluri de oțel, străbătînd cu brațele ei puternice secția furnale de la un capăt la celălalt.

Se lucra la șarje; din pricina proastei aerisiri, secția era îmbîcsită de gaze; muncitorii care lucrau la aceste operațiuni rezistau cu greu mirosului înnecăcios. Atenți la această operație în care topitorul își întrebuințează toate forțele, ei nu se uitau unul la altul. De macaragiul care din înaltul podului rulant domina secția uitaseră de-a binelea. Gazele se risipiră după cîteva ore. Operația se terminase, iar atmosfera care acum nu mai era atît de îmbîcsită îngăduia o clipă de răgaz. În acest moment, unul dintre muncitori își aduse aminte de macaragiu.

— Vitaliano, nu cobori?

Dar Vitaliano nu-i auzi glasul.

— N-auzi bine, măi fîrtate?

Macaragiul nu răspunse.

— Vitaliano! — strigară atunci mai mulți în cor pentru a fi auziți.

— O fi coborît fără ca noi să fi băgat de seamă? se gîndi unul în sinea lui. — Să fi adormit? se gîndea altul, — și presimțiri negre se învolburau în mintea lor.

— Să mergem să vedem.

— Lasă-l în pace, s-o fi dus omul să-și facă nevoile!

— Eu mă duc să văd — răspunse Mario care era neliniștit. Și urcă scările ce duceau la cabina de manipulare a macaralei. Ceilalți continuară să discute și nu se mai uitau la tovarășul care urca scara în goană.

Deodată glasul lui cunoscut îi făcu să tresară:

— Tovarăși — strigă — Vitaliano a murit!

Se uitară unul la altul cuprinși de groază. Nu le venea să creadă.

— A murit!

— A murit! — exclamară toți, necrezîndu-și urechilor. Muncitorul care urcase pînă la cabina podului rulant nu răspundea. Un altul se urcă sus ca să se convingă că totuși nu-i o glumă.

Trupul neînsuflețit al lui Vitaliano zăcea pe podea; Mario îl cerceta cu luare aminte, vrînd parcă să se convingă de realitate. Abia stătuse de vorbă cu el... Muncitorii țipau ca să se audă încotro trebuia îndreptată macaraua; cel de sus manipula mașina greoaie scoțînd din cînd în cînd capul pe ferestruică spre a se uita în jos.

Părea un aviator care scoate capul pe fereastră în timpul unui zbor de recunoaștere.

Văzînd ochii larg deschiși ai macaragiului, cel de-al doilea muncitor care se urcase sus, exclamă: Mort!

— A murit electrocutat — adăugă. Ieși pe ușa cabinei și repetă aceleași cuvinte care răsunară ca un refren trist.

— A murit electrocutat! — strigă către cei de jos.

De data asta nu se mai gîndea nimeni la glume.

Înainte de a lua cadavrul de acolo, muncitorii aduseră faptul la cunoștința Comisiei Interne de fabrică și a Direcției. Pe urmă, cadavrul a fost transportat cu grijă jos.

Ochii îi erau sticloși; hainele zdrențuite îi dezgoleau spatele care se făcuse ca cenușa.

— Bietul Vitaliano — spuseră în tăcere, scoțîndu-și șepcile.

— Victimă a condițiilor de muncă.

— Victima lui Cacciari — adăugă Mario, rostind numele patronului uzinei.

Pe urmă începură să se întrebe cum s-o fi întîmplat nenorocirea.

— Poate că a avut o amețeală.

— Da, o amețeală — interveni Vittorio. Probabil că i-a venit rău și în cădere s-a sprijinit cu spatele de cablul electric care-i dezvelit.

— Așa e, așa e.

— Nici n-ar putea să fie altfel.

— De ani de zile, Comisia internă de fabrică cere să se înnoiască cablurile. Și nu s-ar fi întîmplat nenorocirea.

— Vina e a patronului; lui ce-i pasă? nu se gîndește la viața noastră.

— Și acum o să înceapă iar să născocească niște scuze, ba o să ne oprească să mergem la înmormîntare.

— Ca atunci cînd s-a întîmplat cu Gentili, — spuse Enrico.

— Trebuie să-i impunem ceea ce i-am cerut și n-a vrut să facă.

Începură toți laolaltă să protesteze; și protestul creștea mereu, pe măsură ce știrea ajungea în celelalte secții. Indignarea ajunsese la culme. Destule nenorociri se întîmplaseră, trebuia să li se pună capăt.

Patronul se feri la început de privirile lor, pe urmă făcu promisiuni. Așa procedase și în alte dăți. Dar acum muncitorii nu se mai mulțumeau cu promisiuni. Voiau fapte.

Muncitorul macaragiu zăcea mort pe podea. Și cerea dreptate.

Aldo SEVERINI

Săptămîna

Primăvara

Hotărît lucru, această primăvară nu este pe placul cercurilor războinice și al forțelor reacționare din lume. Razele soarelui primăvăratic răzbat printre norii vineți ai războiului rece și odată cu înviorarea și împrospătarea naturii, trezesc nădejdea în găsirea drumului cel mai scurt către însănătoșirea atmosferei internaționale, către instaurarea coexistenței pașnice ca principiu fundamental în relațiile dintre state. Fără a justifica un optimism exagerat, semnele ivite în evoluția situației politice internaționale dovedesc că strădaniile și consecvența forțelor păcii și progresului nu sînt sterile, că apar unele roade, care fără a fi încă abundente, pot naște speranțe într-o mai bogată și nu prea îndepărtată recoltă.

Este firesc ca atenția omenirii să fie îndreptată acum asupra complexelor tratative de la Geneva, care privind în principal încheierea unui tratat de dezarmare generală și totală, înglobează discuțiile asupra încetării experiențelor nucleare și abordează situația internațională în ansamblu și problema Berlinului în particular. Pornită sub bune auspicii, avînd de dezbătut un proiect de tratat de dezarmare concret, realist și amănunțit — ceea ce marchează o nouă etapă în tratativele cu privire la dezarmare — conferința de la Geneva a înregistrat unele succese, lipsite de spectaculozitate, însă importante atît pentru problema în discuție cît și pentru atmosfera dezbaterilor. Aprobarea de către conferință a preambulului — fără două articole — prezentarea de către cele 8 țări neutre participante la dezbateri a unui memorandum privind atît problema controlului cît și încetarea experiențelor nucleare pe durata tratativelor, sînt elemente noi și încurajatoare. Un suflu rece îl aduce însă persistarea puterilor occidentale în încăpățînarea de a relua experiențele nucleare în aer liber chiar în această lună, în toiul tratativelor. Nevrînd să ia în considerație manevrele și șantajul cercurilor războinice, care condiționează încetarea experiențelor de acceptarea concepției lor asupra controlului, opinia publică mondială protestează împotriva reluării experiențelor. Această primăvară a văzut chiar în Statele Unite, sub ferestrele Casei Albe și ale Parlamentului marile manifestații ale femeilor și studenților americani împotriva apropiatelor experiențe nucleare. Și tot acum, în aprilie, s-a desfășurat tradiționalul marș Londra — Aldermaston și marșurile antiatomice din Danemarca, Italia, manifestațiile din Japonia și din numeroase țări sud-americane. Omenirea nu vrea război, nu mai vrea noi și nocive experiențe nucleare, nu mai admite șantaje și presiuni asupra unor organisme internaționale, mai ales cînd acestea dezbat o problemă vitală, ca cea a dezarmării. Este clar pentru oricine că preîntîmpinarea unei catastrofe termonucleare mondiale reprezintă condiția necesară oricărui progres, premiza cea mai importantă a dezvoltării continue a civilizației mondiale și a rezolvării celor mai importante probleme sociale, politice și naționale. De aceea ușurința în abordarea unei atît de importante probleme, desconsiderarea dezideratelor opiniei publice, într-o acțiune ca cea în pregătire pe insulele Christmas, ca și intensificarea psihozei de război sînt condamnabile. Este de dorit ca tratativele de la Geneva să continue în spiritul în care au început, ca aventurismul și șantajul să fie înlăturate din mentalitatea diplomației occidentale pentru ca tratatul mult așteptat să fie aproape și dezarmarea generală un vis realizat.

Primăvara anului 1962 poartă ghinion tuturor celor care n-au învățat că forța provoacă, că nu se pot opri aspirațiile popoarelor spre libertate și independență, că rigiditatea în politica externă și limbajul dur se întorc împotriva celor ce le folosesc. Salan, șeful bandelor O.A.S. ține de urît în închisoarea Santé adjunctului său Jouhaud, care așteaptă momentul execuției. Principalele căpetenii ale fasciștilor francezi se află în închisoare. Cîțiva colonei mai opun încă rezistență, atentatele mai au loc pe pămîntul însîngerat al Algeriei, dar e limpede că asistăm la ultimele zvîrcoliri. Pornind deschis pe calea asasinatelor, atentatelor și incendiilor, fasciștii ultracolonialiști s-au îndepărtat treptat chiar de francezii din Algeria care, partizani ai Algeriei franceze, nu admit totuși uciderea unor soldați francezi. S-ar putea ca sfîrșitul acestei primăveri să coincidă cu sfîrșitul O.A.S.-ului și al conducătorilor săi. După cum se pare, primăvara aceasta ar putea să vadă sfîrșitul sau cel puțin începutul sfîrșitului unei abordări rigide și nerealiste în problema Berlinului. Deschise chiar în prima zi a anului acesta, consultările sovieto-americane în problema germană au început să irite cercurile guvernante de la Bonn, care dînd semne de nervozitate au dat publicității propunerile americane din cadrul acestor consultări. Bonnul se ridică împotriva oricăror concesii care ar destinde atmosfera încărcată din Berlinul apusean, nu admite nici un fel de participare a R.D.G. la controlul căilor de acces spre Berlin, nu dorește nici măcar aluzii la hotarul răsăritean care este cel de pe Oder-Neise. Bonnul știe un singur lucru și anume: înzestrarea armatei vest-germane cu bombe atomice. Teoria celor „15 degete pe un buton", cu alte cuvinte înzestrarea N.A.T.O. cu armament termonuclear este salutată la Bonn. Numai că la Washington au apărut unele reticențe și Bonnul foarte sensibil a reacționat violent. De data aceasta violența Bonnului a fost privită cu răceală. De altfel chiar în Germania occidentală, în cercurile guvernamentale s-au auzit în această primăvară voci în discordanță cu politica oficială. Cazul fostului ambasador vest-german la Moscova Hans Kroll, declarațiile lui Thomas Dehler și a „celor 8" fruntași ai bisericii sînt concludente. Toți aceștia cer o politică mai realistă, legături între cele două state germane, recunoașterea frontierelor răsăritene și tratative cu răsăritul. Aceste voci reflectă o anumită stare de lucruri și anume prăbușirea „miracolului economic", slogan îndrăgit de politicienii vest-germani. Semnele unei crize economice sînt tot mai accentuate și în mod evident, o ieșire din impas nu se poate face decît prin revizuirea politicii interne și externe. „Miracolele" acestea artificiale sînt pe cale de spulberare și în alte părți. „Miracolul italian" dă semne de sfîrșeală, întoarcerea spre stînga a lui Fanfani nefiind decît o manevră de a se acoperi o criză economică cu girul unor partide de stînga. Cît privește „miracolul francez" el s-a isprăvit încă înainte de a se afirma. Anunțat acum doi ani, „miracolul" este așteptat și astăzi. Dar nu vine. În schimbul lui a sosit în Franța ca și în numeroase țări capitaliste un nou val de scumpete, s-au accentuat semnele de criză.

Primăvara aceasta, 1 mai 1962, găsește o economie capitalistă șubredă. Vremea „miracolelor" pare sfîrșită. Țările Americii Latine, în special Argentina și Venezuela, se zbat în mari greutăți economice care-și găsesc reflectarea într-o situație politică confuză și instabilă. În Italia, Japonia, Anglia, Statele Unite, Venezuela, Franța grevele se țin lanț ca urmare a înrăutățirii situației economice a maselor. Această stare de lucruri strîns legată de manifestațiile întreprinse împotriva acțiunilor aventuroase ale cercurilor interesate în cursa înarmărilor, exercită presiuni asupra politicii dusă de unele guverne occidentale. De aici adoptarea unui limbaj uneori concesiv, de aici manevre complicate și abile, de aici unele atitudini ce par mai indulgente. Presiunile necontenite din partea maselor, raportul de forțe tot mai favorabil forțelor păcii, democrației și progresului, exercită o influență necontestată asupra evenimentelor politice în curs. E de așteptat o accentuare a evoluției politicii internaționale, a tratativelor ce se desfășoară acum în sensul aspirației popoarelor.

Al. GÎRNEAȚĂ

IANNIS RITSOS

Comunismul e viața

I

Nu-i nevoie de stăruință ca să te conving — ce spun,
e atît de simplu,
ca atunci cînd, seara, aprinzi în odaie lumina
și le descoperi pe toate la locul lor:
masa în patru laturi,
scaunul cu umbra lui echilibrată,
fereastra și adîncul ei sclipitor,
pîinea cu melodia ei familiară,
melodia rotundă și utilă ca pîinea —
atît de simplu.
Deci, comunismul nu e
un medicament pentru bolnavi și ursuzi;
ba da, e și asta.
Comunismul e viața, — atît de simplu
ca atunci cînd îți atingi încheietura mîinii și-ți asculți pulsul
și descoperi că exiști.

II

Dacă sîntem de acord cu aceasta, restul divergențelor
noastre cade aproape de la sine,
cum cade mătreața pe rever, cînd ne pieptănăm,
cînd ne pieptănăm, și zîmbim unul către celălalt
așa cum ne zîmbim nouă înșine în fața oglinzii,
pentru că acest limpede cristal ne arată că sîntem tineri,
că avem dreptul la fericire și la partea noastră de zîmbet;
pentru că acest limpede cristal ne arată că fericirea
stă în asemănarea și în solidaritatea noastră.
Iar cei ce simt și-și dau seama de asta, știu să zîmbească mereu.
Și zîmbetul e poarta nouă care se deschide spre lume.
Se și aude sunetul porții cînd se desface, și sunetul
picăturilor de sudoare pe fruntea dragostei
sau la subsuoara unui steag care colindă prin
vara însorită.

III

Fructele, florile, frunzele au o poveste a lor.
Trandafirii, de pildă, sînt o trupă de cavalerie, roz,
cu nobile, multe drapele desfășurate,
purtînd mesajul unei victorii.

Trebuie doar să-ți lipești urechea de pămînt
sau de peretele subțire, cristalin, al luminii.
Trebuie doar să colorezi cu sîngele tău obrajii merelor
și să fii în stare să dăruiești toate cheile tale păsărilor și oamenilor.

În romînește de NINA CASSIAN

TOSHITUGU YOSHIDA (Japonia) — *Manifestație*

DZIUITI OYABU

In cocioabele din Kamagasaki

Treizeci de minute cu metroul de la stația „Osaka" și coborîm la stația „Grădina zoologică". Aci se găsește Kamagasaki.

Ora șase și jumătate dimineața. Este răcoare și înnorat. Tineri ghemuiți de frig aleargă pe trotuar.

În Kamagasaki, nenumăratele străduțe, se înviorează la această oră matinală. În grupuri mici, muncitori zilieri se îndreaptă cu pași repezi spre biroul muncii, în vreme ce oameni osteniți după tura de noapte se înapoiază la Kamagasaki.

Birturile murdare și înghesuite sînt pline de muncitori zilieri. E vremea micului dejun. Hărmălaia este de nedescris. Mîncarea preferată este „kasudzion" (supă din orez presat folosit la fabricarea rachiului) care costă 20 de yeni. O ceașcă de orez cu ridichi pentru douăzeci de yeni și micul dejun al muncitorului este gata.

Pe alocuri afișate pancarte cu anunțuri de angajare: „În portul Osaka, pentru descărcarea fierului vechi este nevoie de 15 oameni, pentru lucrări auxiliare — 7 oameni, care să muncească toată noaptea".

Jur-împrejurul ghișeelor stau oameni strînși în grupuri sau cîte unul. Toți se înghesuie la biroul muncii: au nevoie de lucru. Privesc strada. Oameni îndreptîndu-se la locul de muncă în camioane — unele uriașe, altele mici, pe trei roți. Oameni, încălzindu-se în jurul rugurilor din fața dughenelor, se învîrtesc fără rost, într-un du-te-vino necontenit.

Pe strada învecinată Higasi-Hagimati domnește o atmosferă mai „familiară". Aci locuiesc cei care primesc ajutoare de șomaj. În deosebi familiști. Par mai liniștiți și mai timizi. Și aici sînt multe birturi, cu aspecte din cele mai diferite, dughene murdare unde pentru 10 yeni poți cumpăra o ceașcă de orez cu legume. Strada aceasta se deosebește de celelalte prin mulțimea negustorilor de haine vechi.

Aceștia pot oferi haine purtate, de toate mărimile. Din zorii zilei, vînzătorii de haine vechi fac negoț, direct pe trotuar, cu paltoane, pantaloni sau cămăși. Rufele de corp zdrențuite sînt peticite, spălate și puse în vînzare. Asemenea marfă are mare căutare. Barăcile se întind în tot cartierul, de la strada Midzusaki și pînă la Higasi — endze. Aci sînt peste 1500 de barăci-cocioabe, locuite mai ales de oameni cu familii.

Pe strada Iamao se găsesc casele de „distracții". În fundături înguste, dincolo de calea ferată Kanasai, vezi o altă lume, nouă, adaptată pentru a satisface pe bani puțini pasiunile omenești cele mai josnice. Taverne, corturi, în care se dau „spectacole" cu femei goale, case de prostituție, tripouri, băi publice... Aci este un fel de pepinieră a huliganilor, banditilor, prostituatelor, traficanților de narcotice. Între acest cartier și Kamagasaki există legături înrădăcinate, vădite și secrete. Îmbogățiții de pe urma prostituției și a traficului de stupefiante exploatează abil mizeria și ignoranța. S-a creat un fel de dublu sistem de jefuire a muncitorului, în care o parte din cîștigul lui este furat de intermediarii care-i procură lucrul, iar restul caută să i-l stoarcă patronii din cartierul „distracțiilor".

Nu departe de biroul muncii, într-o cameră îngustă de baracă, se găsește filiala Sindicatului muncitorilor zilieri din întreaga Japonie. Ea s-a ivit aci în septembrie 1961. La Nisinari, o suburbie a orașului Osaka, în august a avut loc o ciocnire între cîteva mii de muncitori și poliție. Un mort, 600 de răniți, 100 de arestări — iată bilanțul cu care s-a încheiat aceasta. Pe peretele de scînduri este lipită o hîrtie. Mă apropii și citesc: „Ziarele denaturează hotărîrea noastră de a face greva în fața biroului muncii. Noi învinuim autoritățile orașului și prefecturii că nu se îngrijesc de locuințe pentru muncitori. Cu toții la primărie".

Intru în sediul sindicatului și stau de vorbă cu conducătorii lui. Eu singur ocup toată camera. Președintele stă pe vine și-mi explică cu căldură scopurile sindicatului. E un om simplu și de o cinste excepțională, minunat organizator. „Sindicatul are acum 1.450 de membri" — îmi spune el. „Țelul imediat al luptei este să dobîndim construirea unor case provizorii măcar pentru 500 de oameni, ca să poată iarna în ele". Criza din industria cărbunelui a avut ca rezultat concedierea în masă a minerilor. Apariția întreprinderilor capitaliste în ramurile auxiliare ale agriculturii și mecanizarea lor au lăsat pe drumuri pe mulți tineri de la sate. În căutare de lucru, ei devin zilieri. Acești oameni alimentează necontenit armata deja existentă a șomerilor din Tokio, Osaka și Kobe. Nici Kamagasaki nu constituie o excepție.

„Doia" — azilurile de noapte specifice noului oraș Osaka sînt totdeauna supraaglomerate. Patronii lor și prăvăliașii din jur fac afaceri bune. Azilurile de noapte sînt reparate și transformate. Cîteodată este dărîmat un closet și transformat în „locuințe". Aceste „doia" cu paturi suprapuse și lipsite de lumină electrică amintesc de locuințele din peșteri ale oamenilor primitivi.

La 5 dimineața este încă întuneric beznă. Mă îndrept spre viaductul de la încrucișarea a două șosele. Aci a crescut vădit numărul cocioabelor încropite din scînduri și lăzi. Într-o ladă, acoperit cu foaie de vinilin, doarme un om. Nu departe de el un bătrîn se încălzește la un foc făcut într-un butoi de tablă. Merg mai departe, în parcul Tennodzi. Ici-colo, oamenii dorm sub copaci. În total 20—30 de persoane. Ori unde m-aș îndrepta — pe strada principală sau prin fundături — pretutindeni, sub podurile căii ferate, lîngă zidurile clădirilor înalte, în viaducte, oamenii dorm înghesuiți cîte doi sau trei, în lăzi sau direct pe pămînt. Dimineața pornesc la muncă. Nimănui nu-i pasă de ei.

Tot atît de disperată este și viața celor care au avut norocul să închirieze un colțișor în „doia". Într-o cămăruță de 5 metri pătrați se aciuiază o familie de 7 oameni. Vara adulții dorm pe stradă, iarna se întorc la „doia". Aci poți întîlni fie și o urmă de legături familiare. Dar cine-și bate capul de zilierii burlaci? Ce soartă-i așteaptă? „Doia" cu paturile suprapuse sau o cămăruță posomorîtă fără lumină, mîncarea mizerabilă dintr-un birt murdar, singurătatea, sentimentul propriei neputințe, neliniștea permanentă...

(Din „Asahi Dzianaru", Tokio)

REDACȚIA: București — B-dul. Ana Ipătescu 15. Telefon 12.74.26; 11.39.38 ADMINISTRAȚIA: Șos. Kiseleff nr. 10 Telefon 13.03.99 ABONAMENTE: 3 luni 6,50 lei; 6 luni 13 lei; 1 an 26 lei. Tiparul Intreprinderea Poligrafică nr. 2, Str. Brezoianu 23—25.